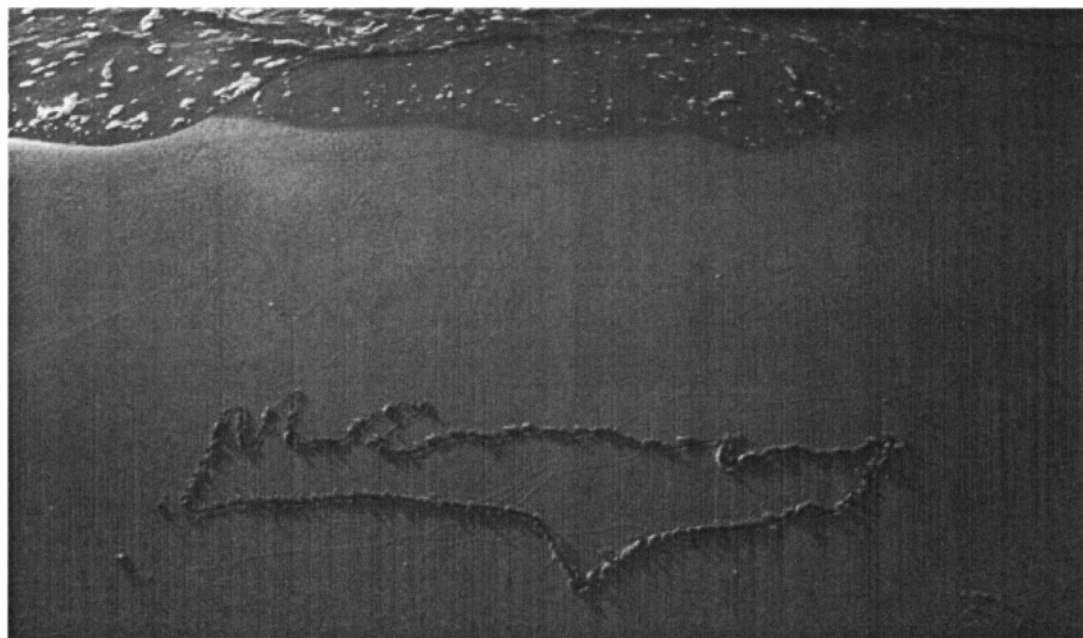

ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ ΚΑΙ ΣΤΟΥΣ ΝΟΜΟΥΣ ΤΗΣ

ΣΠΟΥΔΑΣΤΗΣ : ΖΕΑΚΗΣ ΦΑΝΟΥΡΙΟΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ : ΓΙΑΚΟΥΜΑΤΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΣ

ΚΑΛΑΜΑΤΑ 2009

Περιεχόμενα

Εισαγωγή.....	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο	6
1.1 Ορισμός του Τουρισμού.....	6
1.2 Διακρίσεις του τουρισμού.....	7
1.3 Εσωτερικός τουρισμός.....	7
1.4 Μαζικός Τουρισμός.....	8
1.5 Οι θετικές και οι αρνητικές επιπτώσεις του τουρισμού.	8
1.5.1 Οικονομικές Επιπτώσεις.....	8
1.5.2 Περιβαλλοντικές Επιπτώσεις.....	8
1.5.3 Κοινωνικές και Πολιτιστικές Επιπτώσεις.....	9
1.6 Ο τουρισμός και η σχέση του με την Ελλάδα.....	10
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο	14
2.1 Γεωγραφία.....	14
2.2 Κλίμα.....	14
2.3 Οικονομία.....	15
2.4 Πολιτική οργάνωση.....	15
2.5 Τουριστικό Προϊόν Περιφέρειας Κρήτης.....	15
2.6 Φυσικοί Πόροι	16
2.6.1 Σπήλαια και φαράγγια.....	17
2.6.2 Ορεινοί Όγκοι.....	18
2.6.3 Παραλίες.....	18
2.6.4 Ευαίσθητα οικοσυστήματα.....	19
2.6.5 Χλωρίδα και πανίδα.....	20
2.6.6 Περιοχές Υψηλής Οικολογικής αξίας.....	20
2.7 Πολιτισμικό – Ανθρωπογενές Περιβάλλον	21
2.7.1 Τοποθεσίες Μυθολογικού ενδιαφέροντος.....	21
2.7.2 Αρχαιολογικοί χώροι	22
2.7.3 Μοναστήρια	23
2.7.4 Παραδοσιακοί Οικισμοί – Αρχιτεκτονικά σύνολα.....	24
2.8 Πολιτιστική Υποδομή.....	25
2.8.1 Μουσεία.....	25
2.8.2 Πολιτιστικές εκδηλώσεις.....	26
2.8.3 Πολιτιστικές διαδρομές.....	26
2.8.4 Λαογραφία	26
2.9 Τουριστικές υποδομές και υπηρεσίες	27
2.9.1 Τουριστική κίνηση	27
2.9.2 Τουριστικά καταλύματα	27
2.9.3 Λοιπές Τουριστικές Επιχειρήσεις	31
2.9.4 Κέντρα εστίασης.....	32
2.10 ΕΙΔΙΚΕΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ.....	33
2.10.1 Υποδομές θαλάσσιου τουρισμού.....	33
2.10.2 Υποδομές συνεδριακού τουρισμού.....	34
2.10.3 Υποδομές ορεινού τουρισμού.....	35

2.10.4 Υποδομές Τουρισμού Υγείας.....	36
2.10.5 Υποδομές Αθλητικού Τουρισμού.....	37
2.10.6 Υποδομές άλλων ειδικών μορφών τουρισμού.....	38
2.11 ΒΑΣΙΚΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ.....	39
2.11.1 Υποδομές μεταφορών.....	39
2.12 ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	40
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο	43
3.1 Δυνατά σημεία	44
3.2 Αδύνατα σημεία.....	45
3.3 Ευκαιρίες	48
3.4 Απειλές	50
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο	54
4.1 Χρονολογική Σειρά.....	54
4.2 Υποδείγματα Χρονολογικών Σειρών.....	55
4.3 Εκτίμηση της Τάσης.....	55
4.4 Παλινδρόμηση.....	55
4.5 Μοντέλο Γραμμικής Παλινδρόμησης.....	56
4.6 Έλεγχος του Μοντέλου.....	56
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο	57
5.1 Μοντέλο Παλινδρόμησης Πληρότητας Ν. Ηρακλείου.....	57
5.2 Παλινδρόμηση αφίξεων Ν. Ηρακλείου.....	58
5.3 Παλινδρόμηση Διανυκτερεύσεων Ν. Ηρακλείου	59
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο	60
6.1 Παλινδρόμηση πληρότητας Ν. Χανίων.....	60
6.2 Παλινδρόμηση αφίξεων Ν. Χανίων	61
6.3 Παλινδρόμηση διανυκτερεύσεων Ν. Χανίων.....	62
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο.....	63
7.1 Παλινδρόμηση πληρότητας Ν. Ρεθύμνης.....	63
7.2 Παλινδρόμηση αφίξεων Ν. Ρεθύμνης.....	64
7.3 Παλινδρόμηση διανυκτερεύσεων Ν. Ρεθύμνης.....	65

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8^ο	66
8.1 Παλινδρόμηση πληρότητας Ν. Λασιθίου.....	66
8.2 Παλινδρόμηση αφίξεων Ν. Λασιθίου.....	67
8.3 Παλινδρόμηση διανυκτερεύσεων Ν. Λασιθίου.....	68
Επίλογος – Συμπεράσματα	69
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	70
ΠΗΓΕΣ	91

Εισαγωγή

Ο τουριστικός τομέας ακολουθεί τα τελευταία χρόνια μια πορεία γρήγορης και συνεχούς ανάπτυξης, ενώ παράλληλα αναπτύσσονται νέα πιο εξειδικευμένα τουριστικά προϊόντα και νέες πιο απαιτητικές αγορές. Σήμερα ο τουρισμός αποτελεί βαρύνουσα σημασίας οικονομική δραστηριότητα για την Περιφέρεια Κρήτης καθώς διαμορφώνει σε μεγάλο βαθμό τα μεγέθη του εισοδήματος και της απασχόλησης. Το γεγονός αυτό υπογραμμίζει την έμφαση που πρέπει κάθε φορά να δίδεται στον συγκεκριμένο τομέα ώστε να δημιουργούνται ευνοϊκές προϋποθέσεις για την περαιτέρω ανάπτυξη του στο πλαίσιο βέβαια της αειφορίας και του σεβασμού στο περιβάλλον, την ποιότητα ζωής και την τοπική ταυτότητα.

Η ραγδαία ανάπτυξη τόσο του διεθνούς, όσο και του εσωτερικού Τουρισμού συνέτεινε εκτός των άλλων, στην αύξηση του αριθμού των τουριστικών προορισμών οι οποίοι, διαθέτοντας τουριστικούς πόρους και θέλγητρα, διεκδικούν τμήμα της τουριστικής αγοράς.

Η τουριστική προβολή μέχρι σήμερα παρά την σπουδαιότητά της αποτέλεσε αντικείμενο περιστασιακής δραστηριότητας των (τοπικών) φορέων δημόσιου και ιδιωτικού τομέα οι οποίοι δραστηριοποιούνται ανεξάρτητα, χωρίς συνεργασία και προγραμματισμό, με συνέπεια όλες αυτές οι ενέργειες προβολής να μην έχουν τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Σημειώνεται δε ότι η διαφημιστική εκστρατεία περιορίζεται σε μεθόδους οι οποίες είναι ξεπερασμένες και τείνουν αν όχι να εγκαταλειφθούν, να περιοριστούν σημαντικά.

Θα δούμε αναλυτικά και με βάση στατιστικών στοιχείων την πορεία και την εξέλιξη του τουρισμού στην περιφέρεια Κρήτης και στους τέσσερις νομούς της από το έτος 1995 έως και το 2006 ανά μήνα και νομό βάση των Χρονολογικών Σειρών και με τη μέθοδο της Παλινδρόμησης. Για τη μελέτη της εποχικότητας αλλά και της τάσης των παραγόντων του τουρισμού στην Κρήτη, χρησιμοποιήσαμε τη μέθοδο της Γραμμικής Παλινδρόμησης με τη χρήση ψευδομεταβλητών για την εποχικότητα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

1.1 Ορισμός του Τουρισμού

Πολλές είναι οι προσπάθειες που έχουν γίνει για να δοθεί ένας επακριβής ορισμός του Τουρισμού. Από τα κύρια χαρακτηριστικά του, πέντε μπορούν να εξακριβωθούν εννοιολογικά και συγκεκριμένα τα εξής:

Ο τουρισμός είναι αποτέλεσμα μεμονωμένης ή ομαδικής μετακίνησης ανθρώπων σε διάφορους τουριστικούς προορισμούς και η διαμονή τους σε αυτούς επί τουλάχιστον ένα 24ωρο με σκοπό την ικανοποίηση των τουριστικών τους αναγκών.

Οι διάφορες μορφές του τουρισμού περιλαμβάνουν απαραίτητα δύο βασικά στοιχεία: Το ταξίδι στον τουριστικό προορισμό και τη διαμονή σε αυτόν, συμπεριλαμβανομένου της διατροφής.

Το ταξίδι και η διαμονή λαμβάνουν χώρα εκτός του τόπου της μόνιμης διαμονής των ανθρώπων που αποφασίζουν να μετακινηθούν για τουριστικούς λόγους.

Η μετακίνηση ανθρώπων σε διάφορους τουριστικούς προορισμούς είναι προσωρινού και βραχυχρόνιου χαρακτήρα, που σημαίνει ότι πρόθεσή τους είναι να επιστρέψουν στον τόπο της μόνιμης κατοικίας τους μέσα σε λίγες, μέρες βδομάδες ή μήνες.

Οι άνθρωποι επισκέπτονται τουριστικούς προορισμούς για τουριστικούς λόγους, δηλαδή για λόγους άλλους από εκείνους της μόνιμης διαμονής τους ή της επαγγελματικής απασχόλησής τους.

Το 1941 οι καθηγητές Hunziker και Graf του Πανεπιστημίου της Βέρνης υποστήριξαν την άποψη πως ο τουρισμός πρέπει να οριστεί σαν το σύνολο των φαινομένων και σχέσεων που προκύπτουν από την πραγματοποίηση ενός ταξιδιού σε έναν προορισμό και τη διαμονή σε αυτόν μη μόνιμων κατοίκων του.

Το 1937 η Επιτροπή Εμπειρογνομόνων της Κοινωνίας των Εθνών σύστησε στις χώρες-μέλη της να υιοθετήσουν έναν ορισμό που χαρακτήριζε τον τουρίστα σαν ένα άτομο που ταξιδεύει για ένα χρονικό διάστημα 24 ωρών ή περισσότερο σε μια χώρα διαφορετική από εκείνη που διαμένει μόνιμα.

Δυόμιση δεκαετίες αργότερα, το 1963 η Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για Διεθνή Ταξίδια και Τουρισμό, που πραγματοποιήθηκε στη Ρώμη συμφώνησε ο όρος επισκέπτης να περιγράφει κάθε άτομο που επισκέπτεται μία χώρα διαφορετική από εκείνη που διαμένει μόνιμα, για οποιοδήποτε λόγο εκτός από εκείνο της άσκησης ενός επαγγέλματος για το οποίο να αμείβεται με χρηματικούς πόρους της χώρας την οποία επισκέπτεται. Ο ορισμός αυτό καλύπτει δύο κατηγορίες επισκεπτών:

- Τους τουρίστες: άτομα που επισκέπτονται μια χώρα και διαμένουν σε αυτήν τουλάχιστον επί ένα 24ωρο, και των οποίων οι λόγοι επίσκεψης

είναι τις περισσότερες φορές διακοπές, επαγγελματικοί, υγείας, σπουδές, συμμετοχή σε αποστολή ή σύσκεψη ή συνέδριο, επίσκεψη φίλων ή συγγενών, θρησκευτικοί και άθληση.

- Τους εκδρομείς: άτομα που επισκέπτονται μια χώρα και διαμένουν σε αυτή λιγότερο από ένα 24ωρο. Σε αυτούς περιλαμβάνονται οι επιβάτες κρουαζιερόπλοιων, οι επισκέπτες που έρχονται και φεύγουν την ίδια μέρα χωρίς να διανυκτερεύσουν, καθώς επίσης και τα πληρώματα πλοίων, αεροπλάνων κλπ.

1.2 Διακρίσεις του τουρισμού

- Εγχώριος τουρισμός (domestic tourism): ο τουρισμός των κατοίκων μίας χώρας όταν ταξιδεύουν μόνο εντός αυτής (πχ. ένας Αθηναίος πηγαίνει στην Τρίπολη)
- Εξερχόμενος τουρισμός (outbound tourism): αφορά στους μόνιμους κατοίκους μίας χώρας οι οποίοι ταξιδεύουν σε μία άλλη χώρα (πχ. ένας Έλληνας που ταξιδεύει στη Γαλλία)
- Εισερχόμενος τουρισμός (inbound tourism): ο τουρισμός των αλλοδαπών οι οποίοι ταξιδεύουν σε δεδομένη χώρα (πχ. ένας Γάλλος που ταξιδεύει στην Ελλάδα)
- Διεθνής τουρισμός (international tourism): το σύνολο του εισερχόμενου και του εξερχόμενου τουρισμού.
- Εσωτερικός τουρισμός (internal tourism): το σύνολο του εγχώριου και του εισερχόμενου τουρισμού
- Εθνικός τουρισμός: (national tourism): το σύνολο του εγχώριου και του εξερχόμενου τουρισμού.

ΠΗΓΗ : ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ, MARKETING PLAN ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΚΡΗΤΗΣ, 2003.

1.3 Εσωτερικός τουρισμός

Κανένας από αυτούς τους ορισμούς δεν λαμβάνει υπόψη τον εσωτερικό τουρισμό. Τελευταία φορά, το θέμα της υιοθέτησης ενός ορισμού για τον εσωτερικό τουρισμό τέθηκε στην Παγκόσμια Διάσκεψη για τον Τουρισμό που συγκλήθηκε το 1980 στην Μανίλα των Φιλιππίνων από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού, χωρίς όμως θετικό αποτέλεσμα. Σήμερα, κάποιες χώρες έχουν δώσει έναν ορισμό για τον ντόπιο τουρίστα. Οι ΗΠΑ π.χ. ορίζουν σαν τουρίστα που κάνει εσωτερικό τουρισμό οποιοδήποτε άτομο φεύγει από το σπίτι του με σκοπό να επισκεφτεί κάποιο μέρος που απέχει τουλάχιστον 50 μίλια (80,48 χιλιόμετρα) από αυτό για οποιοδήποτε λόγο εκτός της καθημερινής του μετάβασης στην εργασία.

ΠΗΓΗ : ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ, MARKETING PLAN ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΚΡΗΤΗΣ, 2003.

1.4 Μαζικός Τουρισμός

Ο μαζικός τουρισμός είναι μια σχετικά νέα ιδέα, που προήλθε από την μεγάλη άνοδο των εισοδημάτων μετά την Βιομηχανική Επανάσταση. Πριν από αυτή, τα ταξίδια πολιτιστικού ή ψυχαγωγικού χαρακτήρα ήταν αποκλειστικό προνόμιο λίγων εκλεκτών περιηγητών, συνήθως αριστοκρατών.

Σήμερα, ο μαζικός τουρισμός είναι απευκταίος λόγω των δυσμενών επιπτώσεων που προκαλεί στο φυσικό περιβάλλον αλλά και σε κοινωνικό επίπεδο. Η παγκόσμια τάση σήμερα είναι ο τουρισμός να είναι φιλικός ως προς τον άνθρωπο και ως προς το φυσικό περιβάλλον. Μορφές τουρισμού όπως ο αγροτουρισμός, ο περιηγητικός τουρισμός, ο πολιτιστικός τουρισμός, ο συνεδριακός τουρισμός αλλά και ο τουρισμός των πόλεων (city breaks) θεωρούνται σήμερα οι μορφές που θα πρέπει να επικρατήσουν προκειμένου η τουριστική ανάπτυξη να καταστεί βιώσιμη καθώς και να καταπολεμηθεί η εποχικότητα.

1.5 Οι θετικές και οι αρνητικές επιπτώσεις του τουρισμού.

1.5.1 Οικονομικές Επιπτώσεις

- + Οικονομική διαφοροποίηση
- + Δημιουργία απασχόλησης και εισοδήματος τοπικά
- + Δημιουργία συνδέσμων / σχέσεων με άλλους τομείς της οικονομίας (π.χ., γεωργία) και αγορές τοπικών προϊόντων, υπηρεσιών, καλλιτεχνών και τεχνητών
- + Κατάρτιση εργαζομένων
- + Έσοδα από το ξένο συνάλλαγμα και συμβολή στα κρατικά έσοδα
- + Επέκταση των δημόσιων υποδομών και υπηρεσιών
- Οικονομική εξάρτηση της τοπικής κοινότητας από τον τουρισμό
- Προτίμηση εισαγωγής ανταγωνιστικότερων προϊόντων & υπηρεσιών σε μεγάλη κλίμακα
- Μεγαλύτερη απασχόληση ξένων αντί ντόπιων εργαζομένων
- Αλλαγή της χρήσης και του κόστους γης, αγαθών και υπηρεσιών

ΠΗΓΗ : ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ, MARKETING PLAN ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΚΡΗΤΗΣ, 2003.

1.5.2 Περιβαλλοντικές Επιπτώσεις

- + Δημιουργία ή διαχείριση πάρκων, δρυμών, προστατευόμενων περιοχών και περιοχών φυσικού κάλλους
- + Αύξηση της γνώσης, της ευαισθητοποίησης και των δραστηριοτήτων συντήρησης και προστασίας της φύσης από τους επισκέπτες και την τοπική κοινωνία.

- Ατμοσφαιρική ρύπανση και αυξημένες εκπομπές λόγω των μετακινήσεων
- Ρύπανση των υδάτινων πόρων της κακής διαχείρισης των υγρών αποβλήτων.
- Αυξημένη χρήση χημικών ουσιών και άλλων επικίνδυνων προϊόντων
- Μεγαλύτερη παραγωγή στερεών αποβλήτων
- Ηχορύπανση
- Απώλεια ή υποβάθμιση κρίσιμων βιότοπων, οικοσυστημάτων και άλλων φυσικών περιοχών.
- Αποψίλωση των δασών και έντονη ή μη βιώσιμη χρήση γης.
- Τροποποίηση οικοσυστημάτων από τις τουριστικές δραστηριότητες
- Εξάντληση αποθεμάτων νερού και ενέργειας.
- Υπέρβαση της φέρουσας ικανότητας των οικοσυστημάτων
- Εισβολή εξωτικών ειδών
- Καταστροφή θαλάσσιων οικοσυστημάτων και ρύπανσης της θάλασσας

ΠΗΓΗ : ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ, MARKETING PLAN ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΚΡΗΤΗΣ, 2003.

1.5.3 Κοινωνικές και Πολιτιστικές Επιπτώσεις

- + Χρήση και διαφύλαξη των ιστορικών ή παραδοσιακών μεθόδων στην κατασκευή και τη διακόσμηση των κτιρίων. Συντήρηση των ιστορικών και πολιτιστικών μνημείων και περιοχών
- + Καλλιέργεια της κατανόησης και της εκτίμησης του τοπικού πολιτισμού και της λαογραφίας.
- + Δημιουργία ευκαιριών για τους κατοίκους να έρθουν σε επαφή με ξένους πολιτισμούς και αντίστροφα.
- + Προώθηση της ειρήνης
- + Συντήρηση των τοπικών παραδόσεων.
- + Θετική ανατίμηση του πολιτισμού και των παραδόσεων.
- + Ενίσχυση και αναζωογόνηση κοινοτήτων
- + Σεβασμός των τοπικών εθίμων και των θρησκευτικών πρακτικών
- Μετανάστευση των προερχόμενων από άλλα μέρη εργαζομένων.
- Εποχικότητα και αβεβαιότητα της εργασίας
- Εμπορευματοποίηση του τοπικού πολιτισμού
- Οικονομική και εισοδηματικής ανισότητα
- Παγκοσμιοποίηση του τουριστικού προϊόντος και απώλεια τοπικής ταυτότητας
- Ενόχληση λόγω της συμπεριφοράς των τουριστών
- Σύγκρουση με την παραδοσιακή χρήση γης
- Δημιουργία εγκληματικότητας, παιδικής εργασίας.

ΠΗΓΗ : ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ, MARKETING PLAN ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΚΡΗΤΗΣ, 2003.

1.6 Ο τουρισμός και η σχέση του με την Ελλάδα

Η Ελλάδα δεν έχει αναπτύξει την βιομηχανία και κυρίως την βαριά βιομηχανία αλλά έχει το πλεονέκτημα το κλίμα της να είναι ιδανικό, για όλο το χρόνο, ώστε να μπορεί να αναπτύξει τον τουρισμό. Τα χαρίσματα αυτά της Ελλάδος, που είναι ο λαμπρός ήλιος, η καταγάλανη θάλασσα, το ωραίο φυσικό περιβάλλον και ο Ελληνικός Πολιτισμός και τα υπόλοιπα Αρχαία κτίσματα (όσα δεν έχουν καταστραφεί από τους κατακτητές ή δεν έχουν κλεφτεί από παράνομα χέρια) είναι πηγή πλούτου για την Ελλάδα μέσα από το οποιασδήποτε μορφής Τουρισμό.

Ο τουρισμός στην Ελλάδα έχει όλες τις παραμέτρους, ώστε όλοι κάτοικοι του κόσμου, (είτε προέρχονται από την μακρινή Ιαπωνία και Αμερική, είτε προέρχονται από τους συντοπίτες μας κατοίκους της Ε.Ε.) να γευθούν τα χαρίσματα της Ελλάδος είτε είναι οι κάτοικοι των υψηλών εισοδημάτων, είτε πρόκειται κατοίκους με τα χαμηλά εισοδήματα, είτε πρόκειται για τον αγροτικό τουρισμό της, είτε τον εσωτερικό Τουρισμό. Διότι ο Τουρισμός είναι μια πηγή αστείρευτη πηγή πλούτου για την Ελλάδα και τους κατοίκους της.

Στη διάρκεια των προηγούμενων δεκαετιών ο τουρισμός στην Ελλάδα, από μία περιορισμένης εμβέλειας δραστηριότητα που προσέλκυε λίγους και με ειδικά ενδιαφέροντα περιηγητές, μετεξελίχθηκε και αναδείχθηκε σε μια μεγάλη εθνική βιομηχανία, που συνεισφέρει σημαντικά στην οικονομία, την απασχόληση και την ευημερία, αλλά επίσης και στην προβολή της χώρας μας προς τα έξω και την διαμόρφωση της διεθνούς κοινής γνώμης για αυτήν¹.

Όμως, η νέα εποχή που ζούμε, έχει πολύ περισσότερες απαιτήσεις και πολύ περισσότερες προκλήσεις. Οι ποιοτικές απαιτήσεις τόσο του μαζικού τουρισμού όσο και των μεμονωμένων, ειδικών ενδιαφερόντων επισκεπτών έχουν αυξηθεί, ενώ ταυτόχρονα έχει αυξηθεί πολύ ο ανταγωνισμός ακόμα και από τουριστικούς προορισμούς που βρίσκονται σε πολύ μακρινές τοποθεσίες, ακόμη και σε άλλες ηπείρους.

Απέναντι στις νέες προκλήσεις και νέες απαιτήσεις, ο Ελληνικός Τουρισμός πρέπει να εφαρμόζει και προσπαθεί να εφαρμόσει, μία πολιτική η οποία να εκτείνεται σε όλη τη χώρα, να σέβεται τον πολιτισμό και το περιβάλλον και να ενισχύει την οικονομική ανάπτυξη με έναν τρόπο βιώσιμο, ο οποίος αντέχει και στις αξίες μας και στην αισθητική και στον χρόνο. Μια πολιτική που χαρακτηρίζεται από την πολυμορφία, την ποιότητα και τη βιωσιμότητα του τουριστικού προϊόντος. Με γνώμονα την ανάπτυξη του τουρισμού σε μία ανταγωνιστική προοπτική υψηλής ποιότητας, σχεδιάστηκε με τους στόχους της τουριστικής πολιτικής και τα μέτρα που θα εφαρμοστούν κατά το διάστημα 2002 - 2006 με στόχο:

- v Ποιοτική και αισθητική αναβάθμιση των γενικών και των τουριστικών υποδομών. Αυτό είναι κάτι που όλοι επιθυμούν είτε Τουρίστες όλων των διαμετρημάτων, είτε τα άτομα, ΜΜΕ, και Μεγάλες Τουριστικές Επιχειρήσεις.

¹ ΠΗΓΗ : ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ, MARKETING PLAN ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΚΡΗΤΗΣ, 2003.

- v Αύξηση της ζήτησης του τουριστικού προϊόντος σε όλες τις περιφέρειες. Αυτό δε μπορεί να γίνει ακόμα και σε περιοχές που ακόμα δεν έχουν αναπτυχθεί (ορεινές περιοχές της Ελλάδας) όπως η Φωκίδα και Φθιώτιδα, όλες οι περιοχές της Ηπείρου, Μακεδονία και Θράκη, για τον Χειμερινό Τουρισμό . Εκτός των ηλιόλουστων περιοχών των Νησιών μας.
- v Ανάπτυξη νέων τουριστικών προϊόντων υψηλών προδιαγραφών. Μέσα από τους Ειδικούς Παραδοσιακούς Οικισμούς . Εκτός των άλλων Τουριστικών Εγκαταστάσεων που έχουν προγραμματισθεί.
- v Εκπαίδευση και κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού στα νέα τουριστικά επαγγέλματα. Αυτή η προσπάθεια είναι μεγάλου ενδιαφέροντος όχι μόνο διότι θα βοηθήσει την επίλυση του προβλήματος της Ανεργίας (ειδικά ΚΕΚ), αλλά και την καλλίτερη εκμετάλλευση της παροχής υπηρεσίας στον Χώρο του Τουρισμού, και για τα δύο καταβάλλονται μεγάλες προσπάθειες.
- v Εισαγωγή των νέων τεχνολογιών στις τουριστικές επιχειρήσεις. Αυτό είναι το μεγαλύτερο όλων . Όλοι θα πρέπει να μάθουν την χρήση των πλεονεκτημάτων του Ιντερνετ και της πληροφορικής, διότι εάν δεν τα χρησιμοποιήσουν θα χάσουν και οι επιχειρήσεις και ο Ελληνικός Τουρισμός.

Κατά το διάστημα 2000 - 2006 , στο πλαίσιο του Γ΄ ΚΠΣ , σας γνωρίζουμε ότι διατίθενται για τον τουρισμό συνολικοί πόροι 2.054.292.002,93€ εκ των οποίων το ήμισυ θα είναι ιδιωτική συμμετοχή. Πρόκειται για μείζονα συνολική παρέμβαση στον ελληνικό τουρισμό η οποία, αν αξιοποιηθεί σωστά, θα ενισχύσει σημαντικά τις προοπτικές του ελληνικού τουρισμού¹.

Προγράμματα για τη βελτίωση της Ποιότητας του τουριστικού προϊόντος

Όλα τα Υπουργεία και οι Οργανισμοί του Δημόσιου Τομέα (και ιδιαίτερα το Υπουργείο Ανάπτυξης και ο ΕΟΤ) βρίσκονται σε διαρκή συνεργασία με τον ιδιωτικό τομέα για την κατάρτιση και υλοποίηση προγραμμάτων και μέτρων, που ενισχύουν την Ποιότητα. Τέτοια προγράμματα ή μέτρα είναι μεταξύ άλλων:

Ø Η εισαγωγή ενός νέου συστήματος κατάταξης των ξενοδοχειακών καταλυμάτων , που, εκτός από τις ήδη ισχύουσες και ιδιαίτερα απαιτητικές Τεχνικές Προδιαγραφές, θα βασίζεται επίσης σε λειτουργικά ποιοτικά κριτήρια. Το σύστημα αυτό θεσμοθετήθηκε με το ΠΔ 43/2002 (ΦΕΚ 43/Α/7.3.2002). Είχε ανατεθεί στον ΕΟΤ η ανακατάταξη των 8.000 και πλέον ξενοδοχειακών μονάδων της Χώρας, η οποία πραγματοποιήθηκε από εταιρεία με διεθνή φήμη και εμπειρία σε θέματα κατάταξης και πιστοποίησης τουριστικών επιχειρήσεων. Η ανακατάταξη ολοκληρώθηκε το Σεπτέμβριο του 2003.

¹ ΠΗΓΗ : ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ, MARKETING PLAN ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΚΡΗΤΗΣ, 2003.

- ∅ Η εισαγωγή και εφαρμογή ενός νέου συστήματος κατάταξης (σύστημα κατάταξης σε κατηγορίες κλειδιών) για τα μη κύρια ξενοδοχειακά καταλύματα και συγκεκριμένα τα ενοικιαζόμενα επιπλωμένα δωμάτια και τα ενοικιαζόμενα επιπλωμένα διαμερίσματα. Το σύστημα έχει τη συναίνεση του αρμόδιου αντιπροσωπευτικού φορέα και του Εθνικού Συμβουλίου Τουρισμού και θεσμοθετήθηκε με το ΠΔ 337/2000 (ΦΕΚ 281/Α/2000). Την εφαρμογή του στα υφιστάμενα ενοικιαζόμενα επιπλωμένα δωμάτια και διαμερίσματα θα εξασφαλίσει η Γενική Γραμματεία Τουρισμού μέσω της Δ/σης Περιφερειακής Πολιτικής.
- ∅ Η αναθεώρηση και κωδικοποίηση της τουριστικής νομοθεσίας. Με απόφαση του Υφυπουργού Τουρισμού έχει συσταθεί Επιτροπή από νομικούς (νομικό σύμβουλο του ΥΠΑΝ και του ΕΟΤ, διακεκριμένους επιστήμονες και υπηρεσιακούς παράγοντες του ΕΟΤ και της Γενικής Γραμματείας Τουρισμού του ΥΠΑΝ) προκειμένου να εισηγηθεί την κωδικοποίηση με ταυτόχρονη αναθεώρηση και εκσυγχρονισμό της τουριστικής νομοθεσίας.
- ∅ Προγράμματα ενίσχυσης ιδιωτικών επιχειρήσεων με στόχο την ποιοτική αναβάθμιση εγκαταστάσεων και υπηρεσιών και τον εμπλουτισμό του τουριστικού προϊόντος, όπως :

 - ο Ενίσχυση ΜΜΕ όλων των κλάδων για οργανωτικές δράσεις (ΕΠΑΝ Μέτρο 2.2., δράση 2.2.3)
 - ο Ενίσχυση του ποιοτικού εκσυγχρονισμού ξενοδοχείων και κάμπινγκ άνω της Γ τάξης σύμφωνα με τον Αναπτυξιακό Νόμο (Ν.2601/98)
 - ο Ενίσχυση του ποιοτικού εκσυγχρονισμού μικρών καταλυμάτων (ΕΠΑΝ, Μέτρο 2.2, δράση 2.2.2)
 - ο Ενίσχυση της δημιουργίας και του εκσυγχρονισμού εγκαταστάσεων ειδικής τουριστικής υποδομής δηλ. συνεδριακών κέντρων, μαρίνων, γηπέδων γκολφ, χιονοδρομικών κέντρων, υδροθεραπευτηρίων, κέντρων θαλασσοθεραπείας, κέντρων τουρισμού υγείας, αθλητικών-προπονητικών κέντρων σύμφωνα με τον Αναπτυξιακό Νόμο.
 - ο Ενίσχυση της συντήρησης και μετατροπής διατηρητέων ή παραδοσιακών κτιρίων σε τουριστικά καταλύματα σύμφωνα με τον Αναπτυξιακό Νόμο.
- ∅ Εντατικοποίηση των ελέγχων σε όλες τις τουριστικές εγκαταστάσεις και επιχειρήσεις.
- ∅ Πρόγραμμα ανάδειξης της Ελληνικής Κουζίνας ως τουριστικού πόρου.
- ∅ Αναβάθμιση της παρεχόμενης τουριστικής εκπαίδευσης και κατάρτισης για εργαζόμενους ή μικρομεσαίους επιχειρηματίες σε όλη τη Χώρα για τη

διάδοση της σύγχρονης τεχνογνωσίας και της εξειδικευμένης γνώσης και τη βελτίωση της ποιότητας, μέσω των ανθρώπινων πόρων

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2°

2.1 Γεωγραφία

Η Κρήτη είναι το μεγαλύτερο νησί στην Ελλάδα και το δεύτερο μεγαλύτερο (μετά από την Κύπρο) της ανατολικής Μεσογείου. Η Κρήτη βρίσκεται στο νότιο άκρο του Αιγαίου πελάγους και καλύπτει μια περιοχή 8.336 km². Ο πληθυσμός της είναι 601.131 άνθρωποι (απογραφή 2001). Το νησί έχει μήκος 260 χλμ και ποικίλλει στο πλάτος από 60 χλμ (που μετρούνται από το ακρωτήριο Δίον στο ακρωτήριο Λίθινο), σε μόνο 12 χλμ στον ισθμό της Ιεράπετρας στην ανατολική Κρήτη. Η ακτογραμμή της παρουσιάζει βαθύ γεωγραφικό διαμελισμό, δίνοντας στην Κρήτη πάνω από 1.000 χλμ ακτών. Η Κρήτη βρίσκεται περίπου 160 χλμ νότια της ελληνικής ηπειρωτικής χώρας.

Το νησί είναι εξαιρετικά ορεινό και καθορίζεται από μια υψηλή σειρά βουνών που το διασχίζει την από τη δύση ως την ανατολή, διαμορφωμένη από τρεις διαφορετικές ομάδες βουνών. Αυτές είναι:

- Τα Λευκά Όρη (2.452 μ).
- Η οροσειρά Ίδη (Ψηλορείτης (2.456 μ)).
- Το όρος Δίκη (2.148 μ).

Αυτά τα βουνά χαρίζουν στην Κρήτη εύφορα οροπέδια όπως το οροπέδιο Λασιθίου, ο Ομαλός και η Νίδα, σπήλαια όπως το Δικταίο και το Ίδαίο άντρο και φαράγγια όπως το διάσημο φαράγγι της Σαμαριάς, το φαράγγι Ίμπρου, το Κουρταλιώτικο φαράγγι, το Φαράγγι των Νεκρών στη Κάτω Ζάκρο Λασιθίου κ.τ.λ.

2.2 Κλίμα

Η Κρήτη ανήκει στη Μεσογειακή κλιματολογική ζώνη που δίνει τον κύριο χαρακτήρα στο κλίμα της. Το κλίμα στην Κρήτη χαρακτηρίζεται εύκρατο. Η ατμόσφαιρα μπορεί να είναι αρκετά υγρή, ανάλογα με την εγγύτητα στη θάλασσα. Ο χειμώνας είναι αρκετά ήπιος και υγρός με αρκετές βροχοπτώσεις - περισσότερες στα δυτικά τμήματα της Κρήτης. Η χιονόπτωση είναι σπάνια στις πεδινές εκτάσεις, αλλά αρκετά συχνή στις ορεινές περιοχές. Κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού, οι μέσες θερμοκρασίες είναι 25 με 30 βαθμοί (Κελσίου), οπωσδήποτε χαμηλότερες από αυτές της ηπειρωτικής Ελλάδας. Στη νότια ακτή, συμπεριλαμβανομένης της πεδιάδας της Μεσσαράς και των Αστερούσιων Όρεων, απολαμβάνουν σε σχέση με την υπόλοιπη μεγαλόνησο περισσότερες ηλιόλουστες ημέρες και πιο υψηλές θερμοκρασίες κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού.

2.3 Οικονομία

Η οικονομία της Κρήτης, η οποία βασιζόταν κυρίως στη γεωργία, άρχισε να αλλάζει ορατά κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του '70. Ενώ υπάρχει ακόμα μια έμφαση στην γεωργία και την κτηνοτροφία, λόγω του κλίματος και της έκτασης του νησιού, υπάρχει μια πτώση στις κατασκευές και μια μεγάλη αύξηση στην παροχή υπηρεσιών (κυρίως σχετική με τον τουρισμό). Και οι τρεις τομείς της Κρητικής οικονομίας (γεωργία, επεξεργασία-συσσκευασία, υπηρεσίες), συνδέονται άμεσα και είναι αλληλοεξαρτώμενοι. Η Κρήτη έχει ένα μέσο κατά κεφαλήν εισόδημα που είναι κοντά στο 100% του ελληνικού μέσου όρου και η ανεργία κυμαίνεται περίπου στο 4%.

ΠΗΓΗ : ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ, MARKETING PLAN ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΚΡΗΤΗΣ, 2003.

Το νησί έχει τρεις σημαντικούς αερολιμένες, τον αερολιμένα Νίκος Καζαντζάκης στο Ηράκλειο, τον αερολιμένα Δασκαλογιάννης στα Χανιά και ένα νέο αερολιμένα στη Σητεία.

2.4 Πολιτική οργάνωση

Το νησί της Κρήτης είναι μία από τις 13 περιφέρειες της Ελλάδας και αποτελείται από τέσσερα νομαρχιακά διαμερίσματα:

- Ηρακλείου (292.489 κάτοικοι)
- Λασιθίου (76.319 κάτοικοι)
- Ρεθύμνου (81.936 κάτοικοι)
- Χανίων (150.387 κάτοικοι)

ΠΗΓΗ : ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ, MARKETING PLAN ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΚΡΗΤΗΣ, 2003.

2.5 Τουριστικό Προϊόν Περιφέρειας Κρήτης

Αντικείμενο της εν λόγω ενότητας είναι η σύντομη περιγραφή και αξιολόγηση των τουριστικών πόρων (τουριστικού προϊόντος) της Περιφέρειας Κρήτης. Προς τούτο, είναι αναγκαίο να προσδιορίσουμε και μάλιστα με σαφήνεια την έννοια του τουριστικού προϊόντος. Δεδομένου ότι έχουν διατυπωθεί πλήθος ορισμών, είναι χρήσιμο να υιοθετήσουμε ένα κοινά αποδεκτό εννοιολογικό πλαίσιο. Οι A.J.Burkart & S.Medlik, διατυπώνουν σχετικό ορισμό σύμφωνα με τον οποίο το τουριστικό προϊόν διακρίνεται σε τρεις κατηγορίες στοιχείων (Βαρβαρέσος, 1997):

1. **στους φυσικούς, πολιτιστικούς, καλλιτεχνικούς και ιστορικούς πόρους**, οι οποίοι πρόκειται να ελκύσουν τον τουρίστα και να τον προτρέψουν να πραγματοποιήσει την τουριστική μετακίνηση,
2. **στους εξοπλισμούς**, οι οποίοι δεν αντιπροσωπεύουν παράγοντες που επηρεάζουν το κίνητρο του ταξιδιού, αλλά εάν απουσίαζαν, θα εμπόδιζαν την τουριστική μετακίνηση (καταλύματα, εστιατόρια, κέντρα αναψυχής και πολιτισμού),
3. **στις ευκολίες προσπελασιμότητας**, οι οποίες σχετίζονται με τα μεταφορικά μέσα, που θα χρησιμοποιήσει ο τουρίστας για να πραγματοποιήσει τον επιλεγμένο προορισμό.

Στις κατηγορίες αυτές προστίθενται οι τεχνικές και λοιπές υποστηρικτικές υποδομές, οι οποίες εξασφαλίζουν, μεταξύ άλλων, ποιοτικές παραμέτρους της τουριστικής προσφοράς (π.χ. συνθήκες υγείας, αίσθημα ασφάλειας).

Οι βασικές προϋποθέσεις που προσδιορίζουν ένα ποιοτικό τουριστικό προϊόν είναι:

- Η άρτια γενική υποδομή για προσπέλαση στους τουριστικούς τόπους (αεροδρόμια, λιμάνια, αυτοκινητόδρομοι, κλπ.), καθώς και η άφθονη παροχή ενέργειας και η σύγχρονη επικοινωνιακή υποδομή.
- Η συμπληρωματική τουριστική υποδομή (γήπεδα γκολφ και άλλες εγκαταστάσεις αθλητικού τουρισμού, συνεδριακά κέντρα, μαρίνες, κέντρα θαλασσοθεραπείας, άλλα κέντρα ευεξίας, κέντρα παροχής υπηρεσιών υγείας, κ.λπ.).
- Οι υψηλής ποιότητας ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις (πολυτελείας, Α κατηγορίας) και άλλες σύγχρονες εγκαταστάσεις φιλοξενίας.
- Η τουριστική παιδεία και η συνείδηση για ολόκληρη την τοπική κοινωνία, και η άρτια εκπαίδευση και κατάρτιση για όλους όσους ασχολούνται επαγγελματικά με τον τουρισμό.
- Η ανάδειξη και προστασία του περιβάλλοντος, της πολιτιστικής κληρονομιάς, της σύγχρονης πολιτιστικής παραγωγής συμπεριλαμβανομένης και της γαστρονομικής παράδοσης και διατροφής και η προσφορά τους ως τουριστικών πόρων.

Με βάση την παραπάνω κατηγοριοποίηση επιχειρείται μια σύντομη καταγραφή και αξιολόγηση των τουριστικών πόρων της Κρήτης.

2.6 Φυσικοί Πόροι

Το φυσικό περιβάλλον συνδέεται άρρηκτα με τον τουρισμό καθώς η προσέλκυση τουριστικού ρεύματος εξαρτάται μεταξύ άλλων, από τη φέρουσα ικανότητα σε τοπικούς φυσικούς πόρους (χλωρίδα, πανίδα κλπ). Είναι δεδομένο ότι το φυσικό περιβάλλον θεωρείται καθοριστικός παράγοντας και συγκριτικό πλεονέκτημα για τις περιοχές που επιδιώκουν να αναπτυχθούν τουριστικά, αποτελώντας την πρώτη ύλη για τη δημιουργία του τουριστικού προϊόντος, συγκροτώντας τη βάση της τουριστικής ανάπτυξης και καλύπτοντας ένα από τα βασικότερα κίνητρα της ζήτησης των επισκεπτών.

Η Περιφέρεια Κρήτης έχει να επιδείξει ένα ξεχωριστής ομορφιάς και οικολογικής αξίας φυσικό περιβάλλον το οποίο αποτελείται από αξιόλογους φυσικούς σχηματισμούς όπως φαράγγια, σπήλαια, οροπέδια και ορεινούς όγκους, πλούσια πανίδα και χλωρίδα, τοπία φυσικού κάλλους κλπ, τα οποία προσελκύουν μεγάλο αριθμό επισκεπτών.

2.6.1 Σπήλαια και φαράγγια

Κυριότερη έκφραση του πλούσιου γεωμορφολογικού τοπίου της Κρήτης είναι τα σπήλαια και τα φαράγγια, σχηματισμοί που αποτελούν βασικό γνώρισμα, σήμα-κατατεθέν του νησιού και ταυτόχρονα τους πρώτους και ίσως από τους πιο «αναγνωρίσιμους» πόλους έλξης επισκεπτών (φαράγγι Σαμαριάς στα Σφακιά, σπήλαιο Ίδη στον Ψηλορείτη, σπήλαιο Δικταίο στο Οροπέδιο Λασιθίου).

Σήμερα περισσότερα από 5.000 σπήλαια είναι καταγεγραμμένα, καθιστώντας το νησί ένα σπηλαιολογικό πάρκο γεγονός που δικαιολογεί την άποψη ότι ορισμένα από αυτά αποτελούν αναπόσπαστο μέρος των περιηγήσεων που διοργανώνουν πολλά τουριστικά γραφεία που δραστηριοποιούνται στην Κρήτη.

Τα πιο γνωστά από τουριστικής άποψης σπήλαια της Κρήτης είναι τα εξής:

- Δικταίο στο Οροπέδιο Λασιθίου (τουριστικά αξιοποιημένο)
- Τραπέζα ή Κρόνιο στο Τζερμιάδω Οροπεδίου Λασιθίου
- Περιστεράς στη Σητεία Λασιθίου
- Πελεκητά στη Σητεία Λασιθίου
- Μιλάτου στη Μίλατο Νεάπολης (τουριστικά αξιοποιημένο)
- Ίδαίο Άντρο στο Οροπέδιο της Νίδας (τουριστικά αξιοποιημένο)
- Σφενδόνι στα Ζωνιανά Μυλοποτάμου (τουριστικά αξιοποιημένο)
- Μελιδώνι, στο Μελιδώνι Ρεθύμνου (τουριστικά αξιοποιημένο)
- Γεράνι, στο Γεράνι Ν. Ρεθύμνου
- Μάταλα Ν. Ηρακλείου (τουριστικά αξιοποιημένο)
- Λαβύρινθος Γόρτυνας Ν. Ηρακλείου¹
- Κουρνά, πλησίον της ομώνυμης λίμνης στο Ν. Χανίων
- Λεντάκα στο Μελιδώνι Σφακίων
- Ασφένδου, στο ομώνυμο χωριό του Ν.Χανίων,

¹ Το σπήλαιο είναι τεχνητό και εντυπωσιακών διαστάσεων (συνολικού μήκους δύο περίπου χιλιομέτρων με πολυάριθμους και δοιδαλώδεις διαδρόμους λαξευτούς θαλάμους, τοίχους, κολώνες και αρκετές και μεγάλες αίθουσες). Υπήρξε λατομείο κατά τη ρωμαϊκή εποχή (ίσως και παλαιότερα) και αργότερα (κατά τη Γερμανική κατοχή) αποθήκη πυρομαχικών του Γερμανικού στρατού. Σήμερα παραμένει κλειστό, λόγω της ανεπαρκούς στατικότητας των τοιχωμάτων και της επικινδυνότητας από τα υπολείμματα πυρομαχικών που εξακολουθούν να βρίσκονται σε διάφορα σημεία του. Παρόλα αυτά αποτελεί μοναδικής πολιτισμικής και αισθητικής αξίας μνημείο, για το οποίο έχουν γίνει κατά καιρούς προτάσεις αξιοποίησης. Καμία δεν έχει προχωρήσει μέχρι σήμερα, λόγω του τεράστιου κόστους αναστήλωσης και τεχνικών έργων που απαιτούνται.

Μεγάλος είναι και ο αριθμός των **φαράγγιων** στο νησί και ακόμα πιο εντυπωσιακή η φυσική τους ομορφιά. Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται έντονο ενδιαφέρον επισκεπτών για φαράγγια, εύκολα προσβάσιμα και με ξεχωριστή ομορφιά και βιοποικιλότητα και έτσι περιλαμβάνονται στα προγράμματα εναλλακτικών-φυσιολατρικών δραστηριοτήτων που οργανώνουν τοπικά τουριστικά πρακτορεία.

Το πρώτο σε φήμη και έκταση είναι το ξακουστό φαράγγι της Σαμαριάς, συνολικού μήκους 17,5 χλμ., το οποίο βρίσκεται μέσα στον ομώνυμο εθνικό δρυμό, στο οροπέδιο του Ομαλού Σφακίων (Ν.Χανίων), προσελκύοντας χιλιάδες τουρίστες, ντόπιους και ξένους.

Αναφέρονται επίσης τα πιο γνωστά φαράγγια:

- Του Πατσού Αμαρίου Ν. Ρεθύμνου
- Του Κουρταλιώτη Ν. Ρεθύμνου
- Του Κοτσιφού Ν. Ρεθύμνου
- Της Ίμπρου Ν. Χανίων
- Της Αγίας Ειρήνης Ν. Χανίων
- Του Γουβερνέτου Ν. Χανίων
- Της Αράδαινας Ν. Χανίων
- Του Θερίσσου Ν. Χανίων
- Της Αρβης Ν. Ηρακλείου
- Του Ρούβα-Ζαρού Ν. Ηρακλείου
- Το Αγιοφάραγγο Ν. Ηρακλείου
- Της Σαρακίνας Ν. Ρεθύμνου
- Των Νεκρών στη Ζάκρο Ν. Λασιθίου
- Του Χα στο Ν. Λασιθίου

2.6.2 Ορεινοί Όγκοι

Η μεγάλη εναλλαγή του τοπίου και η ποικιλομορφία της Κρήτης είναι συνάρτηση του έντονου ανάγλυφου που διαθέτει. Στην ενδοχώρα κυριαρχούν επτά κύριοι ορεινοί όγκοι με πολλές κορυφές ποικίλου υψομέτρου, με πληθώρα από κοιλάδες, οροπέδια και φαράγγια αλλά και πολλές απότομες κλίσεις που καταλήγουν σε πανέμορφες παραλίες και επιβλητικούς όρμους.

Ξεκινώντας από δυτικά, οι κύριοι ορεινοί όγκοι του νησιού που εκτός από σπουδαία φυσική και πολιτισμική κληρονομιά συνιστούν ταυτόχρονα σημαντικούς τουριστικούς πόρους με τεράστια αλλά (λανθάνουσα) αναπτυξιακή δυναμική είναι :

- Τα Λευκά Όρη (2453m Κορυφή Πάχνες)
- Το Ορος Κέδρος (1776m Κορυφή Ανάληψη)
- Το Ορος Ίδη (Ψηλορείτης) (2456m Κορυφή Τίμιος Σταυρός)
- Το Ορος Κουλούκωνας (1083m Κορυφή Κουτσοτρούλης)
- Το Ορος Αστερούσια (1231m Κορυφή Κόφινας)
- Το Ορος Δίκη (2148m Κορυφή Σπαθί)
- Το Ορος Θρυπτή (1476m Κορυφή Αφέντης)

2.6.3 Παραλίες

Από τους πρώτους και σημαντικότερους ίσως πόλους έλξης τουριστών, οι παραλίες της Κρήτης είναι παγκοσμίως γνωστές για την ποικιλία, την ομορφιά και την καθαρότητά τους. Δεν είναι τυχαίο ότι πουθενά στο νησί δεν έχει κηρυχθεί οποιαδήποτε παραλία ακατάλληλη για κολύμβηση, παρά την έντονη

ανθρωπογενή δραστηριότητα που καταγράφεται σε πολλές από αυτές (κυρίως στα βόρεια παράλια, γύρω από τις πρωτεύουσες των νομών). Επιπλέον πάρα πολλές παραλίες είναι βραβευμένες με το σήμα του ΥΠΕΧΩΔΕ στοιχείο που αποδεικνύει την καθαρότητά τους².

Διακρίνονται στις εξής κατηγορίες:

- Τουριστικά αναπτυγμένες. Είναι όλες οι παραλίες του βόρειου τμήματος του νησιού. Τις εκμεταλλεύονται είτε μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες (το πιο σύνηθες) είτε ΟΤΑ. Στην πλειοψηφία τους διαθέτουν υποδομές άνετης παραμονής (ομπρέλες, καρέκλες, πέργκολες), καντίνες, καφετέριες και εστιατόρια καθώς και εξοπλισμούς για θαλάσσια αθλήματα.
- Μέτριας τουριστικής ανάπτυξης. Πρόκειται για παραλίες που δέχονται σημαντικό αριθμό λουόμενων, κυρίως ντόπιων. Βρίσκονται ως επί το πλείστον στα ανατολικά, στα δυτικά και στα νότια παράλια της Κρήτης.
- Ανεκμετάλλετες. Βρίσκονται κυρίως στα νότια παράλια της Κρήτης και πρόκειται για παραλίες που δύσκολα προσεγγίζονται, είτε λόγω έλλειψης οδικού δικτύου είτε γιατί είναι έξοδοι φαραγγίων. Είναι συνήθως οι πλέον όμορφες και απρόσιτες παραλίες του νησιού.

2.6.4 Ευαίσθητα οικοσυστήματα

«Ευαίσθητα οικοσυστήματα» έχουν χαρακτηριστεί από το Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. όλα τα νησιά που βρίσκονται γύρω από την Κρήτη, σε όλο το μήκος της και σε αποστάσεις που κυμαίνονται μεταξύ 100μ. και 45ν.μ. Πολλά από αυτά διαθέτουν εξαιρετικές παραλίες και ιδιαίτερο ανάγλυφο, άλλα δε σπάνια χλωρίδα και πανίδα, στοιχεία που προσελκύουν το ενδιαφέρον πολλών επισκεπτών. Τα σημαντικότερα είναι:

- Γαύδος και Γαυδοπούλα
- Γραμβούσα (Ήμερη)
- Διονυσάδες
- Ελαφονήσι
- Ντία
- Σπιναλόγκα
- Χρυσή (Γαϊδουρονήσι)
- Θοδωρού
- Μεγάλο & Μικρό Παξιμάδι (Ρέθυμνο)
- Κουφονήσι (Λασιθί)

² Για να αποκτήσει μια παραλία «γαλάζιο σημείο» πρέπει να πληροί μια σειρά κριτηρίων που έχουν να κάνουν με την καθαριότητα της θάλασσας και της ακτής (δειγματοληψίες και τον έλεγχο της καθαρότητας των νερών, μη ρύψη βιομηχανικών και αστικών λυμάτων, επαρκείς κάδοι απορριμμάτων και περιοδικός καθαρισμός των ακτών), με την οργάνωση της ακτής και την ασφάλεια των επισκεπτών (πληροφόρηση του κοινού για την καθαρότητα των νερών, ετοιμότητα για την αντιμετώπιση ατυχημάτων, απογόρευση εκσόδου οχημάτων και ελεύθερης κατασκήνωσης, επαρκείς εγκαταστάσεις υγιεινής κ.α.) και με την προστασία της φύσης και την περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση (έντυπες πληροφορίες και οδηγίες συμπεριφοράς, οργάνωση δραστηριοτήτων) (Ελληνική Εταιρεία Προστασία της Φύσης).

2.6.5 Χλωρίδα και πανίδα

Το κλίμα του νησιού έχει συμβάλει στην διαμόρφωση μιας πολύ πλούσιας χλωρίδας, με διαφορετικά οικοσυστήματα, που συνθέτουν ένα σύνολο σπάνιας πολυμορφίας. Καμιά ίσως άλλη περιοχή της γης με την έκταση της Κρήτης, δεν περιέχει τόσα είδη φυτών. Σε μια έκταση 8.700 περίπου τ.μ. υπάρχουν 1624 αυτόχθονα αυτοφυή είδη από τα οποία τα 170 είναι ενδημικά της Κρήτης (N.Turland et al, 1992). Τα ενδημικά φυτά είναι ανομοιόμορφα κατανομημένα και ως επί το πλείστον απαντώνται σε ψηλά βουνά, φαράγγια και απομονωμένες περιοχές. Ορισμένα από αυτά είναι πολύ σπάνια ή βρίσκονται σε κίνδυνο. Από το σύνολο των ενδημικών φυτών της Κρήτης τα 114 είδη βρίσκονται στα Λευκά Όρη, μια από τις πλουσιότερες βοτανολογικά περιοχές.

Ανάλογη σε ποικιλία και ενδιαφέρον είναι και η πανίδα του νησιού. Ενδημικά και πολύ ιδιαίτερα ζώα είναι ο κρητικός αίγαγρος (κρι-κρι), σήμα-κατατεθέν της κρητικής πανίδας και υπό εξαφάνιση είδος που απαντάται στον εθνικό δρυμό Σαμαριάς και στα νησάκια Θοδωρού, Άγιοι Πάντες και Ντία, και ο αγριόγατος του οποίου η ύπαρξη σήμερα είναι υπό αμφισβήτηση. Μεγάλο ενδιαφέρον, ιδιαίτερα για τον τουρισμό (πηνοπαράτηρηση) έχουν οι πληθυσμοί από σπάνια πουλιά που υπάρχουν στην Κρήτη αλλά και στα μικρονήσια της.

Σημαντικές περιοχές για τα πουλιά της Κρήτης όπου υπάρχει ενδιαφέρον παρατήρησης από τους επισκέπτες είναι τα παρακάτω:

- Όρος Κόφινας
- Όρος Δίκη
- Όρος Θρυπτή και Ορνό
- Όρος Κέδρος και Κουρταλιώτικο φαράγγι
- Φαράγγι Πρασιών,
- Όρος Ίδη,
- Λίμνη Αγιάς
- Λευκά όρη
- Λίμνη Κουρνά

2.6.6 Περιοχές Υψηλής Οικολογικής αξίας

Το φυσικό περιβάλλον της Κρήτης χαρακτηρίζεται ως ιδιαίτερου οικολογικού ενδιαφέροντος και αξίας, γεγονός που αποδεικνύεται από την ένταξη πολλών περιοχών στο ευρωπαϊκό δίκτυο «Φύση 2000», για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων, της άγριας πανίδας και χλωρίδας.

Επίσης υπάρχει χαρακτηρισμένος Εθνικός Δρυμός, «Εθνικός Δρυμός Σαμαριάς» (Έτος κήρυξης: 1962 Έκταση: 4.850 εκτάρια) που βρίσκεται 45 Km νότια της πόλης των Χανίων και ορίζεται από τα χωριά Ομαλός και Αγ. Ρουμέλη. Είναι μια περιοχή με πλούσιους και υψηλής ποικιλότητας βιότοπους, με σπάνια και ενδημικά φυτικά και ζωικά είδη με χαρακτηριστικότερο τον Κρητικό Αίγαγρο. Η Σαμαριά είναι γνωστή για την εντυπωσιακή γεωμορφολογία της. Κηρύχθηκε από την UNESCO, το 1981, ως «Απόθεμα της Βιόσφαιρας» και έχει βραβευθεί και με το Ευρωπαϊκό Δίπλωμα

Α' κατηγορίας από το Συμβούλιο της Ευρώπης το 1979³. Αποτελεί τουριστικό προορισμό χιλιάδων επισκεπτών.

Εξίσου σημαντικός φυσικός πόρος και ιδιαίτερα δημοφιλής τουριστικός προορισμός είναι το φοινικόδασος του Βαΐ που βρίσκεται στο Δ.Δ Παλαικάστρου του Νομού Λασιθίου και έχει χαρακτηριστεί ως αισθητικό δάσος (Φ.Ε.Κ.: Π.Δ.121/1973 (170/ΤΑ/1973). Πρόκειται για μια μικρή κοιλάδα με φυσική συστάδα του Φοίνικα *Phoenix theophrastis*, ένα από τα αυτοφυή είδη Φοινίκων της Ευρώπης. Αξίζει να αναφερθεί ότι το Βαΐ έχει χαρακτηριστεί επίσης ως Ειδικά Προστατευόμενη Μεσογειακή Περιοχή (Σύμβαση Βαρκελώνης) και ως Ζώνη Ειδικής Προστασίας (Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ).

Παράλληλα υπάρχει πλήθος περιοχών που λόγω της οικολογικής και αισθητικής τους αξίας έχουν χαρακτηριστεί ως **Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους** και αποτελούν πόλο έλξης επισκεπτών :

- ✓ Δυτικά Αστερούσια (από Αγιοφάραγγο έως Κόκκινο Πύργο Ηρακλείου).
- ✓ Όρος Αστερούσια (Ηράκλειο).
- ✓ Όρος Δίκη: Ομαλός Βιάννου (Σύμη-Βιάννου Ηρακλείου).
- ✓ Όρος Δίκη: Οροπέδιο Λασιθίου, Καθαρό, Σελένα, Κράσι, Σελάκανο (Λασιθίου).
- ✓ Όρος Θρυπτή και γύρω περιοχή (Λασιθίου).
- ✓ Κουρταλιώτικο φαράγγι-Μονή Πρέβελη (Ρεθύμνου).
- ✓ Πρασάνο Φαράγγι-Πατσός (Ρεθύμνου).
- ✓ Όρος Ιδη (Ρεθύμνου).
- ✓ Φαράγγι Θερίσσου (Χανίων).
- ✓ Ασφέντου – Καλλικράτης (Χανίων).
- ✓ Εθνικός Δρυμός Σαμαριάς(Χανίων).
- ✓ Δράπανο (βορειοανατολικές ακτές)- Λίμνη Κουρνά (Χανίων).
- ✓ Φρέ-Τζιτζιφές-Νίπος (Χανίων).

2.7 Πολιτισμικό – Ανθρωπογενές Περιβάλλον

Το πλούσιο, ανεκμετάλλευτο (πολλές φορές) και πολυποίκιλο πολιτιστικό απόθεμα αποτελεί κύριο γνώρισμα και παράλληλα συγκριτικό πλεονέκτημα της Περιφέρειας και αναμφισβήτητα θεμέλιο λίθο για την τουριστική της ανάπτυξη.

Τα τελευταία χρόνια, η σύνδεση της πολιτιστικής κληρονομιάς με τον τουρισμό γνωρίζει ιδιαίτερη άνθιση δεδομένου ότι το μοντέλο της τουριστικής ζήτησης έχει αλλάξει ριζικά⁴.

2.7.1 Τοποθεσίες Μυθολογικού ενδιαφέροντος

Δεν είναι υπερβολή, ούτε απέχει της επιστημονικής αλήθειας, ότι τα βουνά της Κρήτης είναι το φυσικό σκηνικό της απαρχής της ελληνικής μυθολογίας.

³ Διάταγμα κήρυξης και Φ.Ε.Κ.: Β.Δ.218/1955 (200/ΤΑ/1962), Β.Δ.74/1964 (33/ΤΑ/1964).

⁴ Οι σύγχρονες τάσεις δεν κατευθύνονται πλέον μόνο στον μαζικό τουρισμό αλλά καταγράφεται έντονη ζήτηση σε εναλλακτικές μορφές τουρισμού

Μυθολογικά θέματα τα οποία αποτέλεσαν πηγή έμπνευσης στην παγκόσμια λογοτεχνία και καλλιτεχνική δημιουργία, γεννήθηκαν ή έχουν το ανάλογο τους σε συγκεκριμένες ορεινές περιοχές της Κρήτης. Σημαντικά παραδείγματα αποτελούν:

- Το Ιδαίο Άντρο, στο Οροπέδιο της Νίδας, το σημαντικότερο μυθολογικό σημείο της Κρήτης, όπου ανατράφηκε ο Δίας και λατρευόταν μέχρι και τον 6^ο αιώνα μ.Χ.
- Το Δικταίο Άνδρο, στο Οροπέδιο Λασιθίου, σημαντικό λατρευτικό σπήλαιο, όπου σύμφωνα με τη μυθολογία γεννήθηκε ο Δίας.
- Ο Λαβύρινθος, στα βόρεια της αρχαίας Γόρτυνας, που ταυτίζεται με το μυθικό σπήλαιο – κατοικία του Μινώταυρου.
- Η Τάρρα, στην έξοδο του φαραγγιού της Σαμαριάς όπου ο μύθος θέλει να συναντά ο Απόλλωνας την Ακακαλλίδα, κόρη του Μίνωα και από την ερωτική τους συνεύρεση γεννήθηκαν ο Φυλακίδης και ο Φίλανδρος.
- Η Άπτερα όπου έγινε ο μουσικός αγώνας ανάμεσα στις Μούσες και τις Σειρήνες, οι οποίες αφού ηττήθηκαν μάδησαν τα φτερά τους από την λύπη τους και έπεσαν στην θάλασσα. Οι 'άπτερες' αυτές Σειρήνες μεταμορφώθηκαν στα σημερινά Λευκονήσια στην είσοδο του λιμανιού της Σούδας και η πόλη ονομάστηκε Άπτερα.

Αυτά είναι ορισμένα μόνον παραδείγματα του μυθολογικού υπόβαθρου της Κρήτης, ενώ αναρίθμητες είναι οι τοπικές μυθολογικές αναφορές σε παραλλαγές όλων των μύθων, γεγονός που αποδεικνύει τον τρόπο που το μυθικό στοιχείο έχει μπολιάσει το πολιτισμικό περιβάλλον του νησιού.

2.7.2 Αρχαιολογικοί χώροι

Η αποτύπωση της πραγματικής εικόνας και κατάστασης των αρχαιολογικών χώρων είναι ιδιαίτερα δύσκολη, διότι πέραν από τους επίσημα κηρυγμένους αρχαιολογικούς χώρους, η ευθύνη των οποίων περιέρχεται στις κατά τόπους Εφορείες Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, μεγάλος είναι και ο αριθμός των αρχαιολογικών χώρων οι οποίοι δεν έχουν χαρακτηριστεί ακόμη ως τέτοιοι.

Είναι αξιοσημείωτο ότι ενώ οι επισκέψιμοι αρχαιολογικοί χώροι στην Κρήτη είναι πολλοί, το ενδιαφέρον των επισκεπτών ή/ και των τουριστικών πρακτόρων επικεντρώνεται σε πολύ λιγότερους που αποτελούν πλέον κρίσιμη μάζα του τουριστικού της προϊόντος αλλά και κλασσικό τουριστικό προορισμό. Τέτοιοι αρχαιολογικοί χώροι βρίσκονται και στους τέσσερις Νομούς και είναι:

Α. Νομός Ηρακλείου

- ✓ Γόρτυνα
- ✓ Κνωσός
- ✓ Τύλισσος
- ✓ Φαιστός
- ✓ Φρούριο λιμανιού Ηρακλείου –Κούλες
- ✓ Αγία Τριάδα Φαιστού
- ✓ Ανάκτορο Μαλίων
- ✓ Μάταλα

Β. Νομός Λασιθίου

- ✓ Σπιναλόγκα
- ✓ Λατώ
- ✓ Σπήλαιο Ψυχρού
- ✓ Ανάκτορο Ζάκρου
- ✓ Γουρνιά

Γ. Νομός Ρεθύμνου

- ✓ Αξός
- ✓ Ελεύθερνα
- ✓ Ακρωτήριο Καστέλλος

Δ. Νομός Χανίων

- ✓ Άπτερα
- ✓ Φαλάσσαρνα
- ✓ Πολλυρηγία
- ✓ Μινωϊκή Κυδωνία
- ✓ Λισσός

2.7.3 Μοναστήρια

Η ιστορία της Κρήτης, ήδη από την αρχαιότητα είναι συνδεδεμένη με τη θρησκευτική ζωή και κατά τους νεότερους χρόνους με τη χριστιανική πίστη. Εκφράσεις της αποτελούν τα μοναστήρια και οι εκκλησίες που κοσμούν σήμερα με την αρχιτεκτονική τους και την ιστορική τους σημασία κάθε γωνιά της Κρήτης και αποτελούν αναμφίβολα σημαντικά τουριστικά θέλγητρα. Τα περισσότερα μοναστήρια που σώζονται και λειτουργούν σήμερα, εκτός των άλλων, συμβάλλουν και στη διατήρηση και εξέλιξη της πολιτιστικής παράδοσης και λαογραφίας του νησιού ενώ κάποια από αυτά λειτουργούν και ως μοχλοί τοπικής ανάπτυξης. Αναλυτική αναφορά γίνεται στο παράρτημα ενώ οι πιο γνωστές μονές είναι:

- ✓ Κρουσταλλένιας (Λασιθίου)
- ✓ Τοπλού (Λασιθίου)
- ✓ Καψά (Λασιθίου)
- ✓ Αρκαδίου (Ρεθύμνου)
- ✓ Τιμίου Προδρόμου Ατάλης Μπαλί (Ρεθύμνου)
- ✓ Πρεβέλης (Ρεθύμνου)
- ✓ Καλυβιανής (Ηρακλείου)
- ✓ Αγκαράθου (Ηρακλείου)
- ✓ Επανωσήφη (Ηρακλείου)
- ✓ Χρυσοσκαλίτισσας (Χανίων)
- ✓ Αγ. Τριάδας (Χανίων)
- ✓ Γουβερνέτου (Χανίων)

2.7.4 Παραδοσιακοί Οικισμοί – Αρχιτεκτονικά σύνολα

I. Κάστρα -Οχυρώσεις

Στο σύνολο του νησιού, τόσο στα παράλια όσο και στην ενδοχώρα, κυριαρχούν οχυρώσεις και κάστρα τα οποία συνθέτουν ένα ποικιλόμορφο και αξιόλογο πολιτιστικό απόθεμα. Τα κάστρα χτίστηκαν σε σημεία κλειδιά από άποψη οχύρωσης και προφύλαξης με άμεση συνέπεια τα σημαντικότερα από αυτά να βρίσκονται σε παράκτιες περιοχές. Η μεγαλύτερη συγκέντρωση κάστρων και οχυρώσεων εντοπίζεται στους νομούς Χανίων και Λασιθίου λόγω της «περιφερειακής» και ευάλωτης γεωγραφικής τους θέσης. Παρά τις σημαντικές ελλείψεις συντήρησης τους τα κάστρα αποτελούν πόλο έλξης για τους επισκέπτες, και χρησιμοποιούνται ως χώροι πολιτιστικών εκδηλώσεων. Τα κυριότερα από αυτά είναι:

- Γραμβούσα (Χανίων)
- Άπτερα (Χανίων)
- Φορτέσα (Ρεθύμνου)
- Κούλες (Ηρακλείου)
- Σπιναλόγκα (Λασιθίου)
- Καζάρμα (Λασιθίου)
- Φραγκοκάστελο (Χανίων)
- Κούλες (Λασιθίου)

II. Παραδοσιακοί Οικισμοί

Η τοπική αρχιτεκτονική, σε συνδυασμό με παραδοσιακούς οικισμούς, συνθέτει ένα αξιόλογο πλέγμα τουριστικών πόρων για την τουριστική ανάπτυξη. Η Κρήτη στο σύνολο της διαθέτει ένα μεγάλο αριθμό από χαρακτηρισμένους παραδοσιακούς οικισμούς (βλέπε παράτημα πινάκων). Η διατήρηση της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής συνεπάγεται τοπικό χρώμα, τοπική ταυτότητα και αυθεντικότητα, στοιχεία που προσελκύουν το ενδιαφέρον των επισκεπτών. Είναι πλέον γνωστό ότι ο επισκέπτης δεν επιθυμεί να απολαύσει μόνο τον ήλιο και τη θάλασσα αλλά να γνωρίσει τον πολιτισμό, τις παραδόσεις, τους κατοίκους, την καθημερινή ζωή με λίγα λόγια τον προορισμό που επισκέπτεται. Συνεπώς στο μέλλον θα υπάρχει όλο και περισσότερο έντονο ενδιαφέρον για έννοιες όπως αυθεντικότητα, φιλοξενία, επικοινωνία που βρίσκονται αναλλοίωτες κυρίως στους οικισμούς της ενδοχώρας της Κρήτης.

2.8 Πολιτιστική Υποδομή

2.8.1 Μουσεία

Το πιο σημαντικό μουσείο, όσον αφορά τον πλούτο, τη μοναδικότητα και την εξέλιξη της τουριστικής πορείας της Κρήτης είναι το Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου το οποίο μαζί με τα ανάκτορα της Κνωσού αποτελεί τον κεντρικό τουριστικό πόλο σε επίπεδο Κρήτης και από τους σημαντικούς πόλους έλξης σε επίπεδο Ελλάδας. Σταδιακά, και παράλληλα με την εξέλιξη των ανασκαφών στο νησί ιδρύθηκαν αρχαιολογικά μουσεία κοντά σε όλα τα αστικά κέντρα (Αρχαιολογικό Μουσείο Χανίων, Ρεθύμνου, Αγίου Νικολάου, Ιεράπετρας, Σητείας).

Ταυτόχρονα, η νεότερη ιστορία του νησιού αποδίδεται μέσα από τα εκθέματα των ιστορικών και λαογραφικών μουσείων με σημαντικότερο το Ιστορικό Μουσείο Κρήτης, η λειτουργία του οποίου εντάσσεται στο ευρύτερο πλαίσιο δράσης της Εταιρείας Ιστορικών Μελετών Κρήτης.

Τα μουσεία με την υψηλότερη επισκεψιμότητα είναι:

- ✓ Μουσείο Ηρακλείου
- ✓ Μουσείο Αγίου Νικολάου
- ✓ Μουσείο Παναγίας Κεράς
- ✓ Μουσείο Σητείας
- ✓ Μουσείο Ρεθύμνης
- ✓ Μουσείο Χανίων
- ✓ Βυζαντινό Μουσείο
- ✓ Ιστορικό Μουσείο Κρήτης

Εκτός των παραπάνω έχουν δημιουργηθεί νέα μουσεία κατά κύριο λόγο σε ημιαστικές και αγροτικές περιοχές σε μια προσπάθεια διάσωσης και διατήρησης των παραδόσεων και των τοπικών συνηθειών:

- Ιστορικό και Λαογραφικό Μουσείο Ρεθύμνου,
- Λαογραφική Συλλογή του Λυκείου Ελληνίδων,
- Μουσείο Λυχνοστάτης στη Χερσόνησο,
- Μουσείο Αγροτικής Ιστορίας στον Αρόλιθο,
- Μουσείο Κρητικής Εθνολογίας και Παράδοσης στους Βώρους,
- Μουσείο Νίκου Καζαντζάκη
- Λαογραφικό Μουσείο Σητείας,
- Λαογραφικό Μουσείο Γαβαλοχωρίου κ.α.

Τα μουσεία σε συνδυασμό με τα ιστορικά κέντρα πόλεων και τους παραδοσιακούς οικισμούς συνθέτουν πράγματι μια κρίσιμη μάζα για την περαιτέρω ανάπτυξη του πολιτισμικού τουρισμού.

2.8.2 Πολιτιστικές εκδηλώσεις

Σε πολλά χωριά της Κρήτης με πρωτοβουλία των πολιτιστικών συλλόγων ή των Δήμων διοργανώνονται εκδηλώσεις, κυρίως πανηγύρια, τα οποία αποτελούν αφορμή συνεύρεσης του τοπικού πληθυσμού, ενώ παράλληλα συμβάλουν στη διατήρηση των εθίμων και των παραδόσεων του τόπου.

Οι πολιτιστικές εκδηλώσεις στα αστικά κέντρα διαφέρουν αισθητά από εκείνες της υπαίθρου. Κατά κανόνα πρόκειται για πολυθεματικές εκδηλώσεις (θέατρο, μουσική, χώρος, εκθέσεις) στις οποίες συμμετέχουν ντόπιοι και ξένοι καλλιτέχνες και συνήθως διαρκούν περισσότερες μέρες ή εβδομάδες. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν τα Κύρβεια (Δήμος Ιεράπετρας), τα Κορνάρεια (Δήμος Σητείας), τα Υιακύνθεια (Δήμος Ανωγείων), ο Μουσικός Αύγουστος (Δήμος Ηρακλείου), το Αναγεννησιακό Φεστιβάλ του Ρεθύμνου (Δήμος Ρεθύμνου) κ.α.

2.8.3 Πολιτιστικές διαδρομές

Οι Πολιτιστικές Διαδρομές σαν ιδέα ξεκίνησαν από την ανάγκη της διασύνδεσης του τουρισμού με τον πολιτισμό και το περιβάλλον της Κρήτης, μέσα από μια σχέση ισορροπίας, διατήρησης και αξιοποίησης. Τα μονοπάτια ή διαδρομές λειτουργούν ως σύνδεσμος μεταξύ στοιχείων από τον πολιτισμό, την κοινωνική δομή, το φυσικό περιβάλλον και τις συνήθειες του τόπου (πχ. «οι Δρόμοι της Παραδοσιακής Υφαντικής» στο Νομό Ρεθύμνου, «οι Δρόμοι του Κρασιού» στις Αρχάνες, οι πολιτιστικές διαδρομές του Ν. Ηρακλείου, και της Επαρχίας Σητείας, οι υπό διαμόρφωση «Δρόμοι του λαδιού» κ.α.). Οι πολιτιστικές ή θεματικές αυτές διαδρομές είναι ένα βασικό «συστατικό» του τουριστικού προϊόντος της Κρήτης, το οποίο βρίσκεται σε φάση ανάπτυξης και παραμένει πάντα πολύτιμο και μέχρι σήμερα αναξιποίητο.

2.8.4 Λαογραφία

Η τοπική λαογραφία και παράδοση, τα οποία ποικίλουν ανάλογα με τη γεωγραφική περιοχή, αποτελούν ένα σημαντικό συστατικό του τουριστικού δυναμικού της Περιφέρειας. Πλούσια σε πολιτισμική παράδοση η Κρήτη, διατηρεί στο πέρασμα των αιώνων σημαντικά λαογραφικά στοιχεία του πρόσφατου ή και του πιο μακρινού παρελθόντος έχοντας σχηματίσει έναν ξεχωριστό λαογραφικό πλούτο με μεγάλη διαχρονικότητα και πολυπολιτισμικότητα αλλά και μια δυναμική σχέση με το σημερινό ανθρωπογενές και φυσικό περιβάλλον.

Σημειώνεται επίσης ότι ο πολιτισμικός πλούτος της Κρήτης εκφράζεται μέσα από την καθημερινή ζωή των κατοίκων, τα ήθη και τα έθιμά τους, τα παραδοσιακά επαγγέλματα (υφαντική, αγγειοπλαστική, κεραμική), τους χορούς και τα τραγούδια, τις γαστρονομικές τους συνήθειες και γενικά την ταυτότητα της σημερινής (ζωντανής) Κρήτης που της έχουν προσδώσει υπερτοπική φήμη.

2.9 Τουριστικές υποδομές και υπηρεσίες

Στην ενότητα αυτή αρχικά παρουσιάζεται η τουριστική κίνηση του νησιού και επιπλέον γίνεται καταγραφή και αξιολόγηση από άποψη ποιότητας και επάρκειας των τουριστικών υποδομών και υπηρεσιών που λειτουργούν σήμερα σε όλη την Περιφέρεια Κρήτης και που συνδέονται με τη διαμονή, την εξυπηρέτηση και την ψυχαγωγία των τουριστών.

2.9.1 Τουριστική κίνηση

Ο τουρισμός της Κρήτης χαρακτηρίζεται κατά βάση ως εξωτερικός καθότι στο σύνολο των αφίξεων οι αλλοδαποί αποτελούν το 82,69% των επισκεπτών του νησιού ενώ το ποσοστό των ημεδαπών είναι πολύ χαμηλό, της τάξης του 17,31%. Συγκεκριμένα, το 92,79% των διανυκτερεύσεων αντιστοιχεί σε αλλοδαπούς επισκέπτες ενώ οι διανυκτερεύσεις των ημεδαπών αγγίζουν μόλις το 7,21% γεγονός που δηλώνει το μικρό μερίδιο εσωτερικού τουρισμού που κατέχει η Κρήτη και ταυτόχρονα την έκδηλη ανάγκη για κινητοποίηση και δράση μέσα από ενέργειες προβολής, προκειμένου να ενισχυθεί το συγκεκριμένο είδος τουρισμού. Η πλειοψηφία τόσο των ημεδαπών όσο και των αλλοδαπών τουριστών προτιμούν για τη διαμονή τις ξενοδοχειακές μονάδες Α', Β' και Γ' κατηγορίας. Σημαντικό ωστόσο είναι και το ποσοστό (14,54% ημεδαπών και 13,29% αλλοδαπών) εκείνων που επιλέγουν να διανυκτερεύουν σε μονάδες πολυτελείας.

Αναφορικά με τα μέσα μεταφοράς που χρησιμοποιούν οι τουρίστες για να επισκεφτούν την Κρήτη υφίσταται η μετακίνηση με αεροπλάνο και ακολουθούν τα ταξίδια με πλοίο. Επίπεδο χώρας σημειώνεται ότι λόγω της γεωγραφικής θέσης της η Ελλάδα αποτελεί χώρα αεροπορικού τουρισμού καθώς το 75-80% των επισκεπτών χρησιμοποιούν το αεροπλάνο ως μεταφορικό μέσο και μάλιστα το μεγαλύτερο μέρος αυτών έρχεται με πτήσεις charters γεγονός που δηλώνει την έντονη εξάρτηση της χώρας από τους tours operators.

2.9.2 Τουριστικά καταλύματα

Σε σύνολο Ελλάδας η Περιφέρεια Κρήτης κατατάσσεται δεύτερη σε αριθμό ξενοδοχείων (1.278 μονάδες λειτουργούσαν το 2000, ήτοι το 15,1% του συνόλου των ελληνικών ξενοδοχείων) και πρώτη σε αριθμό ξενοδοχείων πολυτελείας και Α' κατηγορίας (συγκεντρώνει το 25% του συνολικού αριθμού των ξενοδοχείων πολυτελείας της χώρας και το 20,5% των καταλυμάτων Α' κατηγορίας).

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ ΑΝΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ

	ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ						
	Ε'	Δ'	Γ'	Β'	Α'	ΑΑ'	ΣΥΝΟΛΟ
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	73	75	292	72	24	2	538
ΑΤΤΙΚΗ (ΕΚΤΟΣ ΑΘΗΝΑΣ)	24	52	188	73	37	9	383
ΑΘΗΝΑ	29	52	105	39	22	11	258
ΗΠΕΙΡΟΣ	13	20	100	36	11	1	181
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ(ΥΠΟΛΟΙΠΟ)	35	66	185	62	10	0	358
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ	4	34	34	20	7	4	103
ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ	9	125	170	75	35	2	416
ΠΙΕΡΙΑ	9	147	128	18	3	0	305
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	41	90	310	116	52	4	613
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	106	99	454	124	99	8	890
ΘΡΑΚΗ	5	11	33	22	4	0	75
ΚΡΗΤΗ	48	94	678	268	169	21	1.278
ΚΥΚΛΑΔΕΣ	101	99	382	143	106	4	835
ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΑ	56	57	499	204	127	8	951
ΝΗΣΙΑ ΑΙΓΑΙΟΥ	35	55	396	145	79	6	716
ΣΠΟΡΑΔΕΣ	23	14	81	23	16	2	159
ΣΥΝΟΛΟ	644	1.117	4.235	1.540	825	85	8.446

ΠΗΓΗ : ΕΣΥΕ, ΕΟΤ 2000

Σε επίπεδο Νομών διαπιστώνεται ότι οι Νομοί Λασιθίου και Ηρακλείου διαθέτουν ξενοδοχειακές μονάδες υψηλής ποιότητας και προδιαγραφών δεδομένου ότι συγκεντρώνουν το 95% των μονάδων πολυτελείας (40% ο Νομός Λασιθίου και 55% ο Νομός Ηρακλείου) της Κρήτης. Το ίδιο ισχύει και για τις μονάδες Α' κατηγορίας.

Το επίπεδο των προσφερόμενων υπηρεσιών στις κατηγορίες LUX, Α' αλλά και Β' είναι αρκετά ικανοποιητικό. Μεγάλος αριθμός καταλυμάτων διαθέτει εκτός από υψηλού επιπέδου υπηρεσίες δωματίου, και αθλητικές υποδομές εντός του χώρου του ξενοδοχείου, υποδομές για αθλήματα νερού, προγράμματα ψυχαγωγίας κ.α.

Εντούτοις, το μεγαλύτερο μερίδιο στην αγορά των καταλυμάτων της νήσου, καταλαμβάνουν τα επιπλωμένα τα Γ' και τα Β' κατηγορίας ξενοδοχειακά συγκροτήματα.

Κύριο χαρακτηριστικό των καταλυμάτων της Περιφέρειας Κρήτης είναι το μικρό μέγεθος και ο οικογενειακός χαρακτήρας τους. Ελάχιστες είναι οι μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες. Όσον αφορά τον τύπο των ξενοδοχειακών καταλυμάτων, η Κρήτη εμφανίζει το χαμηλότερο ποσοστό (μαζί με την Χαλκιδική και την Πιερία), σε σχέση με την υπόλοιπη χώρα, Ξενοδοχείων κλασσικού τύπου ενώ αντίθετα χαρακτηρίζεται από την κυριαρχία επιπλωμένων διαμερισμάτων / studios.

Ως προς τον τρόπο διάθεσης των δωματίων, τα Δωδεκάνησα και η Κρήτη εμφανίζουν τα υψηλότερα ποσοστά (40% και 36% αντίστοιχα) των ξενοδοχείων που συνεργάζονται με οργανωτές ταξιδιών με το σύστημα της δέσμευσης.

Αναφορικά με την πληρότητά τους, κινείται σε αρκετά ικανοποιητικά επίπεδα: 77,08 % στο Ν. Ηρακλείου, 65,77% στο Ν.Λασιθίου, 77,33% στο Ν. Ρεθύμνου και 73,43% στο Ν. Χανίων .

(ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΚΡΗΤΗΣ 2003).

Αξίζει ωστόσο να σημειωθεί ότι συγκρίνοντας τα στοιχεία των τελευταίων ετών παρατηρείται σημαντική πτώση, χωρίς όμως να διαφοροποιείται σε σημαντικό βαθμό η κατάταξη των νομών βάσει των ποσοστών αυτών. Διαπιστώνεται ότι οι νομοί Ηρακλείου και Ρεθύμνης έχουν μεγαλύτερη πληρότητα γεγονός που μπορεί να ερμηνευτεί από το είδος των καταλυμάτων που επικρατεί σε αυτούς : κυρίως μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες, οι οποίες έχουν μεγαλύτερη ευχέρεια διαπραγματεύσεως και συνεργασίας με τουριστικά πρακτορεία του εξωτερικού από ότι τα μικρής δυναμικότητας καταλύματα των νομών Λασιθίου και Χανίων που συνεργάζονται κυρίως με τοπικά τουριστικά γραφεία και έχουν μικρή διείσδυση στην τουριστική αγορά.

Το σημαντικότερο πρόβλημα του τουρισμού στην Περιφέρεια Κρήτης είναι η έντονη εποχικότητα άρα και η αργούσα δυναμικότητα των ξενοδοχείων. Κατά μέσο όρο λειτουργούν 6,98 μήνες, την ίδια στιγμή που το αντίστοιχο ποσοστό σε εθνικό επίπεδο είναι 7,47 μήνες. Σε σύγκριση ειδικά με άλλες περιφέρειες της Ελλάδας (Αττική, Ήπειρος) στην Κρήτη τα καταλύματα λειτουργούν πολύ λιγότερους μήνες.

Σε ότι αφορά τα αγροτουριστικά καταλύματα, που αποτελούν σχετικά νέα μορφή τουριστικής υποδομής, η πλειοψηφία (94,6%) είναι συγκεντρωμένη στη Δυτική Κρήτη (το 34,1% βρίσκονται στο νομό Χανίων και το 60,4% στο νομό Ρεθύμνης) ενώ μόνο το 5,3% στην Ανατολή Κρήτη (1,4% στο νομό Λασιθίου και 3,9% στο νομό Ηρακλείου). Να σημειωθεί βέβαια ότι στην πραγματικότητα πολύ λιγότερα από τα καταγεγραμμένα αγροτουριστικά καταλύματα λειτουργούν.

ΠΗΓΗ : ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ, MARKETING PLAN ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΚΡΗΤΗΣ, 2003.

Παρακάτω συγκεντρώνονται σε πίνακες τα τουριστικά καταλύματα πάσης φύσης ανά νομό από το έτος 1998 έως και το 2003.

ΕΤΟΣ 1998

	Αριθμός καταλυμάτων			Αριθμός δωματίων	Αριθμός κλινών		
	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο
Ηράκλειο	470	4	474	26.513	52.263	1.152	53.415
Λασιθί	266	3	269	11.489	21.057	483	21.540
Ρέθυμνο	234	3	237	11.325	22.212	498	22.710
Χανιά	343	6	349	10.270	19.820	996	20.816

ΠΗΓΗ : ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ, MARKETING PLAN ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΚΡΗΤΗΣ, 2003.

ΕΤΟΣ 1999

	Αριθμός καταλυμάτων			Αριθμός δωματίων	Αριθμός κλινών		
	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο
Ηράκλειο	476	5	481	27.707	52.931	1.146	54.077
Λασιθί	266	3	269	11.244	21.046	519	21.565
Ρέθυμνο	239	3	242	12.022	22.686	498	23.184
Χανιά	356	5	361	11.202	20.569	708	21.277

ΠΗΓΗ : ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ, MARKETING PLAN ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΚΡΗΤΗΣ, 2003.

ΕΤΟΣ 2000

	Αριθμός καταλυμάτων			Αριθμός δωματίων	Αριθμός κλινών		
	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο
Ηράκλειο	480	5	485	27.983	53.417	1.146	54.563
Λασιθί	265	3	268	11.019	20.621	519	21.140
Ρέθυμνο	250	3	253	12.298	23.132	498	23.630
Χανιά	372	5	377	11.665	21.372	708	22.080

ΠΗΓΗ : ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ, MARKETING PLAN ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΚΡΗΤΗΣ, 2003.

ΕΤΟΣ 2001

	Αριθμός καταλυμάτων			Αριθμός δωματίων	Αριθμός κλινών		
	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο
Ηράκλειο	480	5	485	27.983	53.417	1.146	54.563
Λασιθί	265	3	268	11.019	20.621	519	21.140
Ρέθυμνο	250	3	253	12.298	23.132	498	23.630
Χανιά	372	5	377	11.665	21.372	708	22.080

ΠΗΓΗ : ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ, MARKETING PLAN ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΚΡΗΤΗΣ, 2003.

ΕΤΟΣ 2002

	Αριθμός καταλυμάτων			Αριθμός δωματίων	Αριθμός κλινών		
	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο
Ηράκλειο	463	5	468	28.041	53.474	1.146	54.620
Λασιθί	243	3	246	10.785	20.329	519	20.848
Ρέθυμνο	247	3	250	12.624	23.643	498	24.141
Χανιά	385	5	390	12.194	22.280	708	22.988

ΠΗΓΗ : ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ, MARKETING PLAN ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΚΡΗΤΗΣ, 2003.

ΕΤΟΣ 2003

ΝΟΜΟΣ	Αριθμός καταλυμάτων			Αριθμός δωματίων	Αριθμός κλινών		
	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο
Ηράκλειο	491	4	495	30.070	57.368	978	58.346
Λασιθί	245	3	248	10.916	20.642	483	21.125
Ρέθυμνο	274	3	277	14.223	26.687	498	27.185
Χανιά	427	5	432	14.781	27.016	756	27.772

ΠΗΓΗ : ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ, MARKETING PLAN ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΚΡΗΤΗΣ, 2003.

2.9.3 Λοιπές Τουριστικές Επιχειρήσεις

Στην κατηγορία αυτή εντάσσονται τα εξής:

1. Τουριστικά γραφεία – πρακτορεία
2. Εταιρίες μεταφορών (αεροπορικές, ακτοπλοϊκές, οδικών μεταφορών)
3. Επιχειρήσεις ενοικιάσεως οχημάτων και δίτροχων
4. Κέντρα παροχής τουριστικών πληροφοριών και υπηρεσιών
5. Λοιπές τουριστικές επιχειρήσεις.

Αναλογικά με την τουριστική ανάπτυξη της Περιφέρειας και κάθε νομού χωριστά, ο αριθμός των τουριστικών γραφείων και πρακτορείων που λειτουργούν κρίνεται αρκετά ικανοποιητικός: 85 επιχειρήσεις λειτουργούν στο Νομό Ηρακλείου, 35 στο Νομό Χανίων, 21 στο Νομό Ρεθύμνης και 11 στο Νομό Λασιθίου.

Τα διαρθρωτικά προβλήματα και η ανεπάρκεια των οδικών συγκοινωνιών καθώς και το μικρό σχετικά μέγεθος της Κρήτης έχουν ως αποτέλεσμα την ολοένα και μεγαλύτερη χρήση (από τουρίστες) ιδιωτικών (ενοικιαζόμενων) μέσων μετακίνησης. Έτσι σήμερα στο νησί λειτουργούν 544 γραφεία ενοικίασης επιβατικών αυτοκινήτων και 137 γραφεία ενοικίασης δίτροχων.

Αναφέρεται χαρακτηριστικά ότι πουθενά στην Κρήτη σήμερα δεν λειτουργούν επίσημα από τον ΕΟΤ γραφεία παροχής πληροφόρησης και υπηρεσιών. Τα τρία κέντρα πληροφόρησης που λειτουργούσαν παλαιότερα, (2 στο Ηράκλειο και 1 στον Άγιο Νικόλαο) έχουν κλείσει. Τα μόνα που λειτουργούν είναι με πρωτοβουλία των κατά τόπους τοπικών αρχών (Δήμοι, νομαρχίες και δημοτικές επιχειρήσεις με σχετικό αντικείμενο). Αναφέρονται χαρακτηριστικά τα κέντρα πληροφόρησης:

- Σητείας (Δήμος Σητείας)
- Ελούντας (Κοινοτική Επιχείρηση Ανάπτυξης Ελούντας)
- Αγίου Νικολάου (Δημοτική Επιχείρηση Τουριστικής Ανάπτυξης Δήμου Αγίου Νικολάου)
- Παλαιόχωρας (Δήμος Πελακάνου)
- Χερσονήσου (Δήμος Χερσονήσου)

Κλείνοντας την ενότητα Τουριστικές Υποδομές και Υπηρεσίες, θα αναφερθούμε στον μεγάλο κλάδο που αποτελούν οι επιχειρήσεις πώλησης τουριστικών ειδών και οι επιχειρήσεις εστίασης και αναψυχής.

Αυτό που, κατά κοινή παραδοχή, ισχύει για τις κατηγορίες αυτές των τουριστικών επιχειρήσεων είναι τα εξής:

- Καταστήματα τουριστικών ειδών, εστιατόρια, παντοπωλεία, κέντρα διασκέδασης συγκεντρώνονται στα μεγάλα αστικά κέντρα και τους περιαστικούς τουριστικούς οικισμούς.
- Σε όλους τους οικισμούς που καταγράφεται τουριστική κίνηση λειτουργούν κατά την καλοκαιρινή περίοδο καταστήματα πώλησης τουριστικών ειδών μαζικής (χάρτες, κάρτες, είδη ρουχισμού) ή και τοπικά προϊόντα (υφαντά, πηλίνα, τρόφιμα).
- Στους τουριστικά αναπτυγμένους οικισμούς των βορείων παραλίων που βρίσκονται σε κοντινή απόσταση από τις έδρες των νομών, καθώς επίσης και σε ορισμένους νότιους παραλιακούς οικισμούς παρατηρείται συγκέντρωση κέντρων νυχτερινής διασκέδασης (σήμα κατατεθέν των οικισμών). Αναφέρονται χαρακτηριστικά:
 - Η Χερσόνησος, τα Μάλια, η Σταλίδα και τα Μάταλα στο Ν. Ηρακλείου,
 - Ο Πλατανιάς και η Παλαιόχωρα στο Ν. Χανίων και
 - Ο Πλακιάς και η Αγία Γαλήνη στο Ν. Ρεθύμνου.

2.9.4 Κέντρα εστίασης

Ειδικότερα όσον αφορά τα κέντρα εστίασης, σύμφωνα με στοιχεία των επιμελητηρίων της Κρήτης, αριθμούνται σε 3.297 επιχειρήσεις εκ των οποίων το 75% αντιστοιχεί σε εστιατόρια και το υπόλοιπο 25% σε οβελιστήρια, σνακ μπαρ και μεζεδοπωλεία.

ΝΟΜΟΣ	ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΑ	ΟΒΕΛΙΣΤΗΡΙΑ, ΜΕΖΕΔΟΠΩΛΕΙΑ, ΣΝΑΚ ΜΠΑΡ	ΣΥΝΟΛΟ
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	854	130	984
ΡΕΘΥΜΝΟΥ	466	246	712
ΛΑΣΙΘΙΟΥ	479	250	729
ΧΑΝΙΩΝ	677	195	872
ΣΥΝΟΛΟ	2,476	821	3,297

ΠΗΓΗ: ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΑ ΚΡΗΤΗΣ – ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

2.10 ΕΙΔΙΚΕΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ

Στην εν λόγω κατηγορία περιλαμβάνονται οι υποδομές:

1. Θαλάσσιου τουρισμού (μαρίνες, αλιευτικά καταφύγια, τουριστικά αγκυροβόλια).
2. Συνεδριακού τουρισμού.
3. Ορεινού τουρισμού (ορειβατικά καταφύγια, χιονοδρομικά κέντρα).
4. Ειδικών μορφών τουρισμού (ανεμοπτερισμός, αναρριχητικός κ.α.).
5. Αθλητικού τουρισμού (αθλητικές υποδομές, γήπεδα γκολφ).
6. Τουρισμού υγείας (Κέντρα θαλασσοθεραπείας, κέντρα αιμοκάθαρσης).

Ειδικότερα:

2.10.1 Υποδομές θαλάσσιου τουρισμού

Η Κρήτη αποτελεί μια γεωγραφική ενότητα με ιδιαίτερα περιθώρια ανάπτυξης του θαλάσσιου τουρισμού. Το μεγάλο μήκος των ακτών, η πλούσια γεωμορφολογία της, οι εναλλαγές τοπίου, η ποικιλία φυσικών, πολιτιστικών και αρχαιολογικών πόρων, αλλά και οι ήπιες κλιματολογικές συνθήκες κλπ. ευνοούν ιδιαίτερα την ανάπτυξη του τουρισμού σκαφών. Σε όλη την Περιφέρεια υπάρχουν αρκετά λιμάνια μικρού και μεσαίου μεγέθους. Ορισμένα είναι αξιόλογα και λειτουργικά και άλλα χρειάζονται επεκτάσεις, προσθήκες ή βελτιώσεις για να μπορέσουν να τεθούν σε λειτουργία.

Πιο συγκεκριμένα:

- Υπάρχουν επτά (7) **εμπορικά και επιβατικά λιμάνια**: δύο βρίσκονται στο Ν.Χανίων (Σούδα και Κίσαμο) τρία στο Νομό Λασιθίου (Άγιο Νικόλαο, Σητεία και Ιεράπετρα) και από ένα στις έδρες των νομών Ηρακλείου και Ρεθύμνου. Όλα πληρούν τις προϋποθέσεις ασφαλούς προσέγγισης, παραβολής και εξυπηρέτησης. Ωστόσο, από τη σκοπιά της εξυπηρέτησης της τουριστικής κίνησης χρειάζονται αναδιάταξη στην οργάνωση και τη χρήση ώστε να αξιοποιηθούν και να καταστούν παραγωγικά και λειτουργικά.
- **Μαρίνες** υπάρχουν συνολικά δέκα (10): τρεις στο Νομό Χανίων (Χανιά, Κίσαμος και Παλαιόχωρα), δύο στο Νομό Ρεθύμνου (Ρέθυμνο, Αγιά Γαλήνη), δύο στο Νομό Ηρακλείου (Ηράκλειο και Μάλια) και τρεις στο Νομό Λασιθίου (Άγιο Νικόλαο, Σητεία και Ιεράπετρα). Σε αυτές πρέπει να προστεθούν οι ιδιωτικές μαρίνες του ξενοδοχείου "Creta Panorama" στο Πέραμα Ρεθύμνου και "Porto" της Μιχ. Ζαμπετάκης ΑΕ στις Γούβες Ν. Ηρακλείου.
- **Λιμενικά καταφύγια** λειτουργούν συνολικά δεκαέξι (16): πέντε στο Νομό Λασιθίου, τρία στο Νομό Ρεθύμνου και από τέσσερα στους νομούς Χανίων και Ηρακλείου. Τα τουριστικά καταφύγια εκτός από το γενικό έλλειμμα λειτουργίας και οργάνωσης, παρουσιάζουν προβλήματα εξοπλισμού, ελλείψεις κτιριακών εγκαταστάσεων, επισκευής, συντήρησης και διαχείρισης των σκαφών.

- Τέλος, λειτουργούν πολλά (24 σε αριθμό) λιμενικά έργα μικρής κλίμακας ενώ υπάρχουν 18 επιπλέον φυσικά λιμάνια που χρησιμοποιούνται για την εξυπηρέτηση μικρών –τουριστικών και αλιευτικών – πλοίων.

Όπως προαναφέρθηκε, όλες οι παραπάνω υποδομές χρειάζονται βελτιώσεις, προσθήκες, επεκτάσεις για να μπορέσουν να είναι απόλυτα λειτουργικές και ασφαλείς αλλά και για να διατηρήσουν και να προβάλουν τη θέση τους μέσα στο δίκτυο των λιμένων της Μεσογείου, που δημιουργεί πολλές και σημαντικές προοπτικές για το θαλάσσιο τουρισμό.

2.10.2 Υποδομές συνεδριακού τουρισμού

Στην Περιφέρεια, το σύνολο σχεδόν των συνεδριακών κέντρων βρίσκονται σε μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες κατηγορίας LUX, A και Β' Κατηγορίας και διαθέτουν μία ή περισσότερες πλήρως εξοπλισμένες συνεδριακές αίθουσες, τηλεπικοινωνιακά μέσα και σύγχρονες εγκαταστάσεις, τηλεφωνικό κέντρο, συστήματα διερμηνείας και μετάφρασης.

Συνολικά, τα συνεδριακά κέντρα της Κρήτης καταλαμβάνουν το 37,1% σε εθνικό επίπεδο⁵ και συγκεντρώνονται στα αστικά κέντρα και τις πολύ τουριστικά αναπτυγμένες περιοχές του νησιού, όπου υπάρχουν και οι υποστηρικτικές – συμπληρωματικές υποδομές και υπηρεσίες.

ΝΟΜΟΙ	ΕΠΟΧΙΑΚΑ	ΟΛΟ ΧΡΟΝΟ	ΤΟ ΣΥΝΟΛΟ
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	26	7	33
ΛΑΣΙΘΙΟΥ	12	3	15
ΡΕΘΥΜΝΟΥ	15	2	17
ΧΑΝΙΩΝ	9	4	13
ΣΥΝΟΛΟ	62	16	78

ΕΟΤ, ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ
ΚΡΗΤΗΣ 2002

Είναι βέβαιο ότι η δημιουργία συνεδριακών κέντρων πολλαπλού προσανατολισμού τα οποία θα λειτουργούν σε στενή συνεργασία με πανεπιστημιακά ιδρύματα, περιφερειακά εκθεσιακά κέντρα, καθώς και με περιφερειακούς ή και τοπικούς φορείς, έχουν άριστες προοπτικές και θα συμβάλλουν στην ανάπτυξη του συνεδριακού τουρισμού.

⁵ Σε επίπεδο χώρας, η υπάρχουσα υποδομή σε οργανωμένους χώρους συνεδρίων είναι μάλλον ανεπαρκής, αν ληφθεί υπόψη η δυναμική και προοπτική του τομέα. Για την εξυπηρέτηση συνεδρίων λειτουργούν σήμερα 23 αυτατελή (εκτός ξενοδοχείων) συνεδριακά κέντρα που μπορούν να υποδεχτούν πάνω από 25.000 συνέδρους και αντιστοιχούν στο 19% των συνολικών συνεδριακών αιθουσών. Παράλληλα λειτουργούν συνεδριακές εγκαταστάσεις σε 97 ξενοδοχεία στο σύνολο της χώρας με κυμαινόμενη δυναμικότητα, που αντιστοιχούν στο 81% της δυναμικότητας των συνεδριακών αιθουσών της Ελλάδας. Στο σύνολο των περιοχών που διαθέτουν αίθουσες συνεδρίων το 37,1% βρίσκεται στην Αθήνα, το 33,8% στην Κρήτη, το 20,6% στην περιοχή Θεσσαλονίκης - Χαλκιδικής το 5% στη Ρόδο και το υπόλοιπο 3,5% κατανέμεται στις υπόλοιπες περιοχές της χώρας.

2.10.3 Υποδομές ορεινού τουρισμού

- **Πεζοπορικές/ορειβατικές διαδρομές** : το νησί διαθέτει μεγάλο αριθμό, πολλές εκ των οποίων είναι απλές διαδρομές και άλλες χαραγμένες επίσημα (Ευρωπαϊκό Μονοπάτι Ε4) από τοπικές πρωτοβουλίες πολιτιστικών συλλόγων, δήμων, αναπτυξιακών φορέων κ.λπ. Στην πλειοψηφία τους περνάνε μέσα από μοναδικής ομορφιάς τοπία, ωστόσο δεν διαθέτουν ενιαίο σύστημα σήμανσης (σε πάρα πολλές περιπτώσεις δεν διαθέτουν καμία σήμανση) με αποτέλεσμα να μένουν αναξιοποίητες (με την εξαίρεση του Ευρωπαϊκού Ορειβατικού Μονοπατιού Ε4 το οποίο ολοένα και περισσότεροι ντόπιοι και ξένοι ορειβάτες χρησιμοποιούν).
- **Ορειβατικά καταφύγια** : Είναι οι μόνες αμιγείς ορειβατικές υποδομές στην Κρήτη. Συνολικά είναι οκτώ και βρίσκονται συγκεντρωμένα κυρίως στην κεντρική και δυτική Κρήτη (Λευκά Όρη και Ψηλορείτη). Στην ανατολική Κρήτη υπάρχει ένα μόνο, στο όρος Δίκη.

Τα αναφέρουμε συνοπτικά:

1. Καλλέργη στα Λευκά Όρη (ανοιχτό από Απρίλιο έως Οκτώβριο).
2. Κατσιβέλη - Σβουριχτής, στο κέντρο των Λευκών Ορέων.
3. Βόλικά στα Λευκά Όρη: το πρώτο ορειβατικό καταφύγιο στην Κρήτη.
4. Ταύρης στα Λευκά Όρη.
5. Τουμπωτός Πρίνος στον Ψηλορείτη.
6. Πρίνος στις Ασίτες – Κουδούνι.
7. Λαζάρου στο Όρος Δίκη.
8. Ζαρού στη θέση Σαμάρι.

Η δυναμικότητα τους σε θέσεις φιλοξενίας ορειβατών κυμαίνεται από 15 ορειβάτες στο καταφύγιο του Λαζάρου έως 50 ορειβάτες στο «Καλλέργη» του Ομαλού.

- **Χιονοδρομικό κέντρο**: Το 1987 εκπονήθηκε ειδική μελέτη για τη δημιουργία χιονοδρομικού κέντρου στον ορεινό Όγκο του Ψηλορείτη στην περιοχή της Νίδας. Ωστόσο ο λανθασμένος σχεδιασμός και η έλλειψη συντονισμένων ενεργειών, είχαν σαν αποτέλεσμα οι υποδομές που δημιουργήθηκαν τότε (πίστα χιονοδρομική, ξενοδοχείο, εστιατόριο) να μείνουν εξ' αρχής ανενεργές. Σήμερα εμφανίζουν εικόνα πλήρους εγκατάλειψης.
- **Αναρριχητικές Πίστες**: Οι περιοχές στην Κρήτη όπου έχουν επιλεγεί για την συγκεκριμένη δραστηριότητα είναι οι παρακάτω :
 - Καλαθάς Ν. Χανίων: πρόκειται για μια αναρριχητική πίστα, δίπλα στη θάλασσα, στην περιοχή του Καλαθά στο Ακρωτήριο Χανίων.
 - Σταυρός στο Ακρωτήριο Ν.Χανίων, 14 χλμ. από τα Χανιά πλησίον της παραλίας του Σταυρού.

- Γκίγκιλος, στον Ομαλό Ν. Χανίων. Πρόκειται για την πιο εντυπωσιακή ορθοπλαγιά στην Κρήτη. Βρίσκεται ακριβώς πάνω από το φαράγγι της Σαμαριάς και η πρόσβαση απαιτεί πεζοπορία περίπου 1 ώρας, από το μονοπάτι, ή από το Ξυλόσκαλο.
- Θέρισσος, Ν. Χανίων, 14 χιλιόμετρα νοτιοδυτικά από την πόλη των Χανίων μέσα στο φαράγγι του Θερίσου.
- Παλιόκαστρο Νομού Ηρακλείου, κάτω από τη γέφυρα της εθνικής οδού Ηρακλείου-Ρεθύμνου και πλησίον της ομώνυμης παραλίας.
- Αγιοφάραγγο στα νότια του Ν. Ηρακλείου.
- Κόφινα, στα Αστερούσια Όρη του νομού Ηρακλείου κοντά στο χωριό Καπετανιανά.
- Αλμυρός Ν. Ηρακλείου, στην είσοδο του φαραγγιού.
- Ορθοπλαγιά του Σπαθιού στο οροπέδιο Λιμνάκαρο, Όρος Δίκτυ Ν. Λασιθίου, η δεύτερη εντυπωσιακή ορθοπλαγιά της Κρήτης μετά τον Γκίγκιλο.
- Στενό φαράγγι Ν. Ηρακλείου, κοντά στο χωριό Λέντας.
- Θέση Δύο Πρίνοι, Ζαρός Ν. Ηρακλείου (πολύ κοντά στο καταφύγιο).

Εν κατακλείδι, και σε ότι αφορά τον ορεινό τουρισμό στην Κρήτη, παρά το ιδιαίτερο ανάγλυφο, τις μοναδικές εναλλαγές του τοπίου και τους αξιόλογους ορεινούς όγκους που διαθέτει:

- ⇒ Οι υποδομές που υπάρχουν (ορειβατικά καταφύγια, πίστες αναρρίχησης) εξυπηρετούν αποκλειστικά τους τοπικούς φυσιολατρικούς-ορειβατικούς συλλόγους και τα μέλη τους.
- ⇒ Τα καταφύγια δεν έχουν κανένα τουριστικό «προσανατολισμό», από τη σκοπιά της δυναμικής χρήσης τους και από τουρίστες-ορειβάτες. Για να μπορέσει κάποιος επισκέπτης να διαμείνει σε αυτά πρέπει να έρθει σε επαφή με τους κατά τόπους ορειβατικούς συλλόγους.
- ⇒ Δεν γίνεται από κανένα σχεδόν φορέα συστηματική αξιοποίηση και κατά συνέπεια συντονισμένη προβολή και διαφήμισή τους.

2.10.4 Υποδομές Τουρισμού Υγείας

Οι υφιστάμενες υποδομές στο νησί είναι:

- Το Μεσογειακό Κέντρο Διακοπών Αιμοκάθαρσης ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ ΑΕ. Λειτουργεί από το 2001 στα Καλέσα Ηρακλείου και αποτελεί πρότυπο κέντρο Υγείας και Θεραπευτικής Αγωγής ατόμων με νεφρική ανεπάρκεια.
- Τα Κέντρα θαλασσοθεραπείας: Υπάρχουν μόνο τρία στην Κρήτη, σε ιδιωτικά ξενοδοχεία, στο Creta Maris, στο Royal Mare της Aldemar και στο Blue Palace στην Πλάκα Λασιθίου.
- Το Κέντρο ΒΕΜΜΟ για τη θεραπεία οφθαλμολογικών προβλημάτων, το οποίο λειτουργεί στο ΠΕΠΑΓΝΗ (Ν. Ηρακλείου) και πραγματοποιεί εξειδικευμένες επεμβάσεις μείωσης της μυωπίας και άλλων παθήσεων της

όρασης με τη βοήθεια του λέιζερ. Ιδιαίτερα πρωτοποριακή είναι η πρωτοβουλία ίδρυσης του «Κέντρου Αθλητικής Όρασης».

2.10.5 Υποδομές Αθλητικού Τουρισμού

Αμιγής αθλητικός τουρισμός στην Κρήτη δεν υπάρχει ακόμα. Οι υφιστάμενες υποδομές έχουν δημόσιο χαρακτήρα, δημιουργήθηκαν και εξυπηρετούν τις ανάγκες του τοπικού πληθυσμού. Μικρής εμβέλειας υποδομές για την καθημερινή άσκηση των επισκεπτών διαθέτουν όλα τα μεγάλα ξενοδοχεία.

Οι υποδομές που με τις κατάλληλες βελτιώσεις και επεκτάσεις μπορούν να φιλοξενήσουν υπερτοπικού χαρακτήρα εκδηλώσεις ή προπονητικό τουρισμό είναι:

- Το ναυταθλητικό κέντρο Σούδας Νομού Χανίων, το οποίο είναι το μοναδικό στη Νότια Ελλάδα, και ένα από τα καλύτερα σε Βαλκανικό επίπεδο.
- Το ναυταθλητικό κέντρο Γαζίου στο Ν. Ηρακλείου το οποίο διαθέτει προπονητήριο, πληρότητας 80 ατόμων.
- Οι λιμενικές εγκαταστάσεις Ηρακλείου και Αγίου Νικολάου όπου μπορούν να φιλοξενηθούν διοργανώσεις θαλάσσιων αθλημάτων (ιστιοπλοΐα, αγώνες ταχύπλων σκαφών, κωπηλασία).
- Το Παγκρήτιο Στάδιο Ηρακλείου (περιοχή Λίντο), ολυμπιακών προδιαγραφών, το οποίο κατασκευάστηκε για τις ανάγκες της Ολυμπιάδας του 2004.
- Οι εγκαταστάσεις γηπέδων ποδοσφαίρου της περιοχής Ανώπολης Γουβών Ν. Ηρακλείου (ιδιωτική πρωτοβουλία) οι οποίες είναι κατάλληλες για προπονητικό τουρισμό.
- Το πρότυπο αγροτουριστικό κέντρο στο Οροπεδίου Ασκύφου Ν. Χανίων (ιδιωτική πρωτοβουλία), το οποίο, εκτός των άλλων, διαθέτει υψηλών προδιαγραφών υποδομές προπονητικού τουρισμού για το άθλημα της σκοποβολής (αθλητικές εγκαταστάσεις ολυμπιακών διαστάσεων, κατάλληλοι χώροι φιλοξενίας, ήρεμο περιβάλλον).
- Το υπό κατασκευή αθλητικό κέντρο του Οροπεδίου Λασιθίου, το οποίο θα φιλοξενήσει μεγάλο αριθμό αθλητικών εγκαταστάσεων (γήπεδα ποδοσφαίρου, στίβος, γήπεδα καλαθοσφαίρισης και πετοσφαίρισης κ.α.) καθώς και άλλων εξειδικευμένων όπως γήπεδο χόκεϊ και ποδοσφαίρου ολυμπιακών προδιαγραφών, γήπεδο baseball / softball επίσης ολυμπιακών προδιαγραφών, ποδηλατοδρόμιο, γήπεδο για mini-soccer και εγκαταστάσεις badminton.
- Οι εγκαταστάσεις γκολφ στη Χερσόνησο Ηρακλείου.
- Το υπό κατασκευή «Νέο Κλειστό Γυμναστήριο Ηρακλείου» χωρητικότητας 5.000 θεατών στη θέση «Δύο Αοράκια» του Δήμου Ν. Αλικαρνασού (Ν. Ηρακλείου).

2.10.6 Υποδομές άλλων ειδικών μορφών τουρισμού

* **Ανεμοπτερισμός**

Ο ανεμοπτερισμός, μέσω της ιδιωτικής πρωτοβουλίας, προωθείται ως εξειδικευμένο τουριστικό προϊόν για τους λάτρεις του αθλήματος. Επίσημος φορέας εκπροσώπησης όλων των αεραθλημάτων είναι η Αερολέσχη, η οποία έχει παράρτημα στο Ηράκλειο και στα Χανιά.

Οι βασικές πίστες ανεμοπτερισμού στην Κρήτη είναι:

- Στο Νομό Χανίων : ο Αμμόλοφος Νέας Χώρας, 2 χλμ. από το κέντρο της πόλης των Χανίων, το Οροπέδιο Ομαλού 45 χλμ. από την πόλη των Χανίων (η απογείωση βρίσκεται στο τέρμα του δρόμου για το καταφύγιο Καλλέργη), τα Φαλάσαρνα, το Οροπέδιο Ασκύφου, η Λίμνη Κουρνά, το Ελαφονήσι.
- Στο Νομό Ηρακλείου το Βαρύπετρο, το Αβδού Πεδιάδος, η Σταλίδα, τα Μάλια η Ψαρή Φοράδα,
- Στο νομό Λασιθίου η Ιεράπετρα, το Καμινάκι, το Σίσι, η Θρυφή.

* **Κυνηγετικός Τουρισμός**

Μεγάλης δυναμικότητας και υψηλών προδιαγραφών μονάδα παραδοσιακών–αγροτουριστικών καταλυμάτων υπάρχει στο Οροπέδιο Ασκύφου Ν. Χανίων, στο πλαίσιο της οποίας λειτουργεί εκτροφείο θηραμάτων που υποστηρίζει την ανάπτυξη του κυνηγετικού τουρισμού με ιδιαίτερη μάλιστα επιτυχία.

* **Ιππικός Τουρισμός**

Επιχειρήσεις ιππικού τουρισμού λειτουργούν σήμερα στο Νομό Ηρακλείου (περιοχή Καρτερού και Αβδού Πεδιάδος) αλλά και στο Νομό Χανίων (Ντερές). Οι περιπτώσεις αυτές έχουν αναπτύξει μεθοδικά τη συγκεκριμένη δραστηριότητα και καταγράφουν μικρή αλλά σταθερή αύξηση της τουριστικής τους ζήτησης ετησίως.

Σύνοψη: Κλείνοντας την ενότητα των υποστηρικτικών τουριστικών υποδομών παραθέτουμε συγκριτικό πίνακα αυτού του είδους των υποδομών μεταξύ Ελλάδας και άλλων χωρών που αποτελούν καθιερωμένους τουριστικούς προορισμούς.

2.11 ΒΑΣΙΚΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ

2.11.1 Υποδομές μεταφορών

Θέμα μείζονος σημασίας για την τουριστική ανάπτυξη της Κρήτης, είναι οι υποδομές και υπηρεσίες μεταφοράς από τη σκοπιά της προσπελασιμότητας. Σε γενικές γραμμές, κρίνονται ικανοποιητικές, τόσο από άποψη επάρκειας όσο και ποιότητας, γεγονός που έχει συμβάλει αποφασιστικά στη διαμόρφωση του σημερινού επιπέδου τουριστικής ανάπτυξης του νησιού. Ειδικότερα:

A. Οδικό δίκτυο

Το οδικό δίκτυο, για τις ανάγκες του τομέα του τουρισμού, κρίνεται σχετικά ικανοποιητικό ενώ δεν ισχύει το ίδιο σε ότι αφορά τις οδικές συγκοινωνίες και μεταφορές που χαρακτηρίζονται εξαιρετικά ανεπαρκείς για την κάλυψη των αναγκών των επισκεπτών.

B. Ακτοπλοϊκές μεταφορές

Η Κρήτη συνδέεται ακτοπλοϊκά με την υπόλοιπη Ελλάδα (Πειραιάς, Κυκλάδες Δωδεκάνησα και Πελοπόννησος) με επτά εμπορικά και επιβατικά λιμάνια (Ηρακλείου, Σούδας, Ρεθύμνου, Αγίου Νικολάου, Σητείας, Κισσάμου). Οι ανάγκες των επισκεπτών καλύπτονται επαρκώς καθώς κατά τους καλοκαιρινούς μήνες πραγματοποιούνται σχεδόν καθημερινά δρομολόγια από και προς τον Πειραιά ενώ αυξάνονται οι διασυνδέσεις με μικρότερα νησιά του Αιγαίου και άλλους προορισμούς στην Πελοπόννησο.

Αναφέρεται ότι εκτός από τις μεγάλης δυναμικότητας εταιρίες, σε κάθε νομό λειτουργούν και άλλες μικρότερες, τοπικές εταιρίες θαλάσσιου τουρισμού και μεμονωμένα σκάφη που πραγματοποιούν δρομολόγια μόνο κατά τους τουριστικούς μήνες από τουριστικά λιμάνια της Κρήτης προς γειτονικές παραλίες και νησιά της Κρήτης.

Γ. Αεροπορικές μεταφορές

Οι εναέρια μετακινήσεις των επισκεπτών καλύπτονται από τα τρία αεροδρόμια που λειτουργούν στο νησί: του Ηρακλείου, της Σούδας και της Σητείας.

Το αεροδρόμιο Ηρακλείου αποτελεί διεθνή αερολιμένα που εξυπηρετεί επιβατική κίνηση της τάξης των 3,5 εκ. επιβατών ετησίως. Σε εθνικό επίπεδο κατατάσσεται δεύτερο σε κίνηση και πρώτο σε κίνηση επιβατών με πτήσεις charter. Τόσο το αεροδρόμιο του Ηρακλείου όσο και των Χανίων που εξυπηρετούν το σύνολο σχεδόν των επισκεπτών, εμφανίζουν προβλήματα εξυπηρέτησης κατά τους τουριστικούς μήνες όπου οι αφίξεις και αναχωρήσεις πτήσεων Charters είναι συνεχείς με συνέπεια να παρουσιάζεται συνωστισμός και δυσκολία στην εξυπηρέτηση των επισκεπτών. Τα προβλήματα καταγράφονται εντονότερα στο αεροδρόμιο του Ηρακλείου καθώς εξυπηρετεί την εναέρια πρόσβαση στην Κρήτη των τουριστών των τριών από τους τέσσερις Νομούς (Ηρακλείου, Λασιθίου και Ρεθύμνου). Το αεροδρόμιο της Σητείας είναι μικρότερης εμβέλειας καθώς προς το παρόν δέχεται μόνο πτήσεις εσωτερικού και άρα δεν θεωρείται πύλη εισόδου.

Δ. Υγεία

Η παροχή υπηρεσιών υγείας στην Περιφέρεια Κρήτης βρίσκεται σε ικανοποιητικό επίπεδο, αφού οι ανάγκες καλύπτονται από το Πανεπιστημιακό νοσοκομείο, τα Νομαρχιακά νοσοκομεία, τα Κέντρα Υγείας και τα Περιφερειακά Ιατρεία. Σε κάθε μεγάλη πόλη (Χανιά, Ηράκλειο, Ρέθυμνο, Άγιος Νικόλαος, Νεάπολη, Σητεία και Ιεράπετρα) εδρεύει από ένα Νομαρχιακό Νοσοκομείο και καλύπτει τις ανάγκες των κατοίκων και των επισκεπτών σε επίπεδο νομού. Οι ανάγκες σε τοπικό επίπεδο καλύπτονται από τα Κέντρα Υγείας και τα Περιφερειακά Ιατρεία όπου όμως καταγράφονται αρκετά προβλήματα όπως παροχή σύγχρονων ιατρικών υπηρεσιών, λόγω έλλειψης του αναγκαίου προσωπικού και της στοιχειώδους κτιριακής και υλικοτεχνικής υποδομής.

Ε. Εκπαιδευτικά και Ερευνητικά Ιδρύματα

Η Κρήτη διαθέτει σήμερα υψηλότερου επιπέδου εκπαιδευτικά ιδρύματα (Πανεπιστήμιο Κρήτης, Πολυτεχνείο, ΤΕΙ, ΜΑΙΧ) διεθνούς αναγνώρισης και ερευνητικά ιδρύματα όπως το ΙΤΕ και το τ. ΙΘΑΒΙΚ με επιτυχίες μοναδικές σε παγκόσμιο επίπεδο. Το έργο και τα αποτελέσματα των ιδρυμάτων αυτών είναι τέτοια που δικαιολογούν την άποψη ότι η Κρήτη αποτελεί πλέον ένα παγκόσμιο ερευνητικό κέντρο.

Τα ιδρύματα αυτά προσελκύουν το ενδιαφέρον της πανεπιστημιακής κοινότητας και φιλοξενούν κάθε χρόνο πλήθος επιστημονικών συναντήσεων και συνεδρίων αλλά και μεταπτυχιακών φοιτητών ενώ υποστηρίζουν επιστημονικά πλήθος κλάδων της τοπικής οικονομίας μεταξύ των οποίων και τον τουρισμό.

2.12 ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Από την ανάλυση που προηγήθηκε διαπιστώνεται ότι το **τουριστικό προϊόν της Κρήτης είναι ιδιαίτερα πλούσιο** και αποτελείται τόσο από άυλους όσο και υλικούς πόρους που παρά τις όποιες αδυναμίες και τα προβλήματά που υπάρχουν εξακολουθεί να είναι ιδιαίτερο και μοναδικό.

Ειδικότερα οι τουριστικοί πόροι της Περιφέρειας κατατάσσονται σε τρεις κατηγορίες:

1. **Πόροι υψηλής ποιότητας** που κρίνεται σκόπιμο να προβληθούν και να ενταχθούν άμεσα στο τουριστικό προϊόν, ενισχύοντας και παράλληλα διαφοροποιώντας την μέχρι σήμερα τουριστική προσφορά της Κρήτης. Προσφέροντας ποιοτικά προϊόντα και υπηρεσίες σε ανταγωνιστικές τιμές είναι σχεδόν βέβαιο ότι το τουριστικό προϊόν της Κρήτης καθίσταται ανταγωνιστικότερο σε σχέση με άλλους παρόμοιους προορισμούς.

Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται :

- **το φυσικό περιβάλλον** που είναι πράγματι μοναδικό και ιδιαίτερης οικολογικής αξίας και σημασίας συνιστώντας σημαντικό πόλο έλξης επισκεπτών. Πόροι υψηλής ποιότητας και αξίας είναι τα φαράγγια, τα σπήλαια, οι ορεινοί όγκοι, οι μοναδικές παραλίες, η χλωρίδα και πανίδα.

- **το πολιτιστικό απόθεμα** αποτελεί συγκριτικό πλεονέκτημα της Κρήτης και συνίσταται σε αρχαιολογικούς χώρους, μοναστήρια, μουσεία, ιστορία, τοπική παράδοση, καθημερινή ζωή. Επίσης περιλαμβάνει παραδοσιακές δραστηριότητες όπως υφαντική, αγγειοπλαστική, καλαθοπλεκτική, μοναδικά δρώμενα (κουρές, καζανέματα κ.α.) και κυρίως γνήσια φιλοξενία, χαμόγελο και ζεστασιά.
 - **τα τοπικά προϊόντα και η κρητική κουζίνα** είναι υψηλής ποιότητας που συνάδουν με το ενδιαφέρον της διεθνούς Κοινότητας για την ποιότητα των τροφίμων και την τοπική γαστρονομία. Αγροτικά προϊόντα χαρακτηρισμένα ως ΠΟΠ όπως το λάδι, το κρασί, τα γαλακτοκομικά αλλά και οι παραδοσιακές κρητικές γεύσεις δεν πρέπει να απουσιάζουν από την τουριστική προβολή, τη στιγμή μάλιστα που αποτελούν ισχυρό πλεονέκτημα της Περιφέρειας και πόσο μάλλον όταν άλλοι τουριστικοί προορισμοί ήδη έχουν συνδέσει ανάλογα προϊόντα (κατώτερης ποιότητας) με το τουριστικό τους προϊόν.
 - **η ξενοδοχειακή υποδομή** θεωρείται άριστης ποιότητας και υψηλών προδιαγραφών δεδομένου ότι το 40% των μονάδων της Κρήτης είναι πολυτελείας και Α' Κατηγορίας ενώ το ποσοστό αγγίζει το 50% στην Ανατολική Κρήτη.
 - **τα συνεδριακά κέντρα** που είναι ικανά να φιλοξενήσουν συνέδρια, ημερίδες, σεμινάρια κλπ. Σημειώνεται ότι εκτός από τα τρία αυτόνομα συνεδριακά κέντρα υπάρχουν και άλλα υψηλής ποιότητας, σε ξενοδοχειακές μονάδες που μπορούν να αξιοποιηθούν στο πλαίσιο του συνεδριακού τουρισμού.
 - **τα εκπαιδευτικά και ερευνητικά ιδρύματα** όπως το Πολυτεχνείο, τα πανεπιστήμια, το ΙΤΕ, το τ. ΙΘΑΒΙΚ, το ΤΕΙ και το ΜΑΙΧ τα οποία μπορούν να συμβάλλουν στην ενίσχυση του εκπαιδευτικού και του συνεδριακού τουρισμού αλλά και στην επιστημονική και τεχνολογική υποστήριξη του τουρισμού της Κρήτης.
 - **ο άριστος επαγγελματισμός** ορισμένων κατηγοριών επαγγελματιών όπως ξενοδόχοι, διευθυντές ξενοδοχείων, τουριστικοί πράκτορες, ξεναγοί, μάγειροι, κ.α. γεγονός που αποδεικνύει την ποιότητα και τις τεράστιες δυνατότητες του τομέα των υπηρεσιών.
 - **η καλή φήμη** όχι μόνο από αισθητικής πλευράς αλλά από την άποψη της ασφάλειας λόγω της έλλειψης επεισοδίων και γενικότερα εγκληματικότητας αλλά και της επαρκούς νοσοκομειακής υποδομής και των υψηλών ιατρικών υπηρεσιών (ΒΕΜΟ).
2. **Πόροι ανεπαρκείς ή σε λανθάνουσα κατάσταση** οι οποίοι απαιτούν βελτίωση και αναβάθμιση ώστε να μπορέσουν να αξιοποιηθούν και να ενταχθούν στο εγγύς μέλλον στο τουριστικό προϊόν. Ειδικότερα στην συγκεκριμένη τυπολογία εντάσσονται:
- α) εκείνες οι υποδομές που δημιουργήθηκαν στο παρελθόν για να καλύψουν τουριστικές ανάγκες και για διάφορους λόγους εγκαταλείφθηκαν και παραμένουν αναξιοποίητες. Παράδειγμα αποτελούν οι πεζοπορικές και πολιτιστικές διαδρομές που ενώ χρηματοδοτήθηκαν γενναία κατά τις προηγούμενες προγραμματικές

περιόδους εντούτοις, δεν διαχειρίστηκαν σωστά και έτσι στην πλειοψηφία τους παραμένουν ανεκμετάλλετες. Το ίδιο παρατηρείται και σε άλλες υποδομές όπως είναι τα ορειβατικά καταφύγια που ενώ έχουν τη δυνατότητα να φιλοξενήσουν τουρίστες, ικανοποιούν μονάχα τις ανάγκες τοπικών φυσιολατρικών και ορειβατικών συλλόγων. Σε λανθάνουσα επίσης κατάσταση και πολλές φορές και σε λάθος κατεύθυνση βρίσκονται οι πολιτιστικές εκδηλώσεις που διοργανώνονται από πολιτιστικούς συλλόγους και ΟΤΑ και χρήζουν επαναπροσδιορισμού και αναβάθμισης.

β) υποδομές που εντάσσονται στη φιλοσοφία του θεματικού τουρισμού αλλά δεν επαρκούν ποσοτικά ώστε να στηρίξουν κάποιο συγκεκριμένο είδος εναλλακτικού τουρισμού. Η Κρήτη έχει ανάγκη να διαφοροποιήσει το τουριστικό της προϊόν και να επεκτείνει την τουριστική της περίοδο, συνεπώς πρέπει να δοθεί ιδιαίτερο βάρος και να υπάρξει ενθάρρυνση σε τέτοιου είδους υποδομές που αναβαθμίζουν την ποιότητα του προσφερόμενου προϊόντος. Ενδεικτικά αναφέρεται η ανάγκη για δημιουργία επιπλέον υποδομών σε τομείς όπως :

- ✓ Γήπεδα γκολφ
- ✓ Αγροτουριστικά καταλύματα
- ✓ Κέντρα θαλασσοθεραπείας
- ✓ Υποδομές τουρισμού υγείας
- ✓ Υποδομή θαλάσσιου τουρισμού
- ✓ Προπονητικά κέντρα
- ✓ Συνεδριακά κέντρα

3. **Πόροι αναγκαίοι, τη δημιουργία των οποίων υπογραμμίζουν οι τάσεις της τουριστικής αγοράς και ζήτησης** προκειμένου η Κρήτη να προσελκύσει νέες ομάδες επισκεπτών. Σήμερα υπάρχουν πολλοί τουριστικοί προορισμοί με αποτέλεσμα ο ανταγωνισμός να εντείνεται διαρκώς και ως εκ τούτου να επιβιώνουν και να αναπτύσσονται εκείνες οι περιοχές που καταφέρνουν να προσφέρουν υψηλή ποιότητα προϊόντων και υπηρεσιών. Προς την κατεύθυνση αυτή καταγράφεται ανάγκη για εξειδικευμένο στελεχιακό δυναμικό με υψηλή κατάρτιση και εμπειρία αλλά κυρίως με τουριστική συνείδηση και επαγγελματική συμπεριφορά (οδηγοί ταξί και λεωφορείων, εστιατορες, σερβιτόροι, πωλητές, οδηγοί βουνού κλπ.) και βέβαια ευαισθητοποιημένους πολίτες απέναντι στους επισκέπτες της Κρήτης, ευγενικούς, χαμογελαστούς, προσιτούς και γνήσιους που αναδεικνύουν τη φιλοξενία ως υπέρτατο στοιχείο της τοπικής ταυτότητας και ταυτόχρονα φροντίζουν, σέβονται και διατηρούν το περιβάλλον ως μέγιστη παράμετρο αειφορίας και πολιτισμού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΔΥΝΑΤΑ –ΑΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ, ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ – ΑΠΕΙΛΕΣ

Η ανταγωνιστικότητα του τουριστικού προϊόντος της Περιφέρειας Κρήτης προσδιορίζεται από τον συσχετισμό μεταξύ των πλεονεκτημάτων και των μειονεκτημάτων του. Αυτό που ουσιαστικά επιχειρείται είναι αρχικά ο εντοπισμός των πλεονεκτημάτων και αδυναμιών του προσφερόμενου τουριστικού προϊόντος και κατόπιν η ανάδειξη των ευκαιριών και απειλών που απορρέουν από το εξωτερικό περιβάλλον.

Αναλυτικότερα :

Α. Δυνατά Σημεία : Εκφράζονται σαν εγγενή πλεονεκτήματα του τουριστικού προϊόντος της Κρήτης σε σχέση με ανταγωνίστριες τουριστικές περιοχές. Τα πλεονεκτήματα αυτά αναφέρονται σε πόρους, στη διάρθρωση του κοινωνικο-οικονομικού ιστού και σε άλλους παράγοντες που καθορίζουν την αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα των τουριστικών δραστηριοτήτων.

Τα δυνατά σημεία έχουν ιδιαίτερη σημασία καθώς είναι εκείνα τα χαρακτηριστικά που διακρίνουν το τουριστικό προϊόν της Κρήτης από τους ανταγωνιστές της. Συνεπώς μόλις αναγνωριστούν εντάσσονται αμέσως στο σχέδιο μάρκετινγκ προκειμένου να προβληθούν και να αποτελέσουν κίνητρο για τους δυνητικούς τουρίστες ώστε να επιλέξουν το νησί ως τον προορισμό των διακοπών τους.

Β. Αδύνατα Σημεία : Σε αντίθεση με τα δυνατά σημεία, τα αδύνατα αποτελούν μειονεκτήματα που πιθανά δρουν περιοριστικά στην τουριστική ανάπτυξη. Πρόκειται για παράγοντες που με την αρνητική τους επιρροή, μειώνουν την απόδοση και αποτελεσματικότητα είτε ορισμένων, είτε όλων των παραμέτρων που συνδέονται με την τουριστική ανάπτυξη και ταυτόχρονα καταγράφονται ως προβλήματα.

Κρίνεται λοιπόν σκόπιμο μόλις εντοπιστούν τα αδύνατα σημεία του τουριστικού προϊόντος να τύχουν αποτελεσματικής αντιμετώπισης ώστε να περιοριστούν στο ελάχιστο δυνατό οι αρνητικές τους επιδράσεις ή ακόμα και να απαλειφθούν εάν αυτό είναι εφικτό.

Γ. Ευκαιρίες : Πρόκειται για τις τρέχουσες καθώς και μελλοντικές συνθήκες της τουριστικής αγοράς, αλλά και του «γενικού περιβάλλοντος» στο οποίο εντάσσεται η Περιφέρεια Κρήτης, συνθήκες που έχουν ή τείνουν να έχουν θετική επιρροή στην ανάπτυξη του τουριστικού ρεύματος και βοηθούν τις προσπάθειες εμπλουτισμού του τουριστικού προϊόντος και ενίσχυσης της τουριστικής προσφοράς και ανταγωνιστικότητας.

Δ. Απειλές : Πρόκειται σε αντίθεση με την προηγούμενη ομάδα, για τις τρέχουσες ή μελλοντικές συνθήκες του «γενικού περιβάλλοντος» που ασκούν αρνητική επιρροή στις προσπάθειες ανάπτυξης του τουριστικού προϊόντος της Περιφέρειας. Επιπλέον, απειλούν την βιώσιμη ανάπτυξη της με την έννοια ότι, άλλοτε δημιουργούν νέες μορφές προβλημάτων στην μέχρι σήμερα

οργάνωση και λειτουργία των οικονομικών δραστηριοτήτων, και άλλοτε δυσκολεύουν τις προσπάθειες για μελλοντική βελτίωση τους.

ΠΗΓΗ : ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ, MARKETING PLAN ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΚΡΗΤΗΣ, 2003.

Στη συνέχεια προσδιορίζονται αναλυτικά τα πλεονεκτήματα, οι αδυναμίες, οι ευκαιρίες και οι απειλές του τουριστικού προϊόντος της Κρήτης.

3.1 Δυνατά σημεία

- ◆ **Άριστο κλίμα:** Το κλίμα αποτελεί βασικό θετικό παράγοντα στην ανάπτυξη του τουρισμού και η Κρήτη εμφανίζει ισχυρό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα καθώς διαθέτει άριστο κλίμα με κύρια χαρακτηριστικά το πολύ υψηλό ποσοστό ηλιοφάνειας, το μεγάλης διάρκειας καλοκαίρι, που ξεκινά τον Απρίλιο και διαρκεί έως τον Οκτώβριο, και ταυτόχρονα τον πολύ ήπιο χειμώνα.
- ◆ **Ισχυρή γεωγραφική θέση – Νησιωτικός χαρακτήρας:** Η χωροθέτηση της Κρήτης στη μέση της Μεσογειακής λεκάνης, σε συνάρτηση με το μεγάλο μήκος της ακτογραμμής, συνιστούν σημαντικό συγκριτικό πλεονέκτημα έναντι πολλών τουριστικών προορισμών παγκοσμίως.
- ◆ **Υψηλό επίπεδο και επάρκεια φυσικών και ανθρωπογενών πόρων:** Η Κρήτη έχει να επιδείξει ένα μοναδικό και υψηλής οικολογικής αξίας φυσικό περιβάλλον (εθνικός δρυμός Σαμαριάς, Φοινικόδασος του Βαΐ, μεγάλος αριθμός προστατευόμενων περιοχών και περιοχών φυσικού κάλλους, ενδημική πανίδα και χλωρίδα, σπάνια οικοσυστήματα, όμορφες και εξαιρετικά καθαρές παραλίες, άθικτα φυσικά τοπία, γνωστά μικρά νησάκια: (Σπιναλόγκα, Ελαφονήσι) καθώς και μεγάλο πλούτο ανθρωπογενών πόρων (παγκόσμιας φήμης και σπουδαιότητας αρχαιολογικά μνημεία, παραδοσιακοί οικισμοί και σύνολα, μοναδικότητα ηθών, εθίμων και φιλόξενη ατμόσφαιρα), στοιχεία που συνθέτουν ένα μείγμα δυνατών πόρων έλξης επισκεπτών από όλο τον κόσμο.
- ◆ **Ικανοποιητική παραγωγική δομή:** Η Περιφέρεια Κρήτης είναι ιδιαίτερα γνωστή για την παραγωγή ποιοτικών αγροτικών προϊόντων⁶ και την γαστρονομία της που μπορούν είτε να διατεθούν στην τουριστική αγορά είτε να αποτελέσουν αυτόνομο τουριστικό προϊόν. Σημειώνεται ότι η κρητική κουζίνα⁷ απολαμβάνει ιδιαίτερης αναγνώρισης διεθνώς και αποτελεί σημαντικό αλλά ανεκμετάλλευτο έως σήμερα τουριστικό πόρο.
- ◆ **Επαρκείς τουριστικές υποδομές διαμονής:** Η Κρήτη διαθέτει υψηλής ποιότητας και ποικιλίας ξενοδοχεία και καταλύματα αλλά και εστιατόρια, κέντρα εστίασης και καφενεία, γνωστά για τις άριστες υπηρεσίες που προσφέρουν στην πλειοψηφία τους. Σημειώνεται ότι ενώ για την Ελλάδα το ποσοστό ξενοδοχειακού δυναμικού στις κατηγορίες Α' και Πολυτελείας είναι 31% το αντίστοιχο ποσοστό της Κρήτης είναι

⁶ Ορισμένα εκ των οποίων είναι χαρακτηρισμένα ως ΠΟΠ με ιδιαίτερη φήμη όπως το ελαιόλαδο Σητείας, Θρασανού, Αρχανών, Βιάννου, Μυλοποτάμου, η γραβιέρα Κρήτης, τα πορτοκάλια Μάλεμε Χανίων, το κρασί Πεζών, Αρχανών, Σητείας (Προϊόν ΟΠΑΠ) κλπ.

⁷ Σύμφωνα με έρευνα της ICAP (2001) η αυθεντική τοπική κουζίνα κατατάσσεται μεταξύ των βασικών κριτηρίων επίσκεψης. Μάλιστα με βαθμολογία από το 1 έως το 3 παίρνει την τιμή 2,2.

υψηλότερο της τάξης περίπου του 40%, ενώ στην Ανατολική Κρήτη φθάνει κοντά το 50% (48,68%, 1999).

- ◆ Υψηλή φήμη : Η Κρήτη αποτελεί έναν κλασσικό τουριστικό προορισμό παγκοσμίου φήμης με τους επισκέπτες να έχουν διαμορφώσει την εικόνα ενός ασφαλούς και φιλικού προορισμού. Η εικόνα αυτή μεταφέρεται και μεταδίδεται στη χώρα προέλευσής τους γεγονός που συνιστά έμμεση, αλλά ουσιαστική και αποτελεσματική διαφήμιση.
- ◆ Ικανοποιητικό επίπεδο επαναλαμβανόμενου τουρισμού: Η επαναληψιμότητα της επίσκεψης των τουριστών ξεπερνά το 40%³. Ο μέσος όρος προηγούμενων επισκέψεων ανέρχεται σε 3,5 και αφορά κυρίως Σκανδιναβούς και Βέλγους. Διαπιστώνεται συνεπώς ένας πυρήνας τακτικών επισκεπτών που παραδοσιακά προτιμούν την Κρήτη για τις καλοκαιρινές διακοπές τους.
- ◆ Υψηλή τουριστική ζήτηση: Η περιφέρεια Κρήτης εμφανίζει πολύ υψηλή τουριστική ζήτηση με αύξηση της τάξης του 10% ανά δεκαετία, με κυριότερες χώρες προέλευσης τις Ευρωπαϊκές. Επιπλέον αποτελεί τον πρώτο τουριστικό προορισμό της Ελληνικής Τουριστικής Αγοράς σε ό,τι αφορά τις διανυκτερεύσεις, με την πληρότητα να κυμαίνεται από 75% έως και 110% κατά την τουριστική περίοδο Απριλίου-Οκτωβρίου. Υψηλό είναι επίσης το ποσοστό εκπλήρωσης των προσδοκιών των τουριστών⁴ (86%) που επισκέπτονται την Κρήτη καθώς και εκείνων που είναι πρόθυμοι (76%) να συστήσουν την Κρήτη σε γνωστούς και φίλους ως ελκυστικό τουριστικό προορισμό.
- ◆ Καταξιωμένος τουριστικός προορισμός: Η Κρήτη κατέχει πρωτεύουσα θέση ως μαζικός τουριστικός προορισμός, ιδιαίτερα δημοφιλής για τον ήλιο, τη θάλασσα και τις παραλίες, μεταξύ άλλων περιοχών με κοινά χαρακτηριστικά στη Μεσογειακή λεκάνη.
- ◆ Κατεχοχόν προορισμός πτήσεων Charters: Ένα μεγάλο μέρος των αλλοδαπών τουριστών έρχονται με πτήσεις Charter, οι οποίες προσδιορίζονται από χαμηλότερο κόστος συγκριτικά με τις κανονικές, γεγονός το οποίο συνιστά σημαντικό πλεονέκτημα για το κρητικό τουριστικό προϊόν.

ΠΗΓΗ : ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ, MARKETING PLAN ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΚΡΗΤΗΣ, 2003.

3.2 Αδύνατα σημεία

- ◆ Χαμηλή ποιότητα δημόσιων υποδομών: Η περιφέρεια Κρήτης εμφανίζει χαμηλό επίπεδο σε ορισμένες βασικές υποδομές οι οποίες επηρεάζουν άμεσα την τουριστική ανάπτυξη και τον βαθμό ικανοποίησης των επισκεπτών. Τέτοιου είδους αδυναμίες εντοπίζονται κυρίως στον τομέα των μεταφορών και αφορούν:
 - την κακή οργάνωση των αεροδρομίων και των λιμανιών,
 - τις καθυστερήσεις των πτήσεων,
 - το χαμηλό επίπεδο ποιότητας των μέσων μαζικής μεταφοράς,

3,4 : Στρατηγική Ανάλυση Προοπτικών Τουρισμού Κρήτης, ICAP 2001

ΠΗΓΗ : ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ, MARKETING PLAN ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΚΡΗΤΗΣ, 2003.

- την κυκλοφοριακή συμφόρηση,
- την ανεπαρκή σήμανση του οδικού δικτύου.

Προβλήματα καταγράφονται επίσης στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος με την ανεξέλεγκτη απόθεση απορριμμάτων σε κοινόχρηστους χώρους και παραλίες και την κακή εικόνα σε ότι αφορά την καθαριότητα, στοιχεία που προκαλούν αρνητική εικόνα στους επισκέπτες.

- ◆ Έλλειψη υποστηρικτικών τουριστικών υποδομών: Ουσιαστικό ρόλο στην εύρυθμη και προσοδοφόρα λειτουργία των τουριστικών μηχανισμών κάθε τουριστικής περιοχής διαδραματίζουν μια σειρά από υποστηρικτικές υποδομές, όπως τα συνεδριακά κέντρα, οι εγκαταστάσεις γκολφ, οι μαρίνες κλπ. που αφενός διαφοροποιούν και εμπλουτίζουν το τουριστικό προϊόν και αφετέρου συντελούν στην επέκταση της τουριστικής σαιζόν αμβλύνοντας το πρόβλημα της εποχικότητας. Η Κρήτη εμφανίζεται να υστερεί σημαντικά σε αυτόν τον τομέα την ίδια στιγμή που ανταγωνίστριες περιοχές και χώρες έχουν σημειώσει πολύ μεγάλη πρόοδο διεκδικώντας έτσι σημαντικό μερίδιο στην τουριστική αγορά.
- ◆ Εποχικότητα: Συνέπεια (α) του μαζικού τουρισμού του ήλιου και της θάλασσας που περιορίζεται χρονικά το μέγιστο σε 8 μήνες (β) της μη επαρκούς αξιοποίησης και ανάδειξης των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της ενδοχώρας, τα οποία είναι ικανά να στηρίξουν έναν τουρισμό 12 μηνών (π.χ. ορεινός τουρισμός, οικοτουρισμός) και (γ) της έλλειψης υποδομών θεματικού τουρισμού, είναι η αδυναμία επιμήκυνσης της τουριστικής περιόδου και συνεπώς η έντονη εποχικότητα που δημιουργεί προβλήματα οριακής βιωσιμότητας σε τουριστικές επιχειρήσεις.
- ◆ Χαμηλή ποιότητα στελεχιακού δυναμικού: Ο ανθρώπινος παράγοντας παίζει σημαντικό ρόλο στην προσφορά του τουριστικού προϊόντος τόσο από πλευράς παραγωγικότητας, όσο και από πλευράς ποιότητας. Συνεπώς για την επίτευξη των παραπάνω είναι αναγκαίο οι απασχολούμενοι στον τουρισμό να χαρακτηρίζονται από επαγγελματική ευσυνειδησία, υψηλή ειδίκευση και επικοινωνιακή ευχέρεια. Δυστυχώς όμως ένα σημαντικό τμήμα του στελεχιακού δυναμικού που απασχολείται στον ευρύτερο τουριστικό κλάδο στην Κρήτη αλλά και στην Ελλάδα γενικότερα στερείται αυτών των προσόντων θέτοντας έτσι το νησί και τη χώρα μας σε μειονεκτική θέση έναντι των άλλων χωρών.
- ◆ Απουσία Τουριστικού Μάρκετινγκ: Οι προσπάθειες προβολής του κρητικού τουριστικού προϊόντος κρίνονται ανεπαρκείς και αναποτελεσματικές. Αυτό αποδίδεται κατά κύριο λόγο, στην έλλειψη ενός ολοκληρωμένου και μακροπρόθεσμου Σχεδίου Μάρκετινγκ το οποίο θα εφαρμόζεται σε βάθος χρόνου μεθοδικά, συντονισμένα και αποτελεσματικά. Συνέπεια αυτού είναι ότι μέχρι σήμερα πραγματοποιούνταν αποσπασματικές και μεμονωμένες πρωτοβουλίες τουριστικής προβολής από διάφορους φορείς όπως ΕΟΤ, ΝΕΤΠ, Δήμοι,

ιδιωτικοί φορείς χωρίς συνεργασία και προηγούμενη συμφωνία μεταξύ τους ως προς τις προτεραιότητες και τους στόχους ώστε να επιτυγχάνεται συμπληρωματικότητα και όχι επικάλυψη.

- ◆ Δυσκολία διείσδυσης σε μεγάλες αγορές του εξωτερικού: Πρόκειται για αδυναμία του κρητικού και γενικότερα του ελληνικού προϊόντος να αυξήσει το μερίδιο αγοράς σε χώρες που αποτελούν κατεξοχήν πηγή προσέλκυσης τουριστών όπως είναι η Γερμανία και η Μ. Βρετανία. Επιπλέον καταγράφεται αδυναμία διείσδυσης σε νέες αγορές (Χώρες Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης). Η εν λόγω αδυναμία αποδίδεται στην ανεπαρκή μεθοδολογία προβολής του τουριστικού προϊόντος, καθώς και στους μη ανταγωνιστικούς όρους προσφοράς του.
- ◆ Μειωμένη ανταγωνιστικότητα έναντι νέων τουριστικών προορισμών: Το ελληνικό τουριστικό προϊόν υφίσταται έντονο ανταγωνισμό από νέους τουριστικούς προορισμούς με παρόμοιο προϊόν αλλά με χαμηλότερο κόστος παραγωγής όπως η Τουρκία, η Κροατία, η Βουλγαρία, η Τυνησία, το Μαρόκο κλπ.
- ◆ Έντονη εξάρτηση από αποφάσεις, επιλογές και πολιτικές μεγάλων τουριστικών πρακτορείων του εξωτερικού: Το τουριστικό προϊόν της Κρήτης είναι ιδιαίτερα ευάλωτο σε εξωτερικές επιδράσεις και εξαρτάται απόλυτα από τις εκάστοτε αποφάσεις των μεγάλων τουριστικών γραφείων της Ευρώπης, λόγω (α) έλλειψης κεντρικού-στρατηγικού σχεδιασμού και προγραμματισμού, (β) έλλειψης συστηματικής κεντρικής τουριστικής πολιτικής και (γ) εξάρτησης από την πρακτική των πτήσεων charters που ελέγχουν κατ' αποκλειστικότητα οι Tour Operators.
- ◆ Χωρική συγκέντρωση υποδομών περιβάλλοντος και τουρισμού και δυσκολία διάχυσης στην ενδοχώρα: Καταγράφεται συγκέντρωση τουριστικών υποδομών και εξυπηρετήσεων σε παραθαλάσσιες κυρίως περιοχές του βόρειου άξονα και σε ορισμένους θύλακες των νοτίων παραλίων (εξαιρέσεις αποτελούν ελάχιστες περιοχές της ενδοχώρας που μόλις τώρα αρχίζουν να αναπτύσσονται τουριστικά). Παρατηρείται παράλληλα δημιουργία - λειτουργία τεχνικών (υποστηρικτικών) υποδομών στις ίδιες περιοχές (καθώς εδώ υπάρχουν οι περισσότερες χρήσεις-ανάγκες) ενώ αντίθετα καταγράφονται περιορισμοί ανάπτυξης της ενδοχώρας, λόγω ανεπάρκειας βασικών υποδομών και δυσκολίας διάχυσης της τουριστικής ανάπτυξης από τις τουριστικές περιοχές προς αυτήν, λόγω εγγενών αδυναμιών.
- ◆ Απουσία τουριστικής δραστηριότητας κατά τη χειμερινή περίοδο: Στοιχείο το οποίο αποτελεί σημαντικό μειονέκτημα για το τουριστικό προϊόν καθώς πέραν της τουριστικής περιόδου αιχμής, τα πάντα νεκρώνουν (εκτός των μεγάλων αστικών κέντρων), έτσι ώστε και να θέλει κάποιος επισκέπτης να διαμείνει σε έναν τέτοιο προορισμό δεν έχει επιλογές για ενασχόληση, διασκέδαση κλπ.
- ◆ Απότομη διόγκωση ιδιωτικής επενδυτικής δραστηριότητας: Στην περίοδο που η Κρήτη αναδείχθηκε ως σημαντικός τουριστικός προορισμός η ανταπόκριση του ιδιωτικού τομέα ήταν άμεση μεν, ανεξέλεγκτη και

άναρχη δε. Συνέπεια αυτού ήταν ότι μέσα σε δύο δεκαετίες οι ανεκμετάλλευτες παραλιακές εκτάσεις φιλοξένησαν ξενοδοχειακές μονάδες και καταλύματα, καθώς και κάθε άλλου είδους τουριστικές υποδομές, αλλοιώνοντας το κρητικό τοπίο και προξενώντας ανεπανόρθωτες κατά τόπους βλάβες στο φυσικό και δομημένο περιβάλλον.

- ◆ Έλλειψη θεσμικού πλαισίου ρύθμισης των χρήσεων γης: Η έλλειψη χωροταξικού σχεδιασμού (μόλις πρόσφατα εκπονήθηκε χωροταξική μελέτη) ευνόησε σε πολλές περιπτώσεις την αυθαιρεσία και την αισθητική υποβάθμιση που συνθέτουν κατά κανόνα την υφιστάμενη εικόνα του οικιστικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος.

3.3 Ευκαιρίες

- ◆ Δυνατότητες ανάπτυξης θεματικού τουρισμού: Η Κρήτη διαθέτει ιδιαίτερα χαρακτηριστικά όπως πλούσιο και σε πολλές περιπτώσεις άθικτο φυσικό περιβάλλον, άριστο κλίμα, αξιόλογους πολιτιστικούς και ανθρωπογενείς πόρους, ποιοτικά τοπικά προϊόντα, τοπική παράδοση κλπ, τα οποία αποτελούν το θεμέλιο λίθο και τα απαιτούμενα συστατικά στοιχεία για την ανάπτυξη του θεματικού τουρισμού (αθλητικός, φυσιολατρικός, θρησκευτικός, γαστρονομικός κ.α.) ο οποίος διεθνώς σημειώνει έντονη ζήτηση. Η προώθηση του θεματικού τουρισμού πρέπει να αποτελέσει πρώτη προτεραιότητα αφού θα συμβάλλει στη διαφοροποίηση και στον εμπλουτισμό του τουριστικού προϊόντος, στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς του, στην ανάδειξη και ανάπτυξη αναξιοποίητων αλλά με λανθάνουσα (τουριστική) δυναμική περιοχών της Κρητικής ενδοχώρας, λειτουργώντας ανασχετικά στις τάσεις εγκατάλειψής της και συμβάλλοντας στην επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου.
- ◆ Προώθηση διατροφής και γαστρονομίας ως “νέο τουριστικό προϊόν”: Τουριστικό προϊόν με υψηλή προστιθέμενη αξία, η γαστρονομία αποκτάει ολοένα και μεγαλύτερη θέση στη διεθνή τουριστική αγορά. Τα κρητικά προϊόντα και η κρητική κουζίνα διεκδικούν σημαντικό μερίδιο σε αυτήν, λόγω της αναγνωρισμένης υψηλής τους ποιότητας και των ευεργετικών επιδράσεων στην ανθρώπινη υγεία. Προϊόντα όπως το λάδι, το κρασί, το μέλι, τα γαλακτοκομικά κλπ. αλλά και οι μοναδικές γεύσεις της Κρητικής Κουζίνας ανταποκρίνονται στο συνεχώς αυξανόμενο ενδιαφέρον της διεθνούς Κοινότητας που αναζητά εκτός των άλλων την ποιότητα των τροφίμων και την ιδιαιτερότητα της τοπικής γαστρονομίας. Έτσι ο συνδυασμός αυτός μπορεί να αποτελέσει ένα νέο προϊόν για την Κρήτη με πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα τόσο για τον τουρισμό, όσο και για την τοπική παραγωγή.
- ◆ Χρηματοδοτικές Ευκαιρίες για τον τουρισμό: Στα πλαίσια της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου (Γ' ΚΠΣ) σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο προβλέπεται ενίσχυση δράσεων του τουριστικού τομέα με στόχο τη μείωση της εποχικότητας, την αναβάθμιση της ποιότητας, τη διασύνδεση με τον πρωτογενή και δευτερογενή τομέα, τη διασύνδεση με τον πολιτισμό και την παράδοση και την αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών.

Συγκεκριμένα χρηματοδοτικά κίνητρα δίδονται μέσω των Ολοκληρωμένων Προγραμμάτων Ανάπτυξης Αγροτικών Περιοχών και Ειδικών Αγροτικών Περιοχών μέσω του Ε.Π. Αγροτικής Ανάπτυξης και Ανασυγκρότησης της Υπαιθρου 2000-2006 και του ΠΕΠ Κρήτης αντίστοιχα καθώς και μέσω της Κ.Π. Leader+ και του Ε.Π. Ανταγωνιστικότητα.

- ◆ Αυξανόμενη σημασία των νέων τεχνολογιών στον τουρισμό: Πάγιο αίτημα της εθνικής και κοινοτικής πολιτικής και στρατηγικής η υλοποίηση καινοτόμων δράσεων που βρίσκει απάντηση, εκτός των άλλων, στη διασύνδεση του τουρισμού με τις νέες τεχνολογίες. Η Περιφέρεια Κρήτης διαθέτει συγκριτικό πλεονέκτημα λόγω της ύπαρξης σπουδαίων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων και υποδομών (ΙΤΕ, Τεχνολογικό Πάρκο, Πανεπιστήμιο, Πολυτεχνείο, ΤΕΙ), τα οποία ήδη έχουν να επιδείξουν σπουδαίο έργο στον τομέα του τουρισμού: πληροφοριακά συστήματα για τον τουρισμό, ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων, πρωτοποριακές δράσεις στον τομέα της υγείας που συνδέονται με τον τουρισμό, ηλεκτρονική προβολή κ.λπ.
- ◆ Ολοκλήρωση βασικών έργων τεχνικής υποδομής: Τεράστιας σημασίας για την τουριστική ανάπτυξη του νησιού είναι η ολοκλήρωση βασικών υποδομών, όπως η επίλυση του θέματος των αερομεταφορών (στην Ανατολική Κρήτη). Από την προηγούμενη επίσης προγραμματική περίοδο εκκρεμεί η ολοκλήρωση σημαντικών τεχνικών έργων (βιολογικών, ΧΥΤΑ, έργων ύδρευσης) τα οποία θα αυξήσουν τη φέρουσα ικανότητα των περιοχών που θα εξυπηρετήσουν.
- ◆ Τάσεις αύξησης του εγχώριου τουρισμού: Αποτελεί σημαντική εξέλιξη διότι, εκτός των άλλων, ο εγχώριος τουρισμός (μαθητικός, εκπαιδευτικός, Τρίτης Ηλικίας, οικογενειακός) καταναλώνει περισσότερο κατά τη διάρκεια των διακοπών του. Ο εγχώριος τουρισμός στην Κρήτη έχει τα περιθώρια να αυξηθεί τα επόμενα χρόνια διότι: (α) το 95,5% των Ελλήνων παραμένει στη χώρα μας για διακοπές (β) 8 στους 10 Έλληνες προτιμούν διακοπές του ήλιου και της θάλασσας, (γ) το έτος 2000 το 15,2% των αφίξεων στην Κρήτη ήταν ημεδαποί ενώ στην Ελλάδα 1 στους 4 είναι Έλληνες επισκέπτες.
- ◆ Αξιοποίηση Ειδικών Τουριστικών Υποδομών: Από την εποχή ακόμα των ΜΟΠ έως και το Γ' ΚΠΣ χρηματοδοτήθηκαν υποδομές για την ενίσχυση εκτός των άλλων και του τουριστικού προϊόντος της Κρήτης. Χρηματοδοτήθηκε για παράδειγμα η δημιουργία πολιτιστικών και φυσιολατρικών διαδρομών σε πάρα πολλά μέρη του νησιού χωρίς μέχρι σήμερα να έχουν αξιοποιηθεί, ενώ σε πολλές περιπτώσεις έμειναν ημιτελείς ή εγκαταλείφθηκαν.
- ◆ Αξιοποίηση αναδυόμενων αγορών: Τα ανεκμετάλλευτα τμήματα της ευρωπαϊκής και αμερικανικής αγοράς, αλλά και νέες αγορές όπως της Κίνας και των χωρών της Ανατολικής Ευρώπης, όπως έχει ήδη αναφερθεί, μπορούν να αποδώσουν σημαντική πρόσθετη τουριστική κίνηση. Προς την κατεύθυνση αυτή είναι αναγκαία η ανάπτυξη μιας συνεχούς και σοβαρής προσπάθειας μέσω ενός αποτελεσματικού μεσομακροπρόθεσμου Σχεδίου Μάρκετινγκ. Αρωγός σε αυτή την προσπάθεια είναι διάφορα ευνοϊκά για το νησί στοιχεία όπως: η

γεωγραφική θέση, η οικονομική ανάπτυξη των χωρών αυτών καθώς και το γεγονός ότι γενικότερα η Ελλάδα φαίνεται να εξασκεί μια μέσου επιπέδου έλξη στα ανώτερα εισοδηματικά στρώματα αυτών των αγορών.

- ◆ Θετική εικόνα του κρητικού τουριστικού προϊόντος: Η Κρήτη είναι ένας πολύ γνωστός τουριστικός προορισμός κυρίως για την ιστορία, τα μνημεία, τον πολιτισμό, τη θάλασσα και τις ακρογιαλιές της. Η εικόνα που έχει διαμορφωθεί για το τουριστικό προϊόν της Περιφέρειας είναι ιδιαίτερος θετική και αυτό υπογραμμίζεται από διάφορα στοιχεία όπως: α) θεωρείται ασφαλής ταξιδιωτικός προορισμός β) χαρακτηρίζεται από υψηλό αίσθημα φιλοξενίας και γ) θεωρείται ότι έχει “ταυτότητα” και είναι “Ξεχωριστή”. Αυτό συνεπώς που πρέπει να αποδείξουμε είναι η ποιοτική διάσταση και η διαφορετικότητα του τουρισμού της και να προβάλλουμε εκείνο το προϊόν το οποίο έχουμε έτοιμο και μπορούμε να προσφέρουμε σε άριστη ποιότητα και ανταγωνιστική τιμή.
- ◆ Επικράτηση του ευρώ: Η πρόσφατη κυκλοφορία του ενιαίου ευρωπαϊκού νομίσματος στις χώρες της Ευρωζώνης, συμπεριλαμβανόμενης και της Ελλάδας, αναμένεται να ενισχύσει την τουριστική δραστηριότητα μεταξύ των χωρών της Ε.Ε. Η ευκαιρία εντοπίζεται στο ότι με την εισαγωγή του ευρώ αυξάνεται η δυνατότητα της άμεσης τιμολογιακής σύγκρισης του προσφερόμενου τουριστικού προϊόντος. Προκειμένου όμως να αποδειχθεί η εξέλιξη αυτή θετική για την τουριστική ανάπτυξη, θα πρέπει η ποιότητα των υπηρεσιών να είναι αντίστοιχη του ζητούμενου τιμήματος (value for money).

3.4 Απειλές

- ◆ Ισχυρός ανταγωνισμός σε διεθνές επίπεδο: Αποτελεί απειλή, αλλά ταυτόχρονα κίνητρο (πρόκληση) για την διαφοροποίηση και ποιοτική αναβάθμιση του τουρισμού στην Κρήτη, ο διεθνής ανταγωνισμός που ολοένα μεγαθύνεται και προέρχεται από:
 - τις αναπτυγμένες τουριστικά χώρες (Ισπανία, Ιταλία, Κύπρος) που προσφέρουν πολύ υψηλό επίπεδο τουριστικού προϊόντος, στο οποίο η Κρήτη καλείται να «απαντήσει» με αναβάθμιση των υποδομών, ανωδομών και υπηρεσιών της.
 - τους ανερχόμενους τουριστικούς προορισμούς (Κροατία, Βουλγαρία, Μαρόκο, Τυνησία κλπ.) που διαθέτουν παρθένο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον και προσελκύουν ολοένα αυξανόμενη μερίδα των τουριστών που αναζητούν τη «διαφορετικότητα» στον τόπο που επισκέπτονται. Αποτελεί σημαντική απειλή για την Κρήτη, η οποία οφείλει την τουριστική της ανάπτυξη σε μεγάλο βαθμό στη «διαφορετικότητά της» σε σύγκριση με τους προορισμούς των αναπτυγμένων δυτικών κρατών.
 - το σύμπλεγμα των προορισμών της Μεσογείου, οι οποίοι διαθέτουν παρόμοιο τουριστικό «προφίλ», αλλά με υψηλότερη ποιότητα υποδομών και υπηρεσιών και μεγαλύτερη διείσδυση στην αγορά.

- ◆ Υστέρηση σε επίπεδο προβολής: Ο ανταγωνισμός που υφίσταται η Κρήτη ως τουριστικός προορισμός από άλλες περιοχές όπως είναι π.χ. η Τουρκία δεν είναι απόρροια μόνο των καλύτερων και πληθέστερων βασικών και υποστηρικτικών τουριστικών υποδομών που διαθέτει αλλά κυρίως είναι αποτέλεσμα της θεαματικής βελτίωσης που παρουσιάζει ως προς τη δαπάνη, τον τρόπο και τις ενέργειες τουριστικής προβολής.
- ◆ Μειωμένη τουριστική συνείδηση: Καθώς αυξάνεται ο ανταγωνισμός ολοένα και περισσότερο καθίσταται φανερή η ανάγκη επίτευξης υψηλότερου επιπέδου επαγγελματισμού και συνέπειας, τόσο από τους επιχειρηματίες όσο και από στελέχη του δημοσίου τομέα και τους εισαγόμενους που δραστηριοποιούνται στον χώρο του τουρισμού. Πρέπει να γίνει αντιληπτό ότι η επιβίωση και η περαιτέρω ανάπτυξη του τουρισμού εξαρτάται από την οργάνωση, τη σοβαρότητα, την ευσυνειδησία, τον επαγγελματισμό, την ευγένεια, την ταχύτητα αντίδρασης, την ύπαρξη και πιστή εφαρμογή προγραμμάτων Μάρκετινγκ και κυρίως την έγκαιρη και έγκυρη διαφημιστική προβολή του τουριστικού προϊόντος στο εσωτερικό και εξωτερικό.
- ◆ Εξάρτηση από το μέλλον των αερομεταφορών: Στοιχείο αποτύπωσης της ανταγωνιστικότητας του τουριστικού προϊόντος αποτελεί ο τρόπος έλευσης των επισκεπτών. Η Κρήτη αποτελεί κατεξοχήν προορισμό αεροπορικών αφίξεων. Ιδιαίτερα αυξημένο είναι το ποσοστό των πτήσεων τύπου Charter. Είναι γεγονός ότι απαραίτητη προϋπόθεση της ανάπτυξης ενός τουριστικού προορισμού είναι η ύπαρξη σύγχρονου διεθνούς αεροδρομίου. Τα προβλήματα που καταγράφονται τόσο στα αεροδρόμια της Κρήτης, όσο και στις αεροπορικές εταιρείες συνιστούν κίνδυνο και επηρεάζουν άμεσα το δυνητικό ενδιαφέρον διεθνών και εγχώριων επενδυτών και επισκεπτών.
- ◆ Αλλοίωση της οικιστικής ταυτότητας: Συνεπεία εκτός των άλλων και της τουριστικής ανάπτυξης, η απρογραμματίστη ή και αυθαίρετη πολλές φορές δόμηση τουριστικών υποδομών και εγκαταστάσεων στη λογική του εύκολου και γρήγορου κέρδους, σε συνδυασμό με την έλλειψη κεντρικού σχεδιασμού και νομοθετικού πλαισίου που να ρυθμίζει χρήσεις γης και προδιαγραφές δόμησης, έχει προκαλέσει τη μερική και, σε πολλές περιπτώσεις, πλήρη αλλοίωση του δομημένου περιβάλλοντος. Οι συνέπειες βαρύνουν τόσο τον ντόπιο πληθυσμό (υποβάθμιση της ποιότητας ζωής) όσο και τον ίδιο τον τουρισμό, δεδομένου ότι υποβαθμίζεται ένας από τους ισχυρότερους τουριστικούς πόρους, το οικιστικό περιβάλλον.
- ◆ Υποβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος: Η αλόγιστη τουριστική ανάπτυξη δημιουργεί υψηλό κίνδυνο πρόκλησης μη αναστρέψιμων συνεπειών στο φυσικό περιβάλλον εάν δε ληφθεί μέριμνα σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο για τον έλεγχο και περιορισμό των τουριστικών δραστηριοτήτων. Η δημιουργία σημαντικών φορέων διαχείρισης σε προορισμούς οικολογικού ενδιαφέροντος (Σαμαριά, Βαί, Πρέβελη) με σκοπό την προστασία και ελεγχόμενη τουριστική αξιοποίηση τους καθώς επίσης και η πρόβλεψη μέτρων από τους ΟΤΑ για την διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος είναι ενέργειες που δεν επιδέχονται αναβολή ή διαφορετική προσέγγιση.

- ◆ Χαμηλό επίπεδο συνεργασίας δημόσιου και ιδιωτικού τομέα: Η αδυναμία αποδοτικής συνεργασίας του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα, επιδρά αρνητικά ως προς την περαιτέρω τουριστική ανάπτυξη της Κρήτης. Συνέπεια της απουσίας μιας τέτοιας συνεργασίας είναι να μην έχει γίνει μέχρι σήμερα πράξη, η συντονισμένη και συνολική προβολή του τουριστικού προϊόντος της Κρήτης, αντίθετα, οι μεμονωμένες ενέργειες που συνεπάγονται κατακερματισμό των πόρων χωρίς αποτελεσματικότητα, είναι εκείνες που κυριαρχούν. Επίσης αρνητικό στοιχείο της έλλειψης συνεργασίας είναι η μεμονωμένη και πολλές φορές στρεβλή αντιμετώπιση σοβαρών θεμάτων ειδικά σε περιόδους ύφεσης ή κρίσεων με τελικό αποτέλεσμα την υποβάθμιση της εικόνας της Κρήτης.

Ακολουθεί συγκεντρωτικός πίνακας με τα δυνατά και αδύνατα σημεία, καθώς και με τις ευκαιρίες και τις απειλές.

ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΑΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ
<ul style="list-style-type: none"> ▶ Άριστο κλίμα ▶ Ισχυρή γεωγραφική θέση ▶ Υψηλό επίπεδο και επάρκεια φυσικών & ανθρωπογενών πόρων ▶ Ικανοποιητική παραγωγική δομή ▶ Επαρκείς τουριστικές υποδομές διαμονής ▶ Υψηλή φήμη ▶ Ικανοποιητικό επίπεδο επαναλαμβανόμενου τουρισμού ▶ Υψηλή τουριστική ζήτηση ▶ Καταξιωμένος τουριστικός προορισμός ▶ Κατεξοχήν προορισμός πτήσεων Charter 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Χαμηλή ποιότητα δημόσιων υποδομών ▶ Έλλειψη υποστηρικτικών τουριστικών υποδομών ▶ Εποχικότητα ▶ Χαμηλή ποιότητα στελεχιακού δυναμικού ▶ Απουσία Τουριστικού Μάρκετινγκ ▶ Δυσκολία διείσδυσης σε μεγάλες αγορές του εξωτερικού ▶ Μειωμένη ανταγωνιστικότητα έναντι νέων τουριστικών προορισμών ▶ Έντονη εξάρτηση από τουριστικά πρακτορεία του εξωτερικού ▶ Χωρική συγκέντρωση υποδομών περιβάλλοντος και τουρισμού και δυσκολία διάχυσης στην ενδοχώρα ▶ Απουσία τουριστικής δραστηριότητας κατά τη χειμερινή περίοδο ▶ Έλλειψη θεσμικού πλαισίου ρύθμισης χρήσεων γης

ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ (OPPORTUNITIES)	ΑΠΕΙΛΕΣ (THREATS)
<ul style="list-style-type: none"> ▶ Δυνατότητες ανάπτυξης θεματικού τουρισμού ▶ Προώθηση διατροφής και γαστρονομίας ως «νέο τουριστικό προϊόν» ▶ Χρηματοδοτικές Ευκαιρίες για τον τουρισμό ▶ Αξιοποίηση ειδικών τουριστικών υποδομών ▶ Αυξανόμενη σημασία των νέων τεχνολογιών στον τουρισμό ▶ Ολοκλήρωση βασικών έργων τεχνικής υποδομής ▶ Τάσεις αύξησης του εγχώριου τουρισμού ▶ Αξιοποίηση αναδυόμενων αγορών ▶ Θετική εικόνα του κρητικού τουριστικού προϊόντος ▶ Επικράτηση του ευρώ 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Ισχυρός ανταγωνισμός σε διεθνές επίπεδο ▶ Υστέρηση σε επίπεδο προβολής συγκριτικά με ανταγωνίστριες χώρες ▶ Μειωμένη τουριστική συνείδηση ▶ Εξάρτηση από το μέλλον των αερομεταφορών ▶ Αλλοίωση της οικιστικής ταυτότητας ▶ Υποβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος ▶ Χαμηλό επίπεδο συνεργασίας Δημόσιου και Ιδιωτικού τομέα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

4.1 Χρονολογική Σειρά

Χρονολογική Σειρά (time series) είναι το σύνολο των τιμών μιας μεταβλητής που μεταβάλλεται μέσα στο χρόνο. Οι τιμές της χρονολογικής σειράς αναφέρονται σε διαδοχικές χρονικές στιγμές ή περιόδους σταθερής διάρκειας και αποτελεί τη μονάδα μέτρησης του χρόνου. Το βασικό χαρακτηριστικό τους είναι ότι η χρονική διάρκεια που παρεμβάλλεται μεταξύ δύο διαδοχικών παρατηρήσεων είναι πάντα η ίδια. Τα διάφορα μεγέθη που μεταβάλλονται διαχρονικά διακρίνονται σε μεταβλητές αποθέματος και μεταβλητές ροής. Μεταβλητές αποθέματος είναι τα μεγέθη που οι τιμές τους διαμορφώνονται σωρευτικά με βάση τις συνεχείς μεταβολές τους και οι τιμές των μεταβλητών τους αναφέρονται στις στιγμές της παρατήρησής τους. Αντίθετα οι μεταβλητές ροής διαμορφώνουν τις τιμές τους αθροιστικά μέσα σε συγκεκριμένα χρονικά διαστήματα. Στις περιπτώσεις αυτές ο χρονικός εντοπισμός των τιμών δεν είναι αυτονόητος και εναπόκειται στην κρίση του αναλυτή σε ποια χρονική θα αναφέρεται η τιμή της μεταβλητής.

Οι τιμές των χρονολογικών σειρών που παρατηρούμε είναι το αποτέλεσμα της ταυτόχρονης επίδρασης τεσσάρων διαφορετικών συνιστωσών : της τάσης, του κύκλου, της εποχικότητας και των τυχαίων κυμάνσεων.

- Τάση

Τάση είναι η μακροχρόνια γενική κίνηση που ακολουθεί η χρονολογική σειρά. Δηλαδή η κατά μέσο όρο απαλλαγμένη από βραχυχρόνιες αυξομειώσεις εξέλιξη της σειράς για μεγάλες χρονικές περιόδους και μπορεί να είναι ανοδική ή καθοδική.

- Κυκλική συνιστώσα

Η κυκλική συνιστώσα αντιπροσωπεύει εκείνες τις επαναλαμβανόμενες κυμάνσεις γύρω από την τάση που η διάρκειά τους είναι μεγαλύτερη του έτους. Οι κυμάνσεις αυτές έχουν ανοδικές και καθοδικές φάσεις οι οποίες διαρκούν μερικά έτη. Μία πλήρης κυκλική κύμανση αποτελείται από δύο κάτω σημεία καμπής και ένα άνω σημείο καμπής που χρονικά παρεμβάλλεται μεταξύ των δύο πρώτων. Ο χρόνος μεταξύ δύο διαδοχικών κάτω ή άνω σημείων καμπής αποτελεί την περίοδο της κυκλικής κύμανσης.

- Εποχική συνιστώσα

Η εποχική συνιστώσα είναι μία κυκλική κύμανση με περίοδο το έτος, διότι μέσα σε αυτό εξαντλεί όλες τις ανοδικές και καθοδικές κινήσεις. Επίσης, είναι περιοδική γιατί επαναλαμβάνεται ρυθμικά κάθε έτος και εμφανίζεται μόνο στις χρονολογικές σειρές με εποχικές παρατηρήσεις.

- Τυχαία συνιστώσα

Οποιαδήποτε επίδραση στη διαμόρφωση της τιμής της μεταβλητής δεν οφείλεται σε κάποια από τις παραπάνω συνιστώσες θεωρείται τυχαία ή άρρυθμος κύμανση και οφείλεται σε όλες τις επιδράσεις που δεν είναι συστηματικές και επομένως δεν μπορούν να προβλεφθούν.

4.2 Υποδείγματα Χρονολογικών Σειρών

Οι τρόποι σύνδεσης των συνιστωσών των χρονολογικών σειρών είναι δύο. Το προσθετικό και το πολλαπλασιαστικό υπόδειγμα. Το κύριο χαρακτηριστικό του προσθετικού υποδείγματος είναι ότι όλες οι συνιστώσες εκφράζονται στην ίδια μονάδα μέτρησης της μεταβλητής. Σε αντίθεση με το προσθετικό υπόδειγμα, το βασικό χαρακτηριστικό του πολλαπλασιαστικού υποδείγματος είναι ότι μόνο η συνιστώσα της τάσης εκφράζεται στην ίδια μονάδα μέτρησης με τη μεταβλητή. Κύριο αντικείμενο της ανάλυσης των χρονολογικών σειρών είναι η εκτίμηση των τιμών των συνιστωσών για όλες τις χρονικές περιόδους που καλύπτει η χρονολογική σειρά.

4.3 Εκτίμηση της Τάσης

Η εκτίμηση της τάσης μιας χρονολογικής σειράς μπορεί να γίνει είτε με την εκτίμηση ενός υποδείγματος που περιγράφει τη μεταβλητή της τάσης είτε με τη μέθοδο των κινητών μέσων όρων που απλώς εξομαλύνει τη σειρά και την απαλλάσσει από τις βραχυχρόνιες αυξομειώσεις.

Η εκτίμηση ενός υποδείγματος είναι η μαθηματική έκφραση της τάσης με τη βοήθεια μιας εξίσωσης όπου η ανεξάρτητα μεταβλητή είναι ο χρόνος (t) και η εξαρτημένη μεταβλητή είναι η χρονολογική σειρά (Y). Τα πιο απλά υποδείγματα που χρησιμοποιούνται είναι το γραμμικό και το εκθετικό υπόδειγμα.

Το γραμμικό υπόδειγμα, με το οποίο κάναμε την ανάλυση της χρονολογικής σειράς μας, αποτελεί μια απλή εξίσωση παλινδρόμησης της Y ως προς τη μεταβλητή του χρόνου (t).

4.4 Παλινδρόμηση

Ο τομέας της οικονομετρίας χρησιμοποιεί την ανάλυση παλινδρόμησης για να δημιουργήσει τα ποσοτικά πρότυπα που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να προβλέψουν την αξία μιας σειράς, εάν κάποιος ξέρει την τιμή διάφορων άλλων μεταβλητών. Η ανάλυση παλινδρόμησης χρησιμοποιείται τόσο συχνά λόγω της υποτιθέμενης δυνατότητάς της να συνδέσει το αίτιο και το αποτέλεσμα. Ο σκεπτικισμός των αιτιωδών σχέσεων είναι όχι μόνο υγιής αλλά και σημαντικός επειδή η πραγματική δύναμη της παλινδρόμησης βρίσκεται σε μια περιεκτική ερμηνεία των αποτελεσμάτων.

Τα πρότυπα παλινδρόμησης χρησιμοποιούνται για να εξετάσουν τη στατιστική ισχύ της περιστασιακής σχέσης που θεωρείται στη θεωρία ή την υπόθεση. Η παλινδρόμηση δεν μπορεί ποτέ να χωριστεί από την υπόθεση που εξετάζει. Η κατάρτιση του προτύπου πρέπει να βασιστεί επάνω στην υπόθεση και όχι στη διαθεσιμότητα των στοιχείων.

4.5 Μοντέλο Γραμμικής Παλινδρόμησης

Αναλυτικά, έστω y_t η τιμή της χρονοσειράς που μας ενδιαφέρει του χρόνου t . Έστω t ο χρόνος (αναφέρεται σε έτη) και February μια ψευδομεταβλητή που παίρνει τιμές 1 όταν ο μήνας που καταγράφηκε η τιμή της y είναι ο Φεβρουάριος και 0 αλλιώς. Παρόμοιες μεταβλητές March, April, May, June, July, August, September και December φτιάχνω και για τους υπόλοιπους μήνες εκτός του Ιανουάριου που θεωρείτε ο μήνας με τον οποίο συγκρίνω όλους τους άλλους.

Το μοντέλο της Γραμμικής Παλινδρόμησης που χρησιμοποιώ είναι της μορφής :

$$y_t = a + b + t + \gamma_2 \text{February} + \gamma_3 \text{March} + \dots + \gamma_{11} \text{December}$$

Ανάλυση συντελεστών του μοντέλου.

- a είναι η βάση από την οποία ξεκινά η μεταβλητή που μελετώ.
- b είναι η εκτίμηση της Τάσης. Είναι ο πιο σημαντικός συντελεστής διότι μου δείχνει την κεντρική τάση της μεταβλητής έχοντας απολείψει την εποχικότητα.
- $\gamma_1, \gamma_2, \dots, \gamma_{11}$ είναι οι εκτιμήσεις της εποχικότητας. Για την ακρίβεια μου δείχνουν την επίδραση που έχει ο συγκεκριμένος μήνας σε σχέση με τον Ιανουάριο.

Πηγή: Βιβλίο ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ , Εκδόσεις Νέων Τεχνολογιών, Τμήματος Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

4.6 Έλεγχος του Μοντέλου

Για την εξακρίβωση του κατά πόσο το μοντέλο που χρησιμοποιώ επεξηγεί τα δεδομένα, χρησιμοποιώ τον συντελεστή προσδιορισμού R^2 με τον οποίο μπορούμε να ελέγξουμε την αξία του απλού γραμμικού μοντέλου, το οποίο προσαρμόζουμε στα δεδομένα. Ο συντελεστής προσδιορισμού εκφράζει το ποσοστό της μεταβλητότητας της μεταβλητής Y που εξηγείται από την μεταβλητή X . Όσο πιο κοντά βρίσκεται η τιμή του R^2 στην μονάδα, τόσο πιο ισχυρή γίνεται η γραμμική σχέση εξάρτησης των μεταβλητών Y και X .

Για το κατά πόσο κάθε συντελεστής του μοντέλου είναι στατιστικά σημαντικός χρησιμοποιώ το P-value (παρατηρούμενο επίπεδο σημαντικότητας). Άρα για $P\text{-value} < 0,05$ (επίπεδο σημαντικότητας 5%) ο συντελεστής είναι στατιστικά σημαντικός.

Πηγή: Βιβλίο ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ, Οθωνας Παπαδήμας – Χρήστος Κοιλίας , Εκδόσεις Νέων Τεχνολογιών, Τμήματος Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

Νομός Ηρακλείου

5.1 Μοντέλο Παλινδρόμησης Πληρότητας Ν. Ηρακλείου

Έστω Y_t η πληρότητα στο Ν. Ηρακλείου.

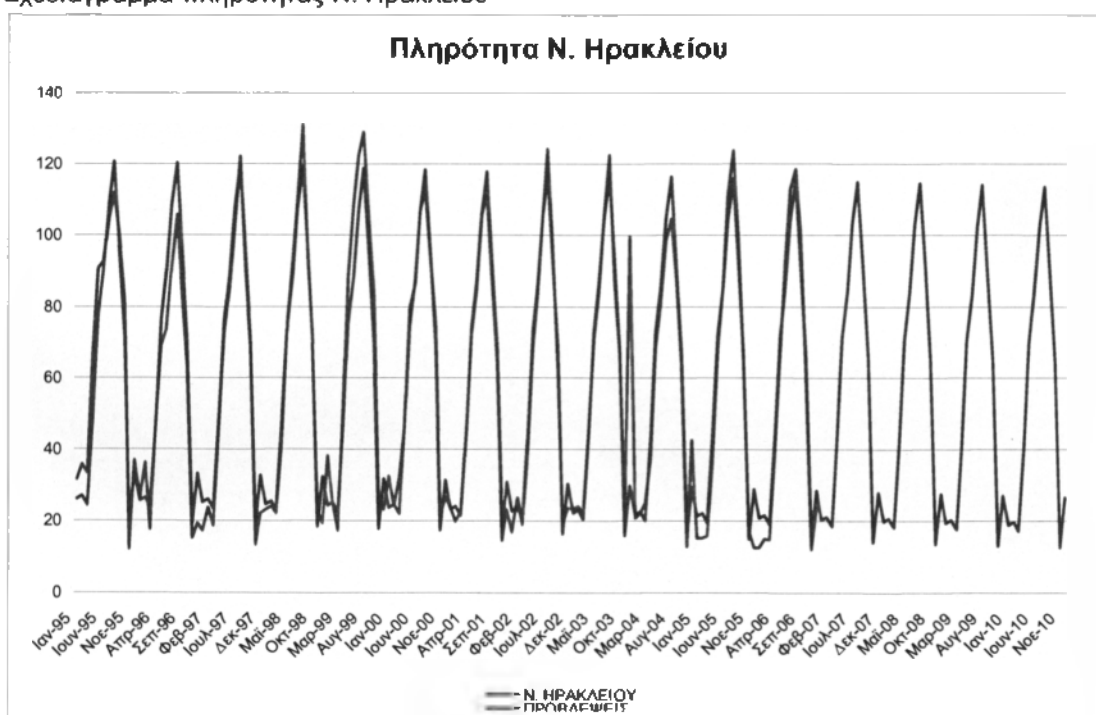
Το εκτιμώμενο μοντέλο είναι :

$$Y_t = a + b t + \gamma_1 \text{February} + \gamma_2 \text{March} + \dots + \gamma_{11} \text{December}$$

Ο συντελεστής προσδιορισμού όπως δείχνει ο πίνακας 1 στο παράρτημα είναι $R^2 = 0,94$ και όλοι οι συντελεστές του μοντέλου είναι στατιστικά σημαντικοί πλην των μηνών Φεβρουαρίου και Μαρτίου που δεν διαφέρουν στατιστικά από την πληρότητα του Ιανουαρίου.

Ο συντελεστής της Τάσης δείχνει ότι κάθε χρόνο έχουμε μείωση της πληρότητας κατά $-0,483$ ανά έτος.

Σχεδιάγραμμα πληρότητας Ν. Ηρακλείου

Από το διάγραμμα των προβλέψεων παρατηρείτε ότι οι εκτιμήσεις του μοντέλου για τα χρόνια της μελέτης είναι ιδιαίτερα ακριβείς (πολύ κοντά στα πραγματικά δεδομένα) , κατά συνέπεια μπορούμε να υποθέσουμε πως οι προβλέψεις του μοντέλου είναι και αυτές ακριβείς.

5.2 Παλινδρόμηση αφίξεων Ν. Ηρακλείου

Έστω Y_t οι αφίξεις στο Ν. Ηρακλείου.

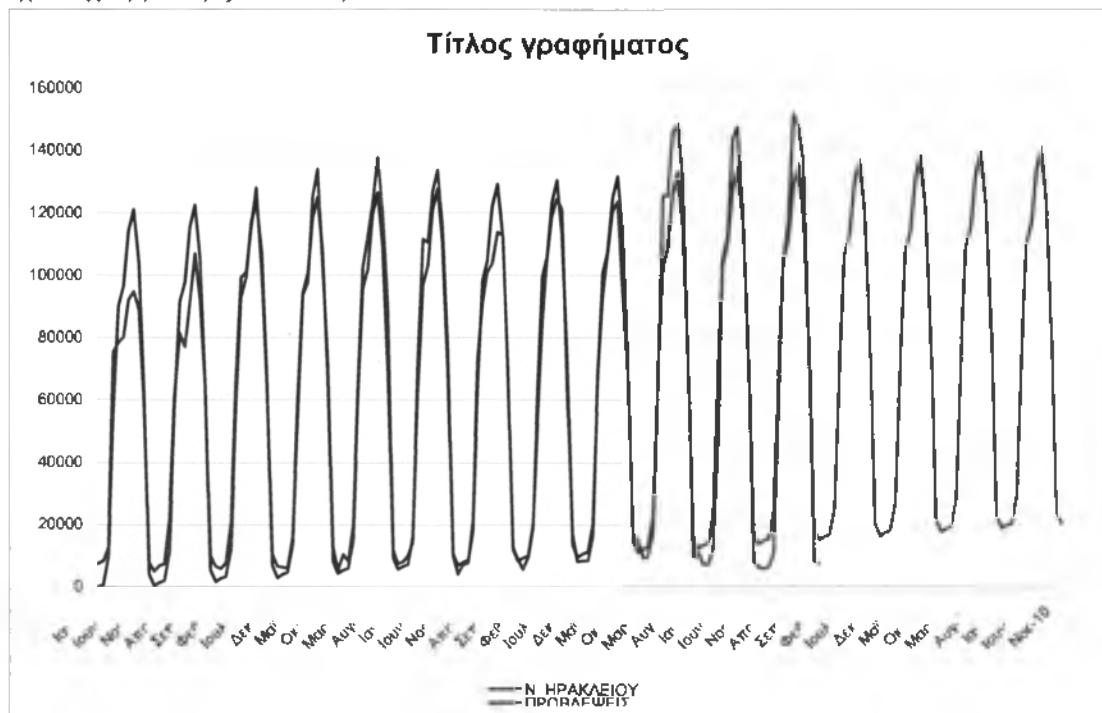
Το εκτιμώμενο μοντέλο είναι :

$$Y_t = a + b t + \gamma_1 \text{ February} + \gamma_2 \text{ March} + \dots + \gamma_{11} \text{ December}$$

Ο συντελεστής προσδιορισμού όπως δείχνει ο πίνακας 2 στο παράρτημα είναι $R^2 = 0,96$ και όλοι οι συντελεστές του μοντέλου είναι στατιστικά σημαντικοί πλην του μηνός Φεβρουαρίου που δεν διαφέρει στατιστικά από τις αφίξεις του Ιανουαρίου.

Ο συντελεστής της Τάσης δείχνει ότι κάθε χρόνο έχουμε αύξηση των αφίξεων κατά 1331 ανά έτος .

Σχεδιάγραμμα αφίξεων Ν. Ηρακλείου

Από το διάγραμμα των προβλέψεων παρατηρείτε ότι οι εκτιμήσεις του μοντέλου για τα χρόνια της μελέτης είναι ιδιαίτερα ακριβείς (πολύ κοντά στα πραγματικά δεδομένα) , κατά συνέπεια μπορούμε να υποθέσουμε πως οι προβλέψεις του μοντέλου είναι και αυτές ακριβείς.

5.3 Παλινδρόμηση Διανυκτερεύσεων Ν. Ηρακλείου

Έστω Y_t οι διανυκτερεύσεις στο Ν. Ηρακλείου.

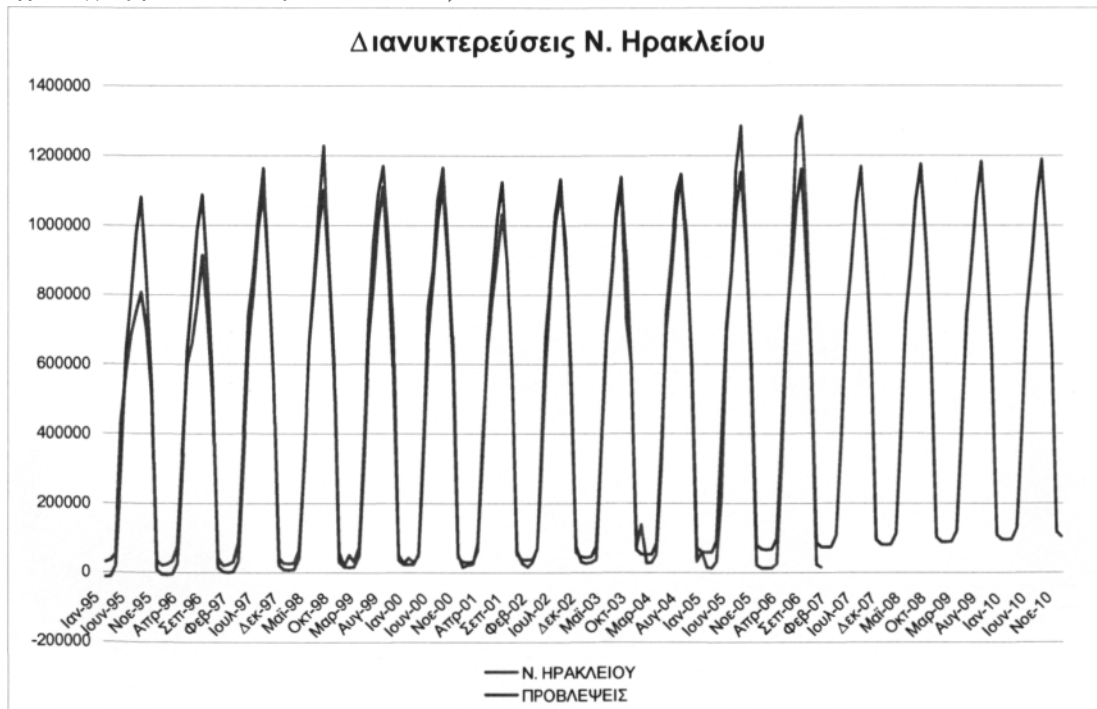
Το εκτιμώμενο μοντέλο είναι :

$$Y_t = a + b t + \gamma_1 \text{February} + \gamma_2 \text{March} + \dots + \gamma_{11} \text{December}$$

Ο συντελεστής προσδιορισμού όπως δείχνει ο πίνακας 3 στο παράρτημα είναι $R^2 = 0,97$ και όλοι οι συντελεστές του μοντέλου είναι στατιστικά σημαντικοί πλην των μηνών Φεβρουαρίου και Μαρτίου που δεν διαφέρουν στατιστικά από τις διανυκτερεύσεις του Ιανουαρίου.

Ο συντελεστής της Τάσης δείχνει ότι κάθε χρόνο έχουμε αύξηση των διανυκτερεύσεων κατά 7272 ανά έτος.

Σχεδιάγραμμα διανυκτερεύσεων Ν. Ηρακλείου

Από το διάγραμμα των προβλέψεων παρατηρείτε ότι οι εκτιμήσεις του μοντέλου για τα χρόνια της μελέτης είναι ιδιαίτερα ακριβείς (πολύ κοντά στα πραγματικά δεδομένα), κατά συνέπεια μπορούμε να υποθέσουμε πως οι προβλέψεις του μοντέλου είναι και αυτές ακριβείς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6°

Νομός Χανίων

6.1 Παλινδρόμηση πληρότητας Ν. Χανίων

Έστω Y_t η πληρότητα στο Ν. Χανίων.

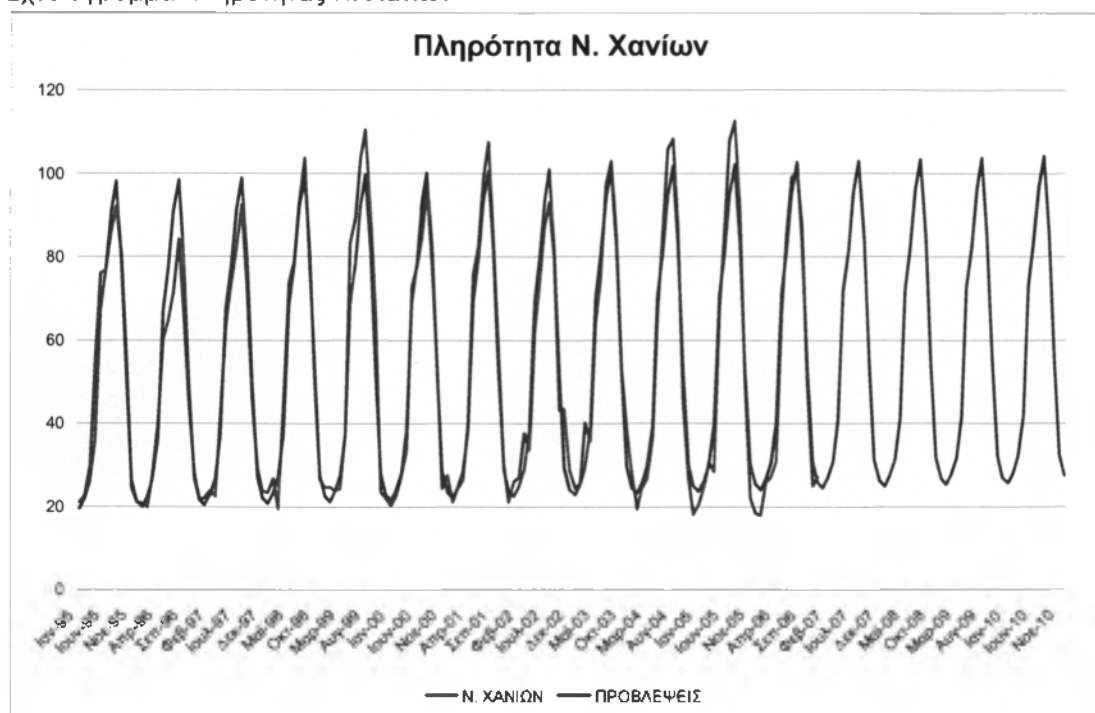
Το εκτιμώμενο μοντέλο είναι :

$$Y_t = a + b t + \gamma_1 \text{ February} + \gamma_2 \text{ March} + \dots + \gamma_{11} \text{ December}$$

Ο συντελεστής προσδιορισμού όπως δείχνει ο πίνακας 4 στο παράρτημα είναι $R^2 = 0,95$ και όλοι οι συντελεστές του μοντέλου είναι στατιστικά σημαντικοί πλην των μηνών Φεβρουαρίου και Μαρτίου που δεν διαφέρουν στατιστικά από την πληρότητα του Ιανουαρίου.

Ο συντελεστής της Τάσης δείχνει ότι κάθε χρόνο έχουμε αύξηση της πληρότητας κατά 0,408 ανά έτος .

Σχεδιάγραμμα πληρότητας Ν. Χανίων

Από το διάγραμμα των προβλέψεων παρατηρείτε ότι οι εκτιμήσεις του μοντέλου για τα χρόνια της μελέτης είναι ιδιαίτερα ακριβείς (πολύ κοντά στα πραγματικά δεδομένα) , κατά συνέπεια μπορούμε να υποθέσουμε πως οι προβλέψεις του μοντέλου είναι και αυτές ακριβείς.

6.2 Παλινδρόμηση αφίξεων Ν. Χανίων

Έστω Y_t οι αφίξεις στο Ν. Χανίων.

Το εκτιμώμενο μοντέλο είναι :

$$Y_t = a + b t + \gamma_1 \text{ February} + \gamma_2 \text{ March} + \dots + \gamma_{11} \text{ December}$$

Ο συντελεστής προσδιορισμού όπως δείχνει ο πίνακας 5 στο παράρτημα είναι $R^2 = 0,96$ και όλοι οι συντελεστές του μοντέλου είναι στατιστικά σημαντικοί πλην των μηνών Φεβρουαρίου και Μαρτίου που δεν διαφέρουν στατιστικά από τις αφίξεις του Ιανουαρίου.

Ο συντελεστής της Τάσης δείχνει ότι κάθε χρόνο έχουμε αύξηση των αφίξεων κατά 1057 ανά έτος.

Σχεδιάγραμμα αφίξεων Ν. Χανίων

Από το διάγραμμα των προβλέψεων παρατηρείτε ότι οι εκτιμήσεις του μοντέλου για τα χρόνια της μελέτης είναι ιδιαίτερα ακριβείς (πολύ κοντά στα πραγματικά δεδομένα), κατά συνέπεια μπορούμε να υποθέσουμε πως οι προβλέψεις του μοντέλου είναι και αυτές ακριβείς.

6.3 Παλινδρόμηση διανυκτερεύσεων Ν. Χανίων

Έστω Y_t οι διανυκτερεύσεις στο Ν. Χανίων.

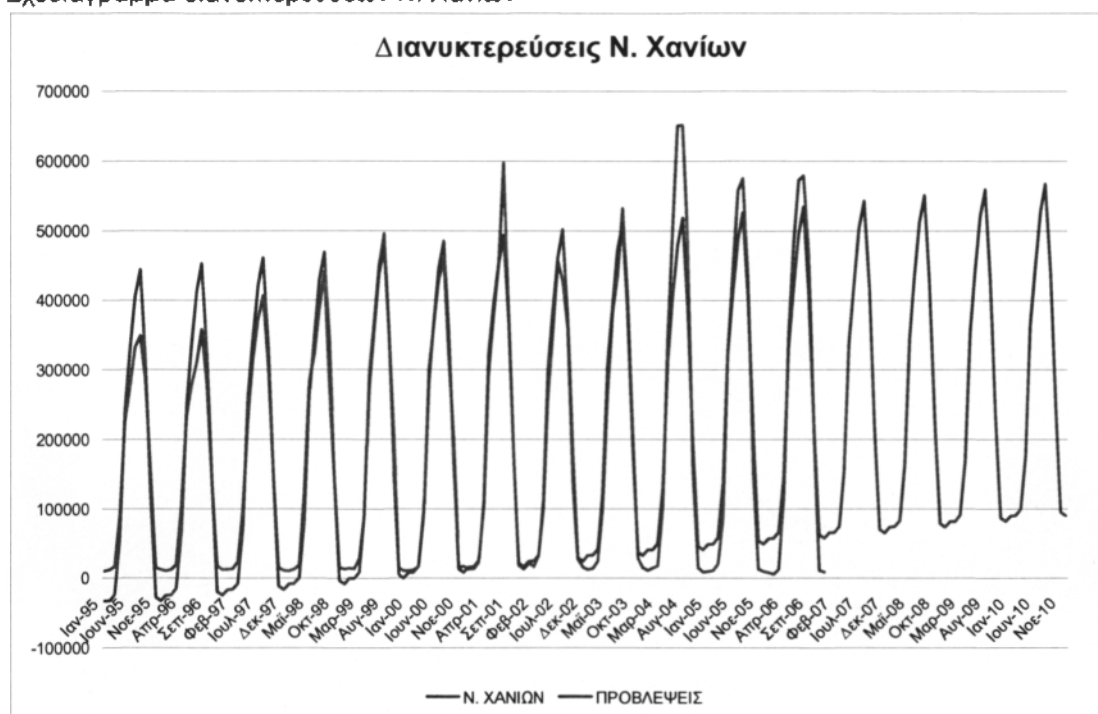
Το εκτιμώμενο μοντέλο είναι :

$$Y_t = a + b \cdot t + \gamma_1 \text{ February} + \gamma_2 \text{ March} + \dots + \gamma_{11} \text{ December}$$

Ο συντελεστής προσδιορισμού όπως δείχνει ο πίνακας 6 στο παράρτημα είναι $R^2 = 0,95$ και όλοι οι συντελεστές του μοντέλου είναι στατιστικά σημαντικοί πλην των μηνών Φεβρουαρίου και Μαρτίου που δεν διαφέρουν στατιστικά από τις διανυκτερεύσεις του Ιανουαρίου.

Ο συντελεστής της Τάσης δείχνει ότι κάθε χρόνο έχουμε αύξηση των διανυκτερεύσεων κατά 8188 ανά έτος.

Σχεδιάγραμμα διανυκτερεύσεων Ν. Χανίων

Από το διάγραμμα των προβλέψεων παρατηρείτε ότι οι εκτιμήσεις του μοντέλου για τα χρόνια της μελέτης είναι ιδιαίτερα ακριβείς (πολύ κοντά στα πραγματικά δεδομένα), κατά συνέπεια μπορούμε να υποθέσουμε πως οι προβλέψεις του μοντέλου είναι και αυτές ακριβείς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο

Νομός Ρεθύμνης

7.1 Παλινδρόμηση πληρότητας Ν. Ρεθύμνης

Έστω Y_t η πληρότητα στο Ν. Ρεθύμνης.

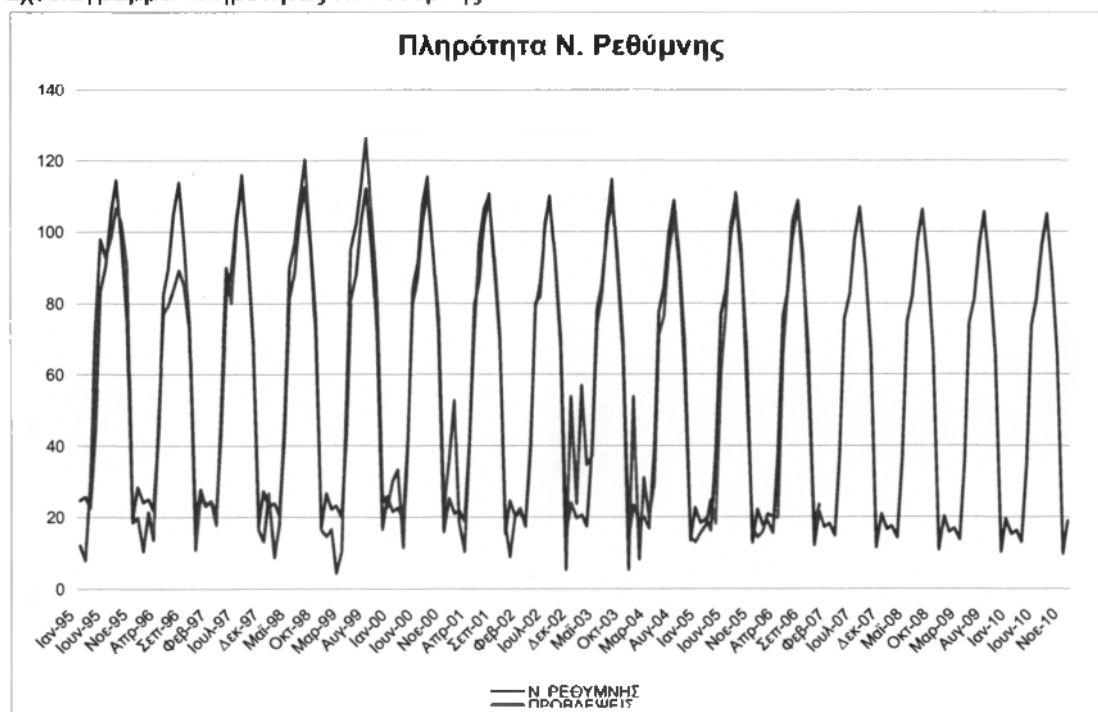
Το εκτιμώμενο μοντέλο είναι :

$$Y_t = a + b t + \gamma_1 \text{ February} + \gamma_2 \text{ March} + \dots + \gamma_{11} \text{ December}$$

Ο συντελεστής προσδιορισμού όπως δείχνει ο πίνακας 7 στο παράρτημα είναι $R^2 = 0,92$ και όλοι οι συντελεστές του μοντέλου είναι στατιστικά σημαντικοί πλην των μηνών Φεβρουαρίου και Μαρτίου που δεν διαφέρουν στατιστικά από την πληρότητα του Ιανουαρίου.

Ο συντελεστής της Τάσης δείχνει ότι κάθε χρόνο έχουμε μείωση της πληρότητας κατά $-0,633$ ανά έτος .

Σχεδιάγραμμα πληρότητας Ν. Ρεθύμνης

Από το διάγραμμα των προβλέψεων παρατηρείτε ότι οι εκτιμήσεις του μοντέλου για τα χρόνια της μελέτης είναι ιδιαίτερα ακριβείς (πολύ κοντά στα πραγματικά δεδομένα) , κατά συνέπεια μπορούμε να υποθέσουμε πως οι προβλέψεις του μοντέλου είναι και αυτές ακριβείς.

7.2 Παλινδρόμηση αφίξεων Ν. Ρεθύμνης

Έστω Y_t οι αφίξεις στο Ν. Ρεθύμνης.

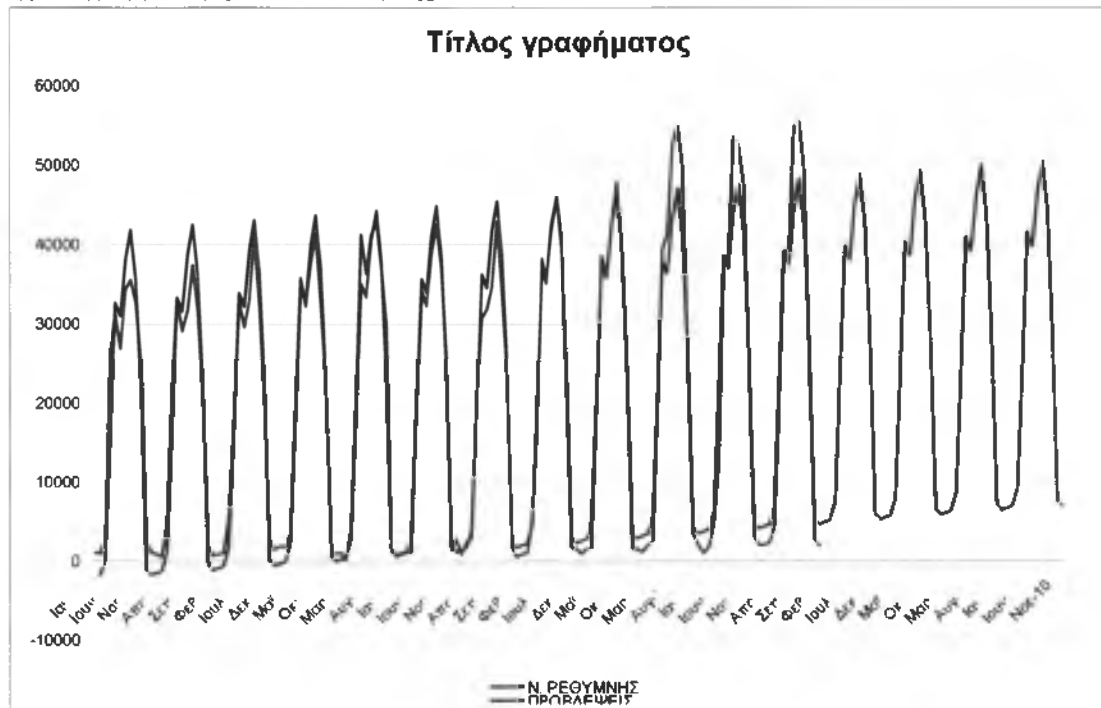
Το εκτιμώμενο μοντέλο είναι :

$$Y_t = a + b t + \gamma_1 \text{ February} + \gamma_2 \text{ March} + \dots + \gamma_{11} \text{ December}$$

Ο συντελεστής προσδιορισμού όπως δείχνει ο πίνακας 8 στο παράρτημα είναι $R^2 = 0,96$ και όλοι οι συντελεστές του μοντέλου είναι στατιστικά σημαντικοί πλην των μηνών Φεβρουαρίου και Μαρτίου που δεν διαφέρουν στατιστικά από τις αφίξεις του Ιανουαρίου.

Ο συντελεστής της Τάσης δείχνει ότι κάθε χρόνο έχουμε αύξηση των αφίξεων κατά 586 ανά έτος.

Σχεδιάγραμμα αφίξεων Ν. Ρεθύμνης

Από το διάγραμμα των προβλέψεων παρατηρείτε ότι οι εκτιμήσεις του μοντέλου για τα χρόνια της μελέτης είναι ιδιαίτερα ακριβείς (πολύ κοντά στα πραγματικά δεδομένα), κατά συνέπεια μπορούμε να υποθέσουμε πως οι προβλέψεις του μοντέλου είναι και αυτές ακριβείς.

7.3 Παλινδρόμηση διανυκτερεύσεων Ν. Ρεθύμνης

Έστω Y_t οι διανυκτερεύσεις στο Ν. Ρεθύμνης.

Το εκτιμώμενο μοντέλο είναι :

$$Y_t = a + b t + \gamma_1 \text{February} + \gamma_2 \text{March} + \dots + \gamma_{11} \text{December}$$

Ο συντελεστής προσδιορισμού όπως δείχνει ο πίνακας 9 στο παράρτημα είναι $R^2 = 0,96$ και όλοι οι συντελεστές του μοντέλου είναι στατιστικά σημαντικοί πλην των μηνών Φεβρουαρίου και Μαρτίου που δεν διαφέρουν στατιστικά από τις διανυκτερεύσεις του Ιανουαρίου.

Ο συντελεστής της Τάσης δείχνει ότι κάθε χρόνο έχουμε αύξηση των διανυκτερεύσεων κατά 4049 ανά έτος.

Σχεδιάγραμμα διανυκτερεύσεων Ν. Ρεθύμνης

Από το διάγραμμα των προβλέψεων παρατηρείτε ότι οι εκτιμήσεις του μοντέλου για τα χρόνια της μελέτης είναι ιδιαίτερα ακριβείς (πολύ κοντά στα πραγματικά δεδομένα) , κατά συνέπεια μπορούμε να υποθέσουμε πως οι προβλέψεις του μοντέλου είναι και αυτές ακριβείς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8^ο

Νομός Λασιθίου

8.1 Παλινδρόμηση πληρότητας Ν. Λασιθίου

Έστω Y_t η πληρότητα στο Ν. Λασιθίου.

Το εκτιμώμενο μοντέλο είναι :

$$Y_t = a + b t + \gamma_1 \text{ February} + \gamma_2 \text{ March} + \dots + \gamma_{11} \text{ December}$$

Ο συντελεστής προσδιορισμού όπως δείχνει ο πίνακας 10 στο παράρτημα είναι $R^2 = 0,96$ και όλοι οι συντελεστές του μοντέλου είναι στατιστικά σημαντικοί πλην των μηνών Φεβρουαρίου και Μαρτίου που δεν διαφέρουν στατιστικά από την πληρότητα του Ιανουαρίου.

Ο συντελεστής της Τάσης δείχνει ότι κάθε χρόνο έχουμε μείωση της πληρότητας κατά $-0,184$ ανά έτος.

Σχεδιάγραμμα πληρότητας Ν. Λασιθίου

Από το διάγραμμα των προβλέψεων παρατηρείτε ότι οι εκτιμήσεις του μοντέλου για τα χρόνια της μελέτης είναι ιδιαίτερα ακριβείς (πολύ κοντά στα πραγματικά δεδομένα), κατά συνέπεια μπορούμε να υποθέσουμε πως οι προβλέψεις του μοντέλου είναι και αυτές ακριβείς.

8.2 Παλινδρόμηση αφίξεων Ν. Λασιθίου

Έστω Y_t οι αφίξεις στο Ν. Λασιθίου.

Το εκτιμώμενο μοντέλο είναι :

$$Y_t = a + b t + \gamma_1 \text{February} + \gamma_2 \text{March} + \dots + \gamma_{11} \text{December}$$

Ο συντελεστής προσδιορισμού όπως δείχνει ο πίνακας 11 στο παράρτημα είναι $R^2 = 0,96$ και όλοι οι συντελεστές του μοντέλου είναι στατιστικά σημαντικοί πλην των μηνών Φεβρουαρίου και Μαρτίου που δεν διαφέρουν στατιστικά από τις αφίξεις του Ιανουαρίου.

Ο συντελεστής της Τάσης δείχνει ότι κάθε χρόνο έχουμε αύξηση των αφίξεων κατά 114 ανά έτος.

Σχεδιάγραμμα αφίξεων Ν. Λασιθίου

Από το διάγραμμα των προβλέψεων παρατηρείτε ότι οι εκτιμήσεις του μοντέλου για τα χρόνια της μελέτης είναι ιδιαίτερα ακριβείς (πολύ κοντά στα πραγματικά δεδομένα) , κατά συνέπεια μπορούμε να υποθέσουμε πως οι προβλέψεις του μοντέλου είναι και αυτές ακριβείς.

8.3 Παλινδρόμηση διανυκτερεύσεων Ν. Λασιθίου

Έστω Y_t οι διανυκτερεύσεις στο Ν. Λασιθίου.

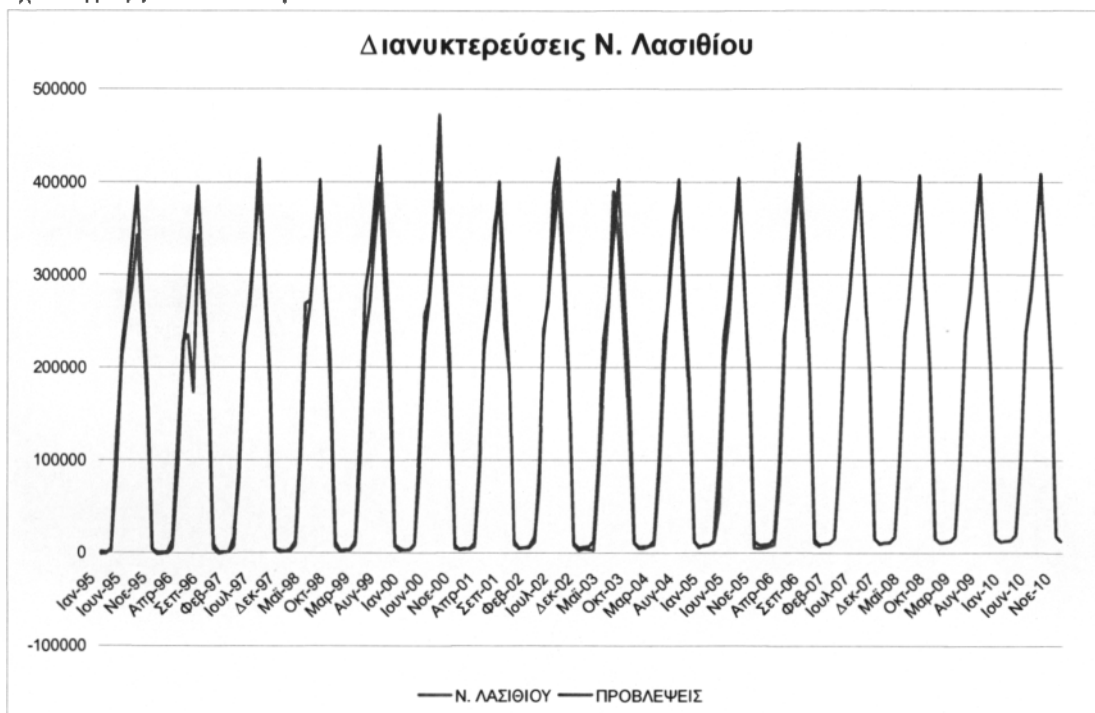
Το εκτιμώμενο μοντέλο είναι :

$$Y_t = a + b t + \gamma_1 \text{ February} + \gamma_2 \text{ March} + \dots + \gamma_{11} \text{ December}$$

Ο συντελεστής προσδιορισμού όπως δείχνει ο πίνακας 12 στο παράρτημα είναι $R^2 = 0,96$ και όλοι οι συντελεστές του μοντέλου είναι στατιστικά σημαντικοί πλην των μηνών Φεβρουαρίου και Μαρτίου που δεν διαφέρουν στατιστικά από τις διανυκτερεύσεις του Ιανουαρίου.

Ο συντελεστής της Τάσης δείχνει ότι κάθε χρόνο έχουμε αύξηση των διανυκτερεύσεων κατά 937 ανά έτος.

Σχεδιάγραμμα διανυκτερεύσεων Ν. Λασιθίου

Από το διάγραμμα των προβλέψεων παρατηρείτε ότι οι εκτιμήσεις του μοντέλου για τα χρόνια της μελέτης είναι ιδιαίτερα ακριβείς (πολύ κοντά στα πραγματικά δεδομένα) , κατά συνέπεια μπορούμε να υποθέσουμε πως οι προβλέψεις του μοντέλου είναι και αυτές ακριβείς.

Επίλογος – Συμπεράσματα

Είναι γνωστό ότι η Κρήτη έχει καθιερωθεί ως προορισμός του ήλιου και της θάλασσας την ίδια στιγμή που διαθέτει τόσους άλλους πόρους ικανούς να στηρίξουν την ανάπτυξη και άλλων μορφών τουρισμού που τόσο έχει ανάγκη προκειμένου να :

- επεκτείνει την τουριστική περίοδο,
- διαφοροποιήσει το υφιστάμενο μοντέλο του μαζικού τουρισμού,
- αναβαθμίσει την ποιότητα του προσφερόμενου τουριστικού προϊόντος,
- εμπλουτίσει την τουριστική προσφορά,
- προσελκύσει υψηλότερου επιπέδου επισκέπτες.

Όλα τα παραπάνω σε συνάρτηση με το ότι άλλοι τουριστικοί (ανταγωνιστικοί) προορισμοί έχουν σχεδιάσει και προωθούν με ιδιαίτερο δυναμισμό και μεθοδικότητα συγκεκριμένη στρατηγική για την προβολή τους, αποτελεί δεδομένο ιδιαίτερης σημασίας και εν μέρει απειλή και κίνδυνο να παραμείνει η Κρήτη εκτός των σημαντικότερων τουριστικών προορισμών αν δεν ακολουθήσει ανάλογη πρακτική και φιλοσοφία.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Πίνακας 1
Πληρότητα Ν Ηρακλείου

SUMMARY
OUTPUT

Regression Statistics

R Square	0,93617
Adjusted R Square	0,93033
Standard Error	9,58116
Observations	144

ANOVA

	df	SS	MS	F	Significance F
Regression	12	1,76E+05	1,47E+04	160,1188	4,85E-72
Residual	131	1,20E+04	9,18E+01		
Total	143	1,88E+05			

	Coefficients	Standard Error	t Stat	P-value	Lower 95%	Upper 95%
Intercept	990,325	462,707	2,140	0,034	74,981	1905,669
year	-0,483	0,231	-2,090	0,039	-0,941	-0,026
February	0,875	3,911	0,224	0,823	-8,863	8,613
march	-1,750	3,911	-0,447	0,655	-9,488	5,988
April	21,725	3,911	5,554	0,000	13,987	29,463
may	50,917	3,911	13,017	0,000	43,179	58,655
June	63,908	3,911	16,339	0,000	56,170	71,646
July	83,025	3,911	21,226	0,000	75,287	90,763
august	94,608	3,911	24,187	0,000	86,870	102,346
September	70,242	3,911	17,958	0,000	62,504	77,980
October	45,667	3,911	11,675	0,000	37,929	53,405
November	-6,292	3,911	-1,609	0,110	-14,030	1,446
December	7,633	3,911	1,952	0,053	-0,105	15,371

Πίνακας 2
Αφίξεις Ν Ηρακλείου

SUMMARY
OUTPUT

Regression Statistics					
R Square		0,96140			
Adjusted R Square		0,95786			
Standard Error		9992,82874			
Observations		144			

ANOVA					
	df	SS	MS	F	Significance F
Regression	12	3,26E+11	2,71E+10	271,8833	2,74E-86
Residual	131	1,31E+10	9,99E+07		
Total	143	3,39E+11			

	Coefficients	Standard Error	t Stat	P-value	Lower 95%	Upper 95%
Intercept	2656197,076	482587,554	-5,504	0,000	3610870,361	1701523,792
year	1331,449	241,229	5,519	0,000	854,240	1808,658
February	629,667	4079,555	0,154	0,878	-7440,667	8700,000
march	9552,000	4079,555	2,341	0,021	1481,667	17622,333
April	55292,833	4079,555	13,554	0,000	47222,500	63363,167
may	90102,250	4079,555	22,086	0,000	82031,917	98172,583
June	96487,000	4079,555	23,651	0,000	88416,667	104557,333
July	114052,500	4079,555	27,957	0,000	105982,167	122122,833
august	120995,000	4079,555	29,659	0,000	112924,867	129065,333
September	103897,250	4079,555	25,468	0,000	95826,917	111967,583
October	63534,000	4079,555	15,574	0,000	55463,667	71604,333
November	4034,250	4079,555	0,989	0,325	-4036,083	12104,583
December	300,333	4079,555	0,074	0,941	-7770,000	8370,667

Πίνακας 3
 Διανυκτερεύσεις Ν ηρακλείου

SUMMARY
 OUTPUT

Regression Statistics

R Square	0,97002
Adjusted R Square	0,96727
Standard Error	75941,02531
Observations	144

ANOVA

	df	SS	MS	F	Significance F
Regression	12	2,44E+13	2,04E+12	353,1916	1,85E-83
Residual	131	7,55E+11	5,77E+09		
Total	143	2,52E+13			

	Coefficients	Standard Error	t Stat	P-value	Lower 95%	Upper 95%
Intercept	#####	3667449,390	-3,959	0,000	#####	7266100,316
year	7272,096	1833,234	3,967	0,000	3645,523	10898,670
February	979,417	31002,794	0,032	0,975	-60351,504	62310,337
march	32508,917	31002,794	1,049	0,296	-28822,004	93839,837
April	315168,750	31002,794	10,166	0,000	253837,829	376499,671
may	650566,667	31002,794	20,984	0,000	589235,746	711897,587
June	809409,667	31002,794	26,108	0,000	748078,746	870740,587
July	991329,750	31002,794	31,975	0,000	929998,829	1052660,671
august	1094429,583	31002,794	35,301	0,000	1033098,663	1155760,504
September	857442,000	31002,794	27,657	0,000	796111,079	918772,921
October	552191,000	31002,794	17,811	0,000	490860,079	613521,921
November	21553,750	31002,794	0,695	0,488	-39777,171	82884,671
December	8039,250	31002,794	0,259	0,796	-53291,671	69370,171

Πίνακας 4
Πληρότητα Ν Χανίων

SUMMARY
OUTPUT

Regression Statistics

R Square	0,95352
Adjusted R Square	0,94927
Standard Error	6,58819
Observations	144

ANOVA

	df	SS	MS	F	Significance F
Regression	12	1,17E+05	9,72E+03	223,9740	5,01E-81
Residual	131	5,69E+03	4,34E+01		
Total	143	1,22E+05			

	Coefficients	Standard Error	t Stat	P-value	Lower 95%	Upper 95%
Intercept	-793,897	318,166	-2,495	0,014	-1423,305	-164,489
year	0,408	0,159	2,564	0,011	0,093	0,722
February	2,450	2,690	0,911	0,364	-2,871	7,771
march	6,442	2,690	2,395	0,018	1,121	11,762
April	16,175	2,690	6,014	0,000	10,854	21,496
may	47,317	2,690	17,592	0,000	41,996	52,637
June	57,167	2,690	21,255	0,000	51,846	62,487
July	71,200	2,690	26,472	0,000	65,879	76,521
august	78,542	2,690	29,202	0,000	73,221	83,862
September	59,792	2,690	22,231	0,000	54,471	65,112
October	29,650	2,690	11,024	0,000	24,329	34,971
November	6,783	2,690	2,522	0,013	1,463	12,104
December	1,733	2,690	0,644	0,520	-3,587	7,054

Πίνακας 5
Αφίξεις Ν Χανίων

SUMMARY
OUTPUT

Regression Statistics

R Square	0,95910
Adjusted R Square	0,95536
Standard Error	5410,08389
Observations	144

ANOVA

	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	12	8,99E+10	7,49E+09	256,0126	1,19E-84
Residual	131	3,83E+09	2,93E+07		
Total	143	9,38E+10			

	<i>Coefficients</i>	<i>Standard Error</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-value</i>	<i>Lower 95%</i>	<i>Upper 95%</i>
Intercept	2110954,602	261271,280	-8,080	0,000	2627811,510	1594097,695
year	1057,654	130,601	8,098	0,000	799,295	1316,013
February	359,083	2208,658	0,163	0,871	-4010,168	4728,335
march	3849,417	2208,658	1,743	0,084	-519,835	8218,668
April	20384,583	2208,658	9,229	0,000	16015,332	24753,835
may	43330,167	2208,658	19,618	0,000	38960,915	47699,418
June	49308,583	2208,658	22,325	0,000	44939,332	53677,835
July	59714,667	2208,658	27,037	0,000	55345,415	64083,918
august	66584,083	2208,658	30,147	0,000	62214,832	70953,335
September	49813,083	2208,658	22,554	0,000	45443,832	54182,335
October	21435,167	2208,658	9,705	0,000	17065,915	25804,418
November	1570,417	2208,658	0,711	0,478	-2798,835	5939,668
December	168,667	2208,658	0,076	0,939	-4200,585	4537,918

Πίνακας 6
Διανυκτερεύσεις Ν Χανίων

SUMMARY
OUTPUT

Regression Statistics

R Square	0,94930
Adjusted R Square	0,94466
Standard Error	44305,67659
Observations	144

ANOVA

	df	SS	MS	F	Significance F
Regression	12	4,82E+12	4,01E+11	204,4180	1,46E-78
Residual	131	2,57E+11	1,96E+09		
Total	143	5,07E+12			

	Coefficients	Standard Error	t Stat	P-value	Lower 95%	Upper 95%
Intercept	#####	2139671,224	-7,650	0,000	#####	#####
year	8188,316	1069,549	7,656	0,000	6072,492	10304,139
February	417,667	18087,717	0,023	0,982	-35364,151	36199,484
march	9018,917	18087,717	0,499	0,619	-26762,901	44800,734
April	88438,917	18087,717	4,889	0,000	52657,099	124220,734
may	273681,167	18087,717	15,131	0,000	237899,349	309462,984
June	360577,500	18087,717	19,935	0,000	324795,682	396359,318
July	438315,167	18087,717	24,233	0,000	402533,349	474096,984
august	477428,667	18087,717	26,395	0,000	441646,849	513210,484
September	351179,000	18087,717	19,415	0,000	315397,182	386960,818
October	154021,083	18087,717	8,515	0,000	118239,266	189802,901
November	5216,000	18087,717	0,288	0,774	-30565,818	40997,818
December	239,000	18087,717	0,013	0,989	-35542,818	36020,818

Πίνακας 7
Πληρότητα Ν Ρεθύμνης

SUMMARY
OUTPUT

Regression Statistics						
R Square		0,92454				
Adjusted R Square	R	0,91763				
Standard Error		10,55448				
Observations		144				

ANOVA					
	df	SS	MS	F	Significance F
Regression	12	1,79E+05	1,49E+04	133,7564	2,63E-67
Residual	131	1,46E+04	1,11E+02		
Total	143	1,93E+05			

	Coefficients	Standard Error	t Stat	P-value	Lower 95%	Upper 95%
Intercept	1287,775	509,712	2,526	0,013	279,444	2296,107
year	-0,633	0,255	-2,485	0,014	-1,137	-0,129
February	1,000	4,309	0,232	0,817	-7,524	9,524
march	-2,275	4,309	-0,528	0,598	-10,799	6,249
April	20,133	4,309	4,673	0,000	11,609	28,657
may	58,442	4,309	13,563	0,000	49,918	66,966
June	65,417	4,309	15,182	0,000	56,893	73,941
July	80,792	4,309	18,750	0,000	72,268	89,316
august	89,667	4,309	20,810	0,000	81,143	98,191
September	73,100	4,309	16,965	0,000	64,576	81,624
October	49,975	4,309	11,598	0,000	41,451	58,499
November	-5,642	4,309	-1,309	0,193	-14,166	2,882
December	3,683	4,309	0,855	0,394	-4,841	12,207

Πίνακας 8
Αφίξεις Ν Ρεθύμνης

SUMMARY
OUTPUT

Regression Statistics					
R Square		0,96118			
Adjusted R Square		0,95762			
Standard Error		3638,26888			
Observations		144			

ANOVA					
	df	SS	MS	F	Significance F
Regression	12	4,29E+10	3,58E+09	270,2599	3,99E-88
Residual	131	1,73E+09	1,32E+07		
Total	143	4,47E+10			

	Coefficients	Standard Error	t Stat	P-value	Lower 95%	Upper 95%
Intercept	1171570,767	175704,330	-6,668	0,000	1519155,840	823985,695
year	586,211	87,829	6,674	0,000	412,465	759,957
February	250,083	1485,317	0,168	0,867	-2688,228	3188,395
march	2529,583	1485,317	1,703	0,091	-408,728	5467,895
April	18239,500	1485,317	12,280	0,000	15301,189	21177,811
may	34779,917	1485,317	23,416	0,000	31841,605	37718,228
June	33094,250	1485,317	22,281	0,000	30155,939	36032,561
July	40230,417	1485,317	27,085	0,000	37292,105	43168,728
august	43888,667	1485,317	29,548	0,000	40950,355	48826,978
September	37572,417	1485,317	25,296	0,000	34634,105	40510,728
October	22403,583	1485,317	15,083	0,000	19465,272	25341,895
November	1025,917	1485,317	0,691	0,491	-1912,395	3964,228
December	297,583	1485,317	0,200	0,842	-2640,728	3235,895

Πίνακας 9
Διανυκτερεύσεις Ν Ρεθύμνης

SUMMARY
OUTPUT

Regression Statistics

R Square	0,96569
Adjusted R Square	0,96255
Standard Error	32025,96191
Observations	144

ANOVA

	df	SS	MS	F	Significance F
Regression	12	3,78E+12	3,15E+11	307,2443	1,25E-89
Residual	131	1,34E+11	1,03E+09		
Total	143	3,92E+12			

	Coefficients	Standard Error	t Stat	P-value	Lower 95%	Upper 95%
Intercept	8098685,143	1546642,200	-5,236	0,000	#####	5039057,979
year	4049,793	773,114	5,238	0,000	2520,390	5579,197
February	660,500	13074,544	0,051	0,960	-25204,067	26525,067
march	10512,917	13074,544	0,804	0,423	-15351,650	36377,484
April	117827,667	13074,544	9,012	0,000	91963,100	143692,234
may	287746,250	13074,544	22,008	0,000	261881,683	313610,817
June	315407,333	13074,544	24,124	0,000	289542,766	341271,900
July	371652,250	13074,544	28,426	0,000	345787,683	397516,817
august	421977,500	13074,544	32,275	0,000	396112,933	447842,067
September	348331,583	13074,544	26,642	0,000	322467,016	374196,150
October	219789,667	13074,544	16,811	0,000	193925,100	245654,234
November	8892,083	13074,544	0,680	0,498	-16972,484	34756,650
December	2650,333	13074,544	0,203	0,840	-23214,234	28514,900

Πίνακας 10
Πληρότητα Ν Λασιθίου

SUMMARY
OUTPUT

Regression Statistics

R Square	0,96203
Adjusted R Square	0,95855
Standard Error	6,72419
Observations	144

ANOVA

	df	SS	MS	F	Significance F
Regression	12	1,50E+05	1,25E+04	276,5938	9,31E-87
Residual	131	5,92E+03	4,52E+01		
Total	143	1,56E+05			

	Coefficients	Standard Error	t Stat	P-value	Lower 95%	Upper 95%
Intercept	382,857	324,734	1,179	0,241	-259,545	1025,258
year	-0,184	0,162	-1,136	0,258	-0,505	0,137
February	2,700	2,745	0,984	0,327	-2,731	8,131
march	-1,808	2,745	-0,586	0,559	-7,039	3,822
April	21,067	2,745	7,674	0,000	15,636	26,497
may	50,933	2,745	18,554	0,000	45,503	56,364
June	58,800	2,745	21,420	0,000	53,369	64,231
July	75,408	2,745	27,470	0,000	69,978	80,839
august	87,808	2,745	31,987	0,000	82,378	93,239
September	65,000	2,745	23,678	0,000	59,569	70,431
October	44,617	2,745	16,253	0,000	39,186	50,047
November	-1,617	2,745	-0,589	0,557	-7,047	3,814
December	1,175	2,745	0,428	0,669	-4,256	6,806

Πίνακας 11
Αφίξεις Ν Λασιθίου

SUMMARY
OUTPUT

<i>Regression Statistics</i>						
R Square		0,95939				
Adjusted R Square		0,95566				
Standard Error		4059,23530				
Observations		144				

ANOVA						
	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>	
Regression	12	5,10E+10	4,25E+09	257,8685	7,57E-85	
Residual	131	2,16E+09	1,65E+07			
Total	143	5,31E+10				

	<i>Coefficients</i>	<i>Standard Error</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-value</i>	<i>Lower 95%</i>	<i>Upper 95%</i>
Intercept	227316,924	196034,225	-1,160	0,248	615119,377	160485,529
year	114,273	97,991	1,166	0,246	-79,577	308,122
February	43,583	1657,176	0,026	0,979	-3234,706	3321,872
march	1531,667	1657,176	0,924	0,357	-1746,622	4809,956
April	17964,167	1657,176	10,840	0,000	14685,878	21242,456
may	34102,167	1657,176	20,578	0,000	30823,878	37380,456
June	35256,750	1657,176	21,275	0,000	31978,461	38535,039
July	44235,583	1657,176	26,693	0,000	40957,294	47513,872
august	51099,167	1657,176	30,835	0,000	47820,878	54377,456
September	38565,917	1657,176	23,272	0,000	35287,628	41844,206
October	22767,500	1657,176	13,739	0,000	19489,211	26045,789
November	898,250	1657,176	0,542	0,589	-2380,039	4176,539
December	-90,917	1657,176	-0,055	0,956	-3369,206	3187,372

Πίνακας 12

Διανυκτερεύσεις Ν Λασιθίου

SUMMARY
OUTPUT

Regression Statistics

R Square	0,96611
Adjusted R Square	0,96300
Standard Error	28155,45543
Observations	144

ANOVA

	df	SS	MS	F	Significance F
Regression	12	2,96E+12	2,47E+11	311,1951	5,57E-90
Residual	131	1,04E+11	7,93E+08		
Total	143	3,06E+12			

	Coefficients	Standard Error	t Stat	P-value	Lower 95%	Upper 95%
Intercept	1871017,120	1359722,329	-1,376	0,171	4560872,197	818837,957
year	937,198	679,679	1,379	0,170	-407,370	2281,765
February	483,583	11494,417	0,042	0,967	-22255,114	23222,281
march	6232,333	11494,417	0,542	0,589	-16506,364	28971,031
April	91364,833	11494,417	7,949	0,000	68626,136	114103,531
may	224596,917	11494,417	19,540	0,000	201858,219	247335,614
June	268890,083	11494,417	23,393	0,000	246151,386	291628,781
July	334022,083	11494,417	29,060	0,000	311283,386	356760,781
august	396397,000	11494,417	34,486	0,000	373658,303	419135,697
September	286553,500	11494,417	24,930	0,000	263814,803	309292,197
October	184181,083	11494,417	16,024	0,000	161442,386	206919,781
November	4932,833	11494,417	0,429	0,669	-17805,864	27671,531
December	96,167	11494,417	0,008	0,993	-22642,531	22834,864

Πίνακας 13
Ποσοστά πληρότητας ανά μήνα και νομό

ΕΤΟΣ	ΜΗΝΑΣ	Ν. ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	Ν. ΧΑΝΙΩΝ	Ν. ΡΕΘΥΜΝΗΣ	Ν. ΛΑΣΙΘΙΟΥ
1995	1	31,6	21,1	12,2	19,5
1995	2	35,8	22,7	8	15,1
1995	3	33,3	29,8	30,1	7
1995	4	67,5	54,8	72,6	53,4
1995	5	90,6	76,1	98	77,5
1995	6	92,7	76,8	92,7	79,4
1995	7	104,7	85,9	98,3	89,1
1995	8	112	92	106,6	95,9
1995	9	99,8	80,7	102,6	71,4
1995	10	81,9	54,8	90,9	70,9
1995	11	12,2	24,4	18,5	5,7
1995	12	37	21,1	19,9	12,7
1996	1	26,5	20,9	10,5	10,8
1996	2	36,3	19,9	21,4	25,1
1996	3	17,7	27,3	13,7	11
1996	4	48,4	39,6	49	41,1
1996	5	69,3	60,2	76,9	65
1996	6	73,5	64,6	79,3	62,9
1996	7	90,9	71,4	83,9	72,4
1996	8	105,7	84,2	89,1	86
1996	9	84,4	66,5	84,8	70,4
1996	10	63,5	45	73	54,3
1996	11	15,3	28,5	10,9	8,7
1996	12	19,4	21,6	26,2	10,5
1997	1	17,2	22,2	23,1	10,3
1997	2	23,7	23,8	24,5	13,4
1997	3	18,6	22,4	17,8	14,4
1997	4	44,8	41,6	49,8	32,8
1997	5	72,6	63,3	89,9	68
1997	6	85	73,5	80	71,1
1997	7	102,9	81,8	102,4	84
1997	8	122,1	92,5	116	104,7
1997	9	90,5	73,1	97	80,5
1997	10	69,2	45,8	71,2	60,8
1997	11	13,4	29,3	16,4	8,1
1997	12	22,2	23,7	13,2	25,7
1998	1	23,2	23,4	26,7	11,9
1998	2	24,1	26,8	8,7	16,8
1998	3	22,2	19,5	17,8	13,5
1998	4	40,9	44,1	47,1	38,3
1998	5	76,4	73,7	89,8	72,8
1998	6	93	78,7	96,7	72,8
1998	7	110	92,7	108,6	89
1998	8	131	103,7	120,3	103,2
1998	9	92,8	76,5	97,7	84,5
1998	10	71,4	55,1	78,6	61,2
1998	11	22,8	26,4	16,5	24,5
1998	12	19,3	24,7	14,5	11

1999	1	38,1	24,7	16,6	12,2
1999	2	25,3	23,9	4,3	12,7
1999	3	17,4	24,2	10,4	8,8
1999	4	51,6	37,3	53,1	40,7
1999	5	88,4	83,1	94,9	78,4
1999	6	108,6	89,2	102	85,3
1999	7	122,5	103,7	113,1	101,9
1999	8	128,9	110,5	126,2	115,7
1999	9	104,4	90	105,8	94,4
1999	10	84	65,7	85,3	77,1
1999	11	25,8	23,6	26,6	16,1
1999	12	23,2	22	22,9	16,8
2000	1	32,5	20,2	30,2	9,6
2000	2	24,1	22,4	33,4	12,1
2000	3	32,2	27,3	11,5	16,3
2000	4	45,4	33,3	40,7	35,7
2000	5	79,7	72,7	83,7	64,9
2000	6	86,3	77,8	91,2	76,5
2000	7	106,7	84,3	107,8	93,3
2000	8	112,8	96,7	115,4	120,5
2000	9	92,8	76,7	93,8	80,1
2000	10	75,4	52,7	77,2	64,1
2000	11	21,3	24,3	21,8	9,2
2000	12	26,7	27,6	36,1	12,9
2001	1	23,5	21,1	52,7	13,1
2001	2	19,8	24,2	18,4	13
2001	3	22,6	26,2	10,4	11,7
2001	4	45	40,3	41,3	34,9
2001	5	72,4	75,8	72,9	59,5
2001	6	84,3	82,5	96,6	68
2001	7	105,8	98,8	106,4	92,2
2001	8	111,3	107,5	110,1	95,9
2001	9	88,5	85,3	91,3	75,4
2001	10	64,5	55,7	70	53,9
2001	11	14,7	30,4	17,8	13,9
2001	12	23,3	21,1	8,9	15,9
2002	1	17	26	20,3	16,9
2002	2	26,5	27,1	22,5	22,8
2002	3	19,1	37,7	17,4	17,1
2002	4	40,9	33,6	39,5	29,5
2002	5	68,6	61,8	80,2	58,9
2002	6	83,1	73,1	81,8	66
2002	7	105,9	87,3	102,6	90,1
2002	8	124,2	93	109,3	95,4
2002	9	97,8	79,6	93,2	78,1
2002	10	62,5	43,1	67,5	53,2
2002	11	19,3	43,5	5,4	9,7
2002	12	23,6	28,7	53,8	16,5
2003	1	23,4	24,4	23,8	14
2003	2	24,1	25,6	56,9	13,3
2003	3	22	40,2	34,7	10,8
2003	4	45,8	35,7	37,1	30,8

2003	5	70,8	64,1	74,2	55,4
2003	6	83,5	74,1	82	65,7
2003	7	106,2	97,4	102,5	89,1
2003	8	122,4	103	114,7	93,6
2003	9	86,8	84,6	88,6	72,3
2003	10	67	52,8	66,1	48,1
2003	11	19,3	39,2	5,4	12,2
2003	12	99,7	28,3	53,8	22
2004	1	20,8	19,5	8,2	13,5
2004	2	22,2	24,5	31	18,1
2004	3	25	26,6	19,7	13,3
2004	4	37,6	36,3	29,4	33,9
2004	5	68,5	65,7	71	61,2
2004	6	80,7	85,2	76,2	70,8
2004	7	98,3	105,8	94,6	85,3
2004	8	104,5	108,4	104,2	94,5
2004	9	88	87,3	89,8	70
2004	10	64,5	45,4	59,2	50
2004	11	12,8	26,5	14,4	16,7
2004	12	42,6	18,1	12,9	12,5
2005	1	15,3	20,4	15,5	20,1
2005	2	15,3	24,6	17,8	20,8
2005	3	15,8	30,7	24,8	11,3
2005	4	35,5	28,3	18,1	21,1
2005	5	68,3	67	60,1	58,3
2005	6	85,7	87	78,4	72,2
2005	7	111,3	108	102	90,1
2005	8	123,7	112,6	111	109,9
2005	9	98,1	91,4	94,7	84,4
2005	10	64,7	51,3	57,7	54,2
2005	11	17,1	22,1	17,1	11
2005	12	12,6	18,4	14,3	10,7
2006	1	12,6	17,8	16	16,1
2006	2	15	25,6	20,9	17,2
2006	3	14,8	27,1	20,2	13,5
2006	4	39	30,9	19,7	28,6
2006	5	67,1	66	65,5	59,3
2006	6	92,2	85,2	83,9	82,9
2006	7	112,8	99	103,1	96,4
2006	8	118,4	100,1	108,9	106,4
2006	9	100,7	87,5	93,7	86,5
2006	10	61,1	50,1	58,8	55,6
2006	11	12,2	24,9	17,3	12,8
2006	12	23,7	27,2	23,5	14,9

ΠΗΓΗ : ΕΣΥΕ 2007

Πίνακας 14
Αφίξεις ανά μήνα και νομό

ΕΤΟΣ	ΜΗΝΑΣ	Ν. ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	Ν. ΧΑΝΙΩΝ	Ν. ΡΕΘΥΜΝΗΣ	Ν. ΛΑΣΙΘΙΟΥ
1995	1	7347	3427	1029	604
1995	2	8217	3932	958	473
1995	3	12633	5833	3536	883
1995	4	75284	21348	26369	25641
1995	5	78381	39346	31315	34157
1995	6	80177	41559	26949	31507
1995	7	92079	47564	34358	36573
1995	8	94820	51821	35543	44507
1995	9	88856	43995	32726	33099
1995	10	60273	25237	24631	18955
1995	11	7906	5458	2871	1151
1995	12	4981	4643	1090	405
1996	1	6746	4192	913	466
1996	2	7442	4757	505	550
1996	3	21935	7421	4923	2980
1996	4	60472	24787	22076	20923
1996	5	81330	41237	33149	33718
1996	6	76937	40459	29145	29213
1996	7	91291	48601	31699	35741
1996	8	106925	57499	37322	46222
1996	9	91695	42973	31545	33109
1996	10	65531	21139	19427	22880
1996	11	9956	7452	1911	1835
1996	12	6630	4277	721	465
1997	1	5926	4670	885	418
1997	2	7627	5309	983	538
1997	3	21059	8580	5432	3795
1997	4	66261	26331	18834	13562
1997	5	99255	40270	32902	30751
1997	6	100985	45418	29644	32928
1997	7	115050	56774	32947	44358
1997	8	127965	65991	41117	57670
1997	9	100179	50214	32213	41632
1997	10	65188	24840	19488	26661
1997	11	10569	5023	2703	1472
1997	12	6653	4253	1435	893
1998	1	6395	3968	1933	740
1998	2	6066	4976	1785	1465
1998	3	16025	7462	3452	2883
1998	4	53398	29492	19299	24230
1998	5	93632	47675	35802	48099
1998	6	97489	47094	32221	44864
1998	7	125107	56711	37611	52286
1998	8	133989	66888	41346	63042
1998	9	103980	43864	32702	46786
1998	10	72506	23902	22002	34506
1998	11	13058	6286	1290	2543
1998	12	5182	4676	926	994

1999	1	10489	5443	1096	1440
1999	2			105	1720
1999	3			4162	3926
1999	4			21113	21815
1999	5			41169	41736
1999	6			36288	38975
1999	7			41096	48312
1999	8			42852	58991
1999	9			37121	41400
1999	10			30037	27311
1999	11			1496	2292
1999	12			867	1796
2000	1			999	1342
2000	2			1188	1292
2000	3			1089	2929
2000	4			17940	23130
2000	5			34129	37947
2000	6			32308	36722
2000	7			38734	45623
2000	8			42468	51896
2000	9			37056	49220
2000	10			25363	25179
2000	11			1362	2088
2000	12			2766	1648
2001	1			821	2777
2001	2			2449	1758
2001	3			2764	2754
2001	4			21163	22362
2001	5			30740	30543
2001	6			31871	35194
2001	7			34675	43158
2001	8			42796	48258
2001	9			34087	32699
2001	10			23693	22735
2001	11			1843	2995
2001	12			490	1457
2002	1			885	1575
2002	2			1050	1714
2002	3			5433	4230
2002	4			16479	14516
2002	5			38211	35820
2002	6			35584	34163
2002	7			11647	47400
2002	8			15963	53528
2002	9			11136	41078
2002	10			21622	22242
2002	11			1706	2055
2002	12			1572	848
2003	1			943	1290
2003	2			1561	1247
2003	3			1586	1137
2003	4			19446	16763

2003	5	92951	46598	38542	28256
2003	6	106895	56294	36114	34187
2003	7	120609	58140	42646	47061
2003	8	123472	77673	47911	43856
2003	9	94118	57330	40004	31660
2003	10	69284	31374	23694	18563
2003	11	17185	7685	1706	2095
2003	12	15282	5168	1572	876
2004	1	9290	5577	1136	1384
2004	2	9397	6663	2033	1652
2004	3	16471	11294	2545	2350
2004	4	62103	23589	18697	18558
2004	5	125495	59413	39442	33463
2004	6	125351	67719	41302	38191
2004	7	145515	93514	52748	46663
2004	8	148440	90122	54955	51051
2004	9	131103	67528	49797	36249
2004	10	73928	26089	23332	22891
2004	11	9741	6887	3334	2297
2004	12	11060	4737	1944	1391
2005	1	7045	5421	1033	1717
2005	2	6862	5852	1740	1882
2005	3	11945	9693	4879	3083
2005	4	44793	24194	12450	12256
2005	5	104849	52429	37097	34800
2005	6	112448	63377	38987	36399
2005	7	143539	77232	53509	45808
2005	8	147429	76365	52515	51406
2005	9	118233	62046	47383	43409
2005	10	73032	23181	25030	22492
2005	11	8064	6503	3073	2357
2005	12	6235	4981	2010	1616
2006	1	5828	4701	2051	1675
2006	2	6197	3332	2368	1660
2006	3	10582	6154	4278	2858
2006	4	58957	31152	18732	17242
2006	5	104354	55284	38585	35364
2006	6	117196	68136	40442	46166
2006	7	151498	77026	54819	53272
2006	8	147785	81401	55600	58191
2006	9	136025	68722	48823	47878
2006	10	74774	30769	24248	24223
2006	11	8303	5428	2740	3027
2006	12	7134	4437	1902	1948

ΠΗΓΗ : ΕΣΥΕ 2007

Πίνακας 15

Διανυκτερεύσεις ανά μήνα και νομό

ΕΤΟΣ	ΜΗΝΑΣ	Ν. ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	Ν. ΧΑΝΙΩΝ	Ν. ΡΕΘΥΜΝΗΣ	Ν. ΛΑΣΙΘΙΟΥ
1995	1	29965	10259	2381	1246
1995	2	35826	11918	2132	921
1995	3	55178	16535	20214	1698
1995	4	436545	90922	175287	128409
1995	5	578121	226309	262637	213241
1995	6	683320	272610	253569	253367
1995	7	752759	332567	308155	286855
1995	8	807791	348993	328337	343137
1995	9	699383	286352	293403	255579
1995	10	510932	152634	237909	162005
1995	11	34121	14404	23089	3727
1995	12	20901	12402	5069	889
1996	1	23886	10822	2598	994
1996	2	33556	12046	905	1210
1996	3	77561	19683	20770	13977
1996	4	363498	104633	158168	125866
1996	5	603204	233944	267297	229175
1996	6	659634	277564	265480	235120
1996	7	768822	311115	281765	173408
1996	8	914516	357936	316542	342862
1996	9	732015	279543	292991	256266
1996	10	504311	132095	178046	181165
1996	11	43785	17971	13243	9151
1996	12	21669	12171	1625	1095
1997	1	23596	12916	1596	1074
1997	2	32031	13651	1691	1306
1997	3	87473	23939	28365	16811
1997	4	383236	100971	135624	77856
1997	5	745137	222469	280758	221666
1997	6	865551	314565	281720	262371
1997	7	1031463	372742	302263	328905
1997	8	1164515	406619	397477	424979
1997	9	847939	303674	311214	300314
1997	10	556143	141527	186220	190517
1997	11	42671	14906	9458	4848
1997	12	27560	11223	4792	2674
1998	1	26741	10597	8617	2128
1998	2	28392	13111	2962	4210
1998	3	65005	18992	17516	12453
1998	4	316782	121922	124978	105010
1998	5	662760	286018	290414	269310
1998	6	842093	323077	310008	272833
1998	7	1058959	385573	345878	323836
1998	8	1228027	441587	392327	403080
1998	9	878592	271810	311962	285987
1998	10	612922	147593	222123	212532
1998	11	60132	16385	5979	11839
1998	12	19573	13661	1593	2652

1999	1	50643	14599	1877	3761
1999	2	31015	13875	211	3698
1999	3	73712	29058	13271	12947
1999	4	386391	88971	144890	120366
1999	5	722221	296135	339693	281155
1999	6	953537	373067	357853	318787
1999	7	1091769	449924	377176	376833
1999	8	1169960	495768	425094	438777
1999	9	966105	357023	354116	345169
1999	10	692637	199186	266448	232900
1999	11	52351	14856	13221	8857
1999	12	26971	11281	5163	5537
2000	1	42997	10970	2394	2723
2000	2	29761	11519	3333	3367
2000	3	49402	16764	2256	8097
2000	4	371967	90013	107057	118827
2000	5	769454	301594	301890	256829
2000	6	871651	363270	299544	276838
2000	7	1076631	429482	359276	352204
2000	8	1165211	460344	414349	472499
2000	9	917012	319133	343901	324413
2000	10	647101	198227	256855	210168
2000	11	53469	15729	13604	5260
2000	12	15302	17421	16107	4300
2001	1	22437	12659	2831	5043
2001	2	23370	13509	7120	4280
2001	3	85158	22435	5403	6480
2001	4	380770	111134	126953	107754
2001	5	648658	323343	261514	220316
2001	6	784664	393115	331900	264563
2001	7	905076	454522	325586	353217
2001	8	1032736	597675	404366	388106
2001	9	899088	382721	320617	244115
2001	10	554984	173528	225005	189611
2001	11	61703	18659	14066	13407
2001	12	26365	12914	1087	5183
2002	1	16732	21525	1433	5788
2002	2	31067	16367	1588	7033
2002	3	68635	32435	19501	18004
2002	4	271583	98050	108522	71278
2002	5	589440	253961	304506	240600
2002	6	829317	352122	334717	268439
2002	7	1001739	456382	388541	390641
2002	8	1096133	427685	425679	426315
2002	9	948515	359064	368911	325089
2002	10	535243	133444	206978	193536
2002	11	76160	27955	5611	8170
2002	12	31771	15451	8639	2667
2003	1	27019	12377	1678	4350
2003	2	29457	13731	9435	3933
2003	3	37813	24231	3486	2660
2003	4	364339	97981	117274	81072

2003	5	672586	264004	310820	187963
2003	6	845576	381346	340438	268651
2003	7	1017995	433010	397613	389759
2003	8	1128940	532090	459367	337710
2003	9	724604	407961	359813	245433
2003	10	601618	209158	233304	141581
2003	11	76160	28395	5611	10987
2003	12	138087	15236	8639	4943
2004	1	27663	11473	2444	4982
2004	2	29598	14690	4020	7080
2004	3	52011	17347	5034	8127
2004	4	319762	100859	102094	83685
2004	5	751338	347978	316600	201718
2004	6	906780	498513	357421	288440
2004	7	1095733	650579	467710	359774
2004	8	1147389	651743	523111	391308
2004	9	964674	491592	417609	261672
2004	10	564409	157914	218275	173031
2004	11	31954	15090	15949	12993
2004	12	58597	8798	4550	5646
2005	1	14474	9801	2406	8520
2005	2	13360	11225	3327	8780
2005	3	32097	20275	13074	11584
2005	4	207995	84637	57564	46358
2005	5	692163	324899	267400	201084
2005	6	862244	441784	338781	249743
2005	7	1161399	557706	463196	336344
2005	8	1284526	575735	494556	392193
2005	9	948262	430481	421942	305026
2005	10	578519	145371	220128	179852
2005	11	22282	13294	8590	5504
2005	12	13481	9478	3959	4399
2006	1	13515	8393	4864	5557
2006	2	13988	5761	6321	6151
2006	3	25730	12924	12384	8116
2006	4	298825	117565	90640	76063
2006	5	691386	349911	284545	218272
2006	6	928217	482288	348576	313695
2006	7	1253280	572571	477787	382655
2006	8	1313079	579360	517644	441964
2006	9	1082783	471185	418619	335745
2006	10	587141	203967	221304	189441
2006	11	23525	11339	13403	10617
2006	12	15862	9223	5700	7335

ΠΗΓΗ : ΕΣΥΕ 2007

ΠΗΓΕΣ

1. Εφαρμοσμένη στατιστική, Οθωνας Παπαδήμας – Χρήστος Κοίλιας, Εκδόσεις Νέων Τεχνολογιών 1998.
2. Περιφέρεια Κρήτης, Marketing Plan Τουριστικής Ανάπτυξης Περιφέρειας Κρήτης, 2003.
3. Εθνική Στατιστική Υπηρεσία, 2007.
4. Περιφέρεια Κρήτης, «Περιφερειακή Στρατηγική 2000-2006», 1998.
5. Σχέδιο Ανάπτυξης 2000-2006 – Περιφερειακό Σκέλος

ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ
ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ ΚΑΙ
ΣΤΟΥΣ ΝΟΜΟΥΣ ΤΗΣ

ΣΠΟΥΔΑΣΤΗΣ :
ΖΕΑΚΗΣ ΦΑΝΟΥΡΙΟΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ :
ΓΙΑΚΟΥΜΑΤΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΣ

**Οι θετικές και οι αρνητικές επιπτώσεις
του τουρισμού.**

Οικονομικές Επιπτώσεις

- + Οικονομική διαφοροποίηση
 - + Δημιουργία απασχόλησης και εισοδήματος τοπικά
 - + Δημιουργία συνδέσμων / σχέσεων με άλλους τομείς της οικονομίας (π.χ., γεωργία) και αγορές τοπικών προϊόντων, υπηρεσιών, καλλιτεχνών και τεχνητών
 - + Κατάρτιση εργαζομένων
 - + Έσοδα από το ξένο συνάλλαγμα και συμβολή στα κρατικά έσοδα
 - + Επέκταση των δημόσιων υποδομών και υπηρεσιών
-
- Οικονομική εξάρτηση της τοπικής κοινότητας από τον τουρισμό
 - Προτίμηση εισαγωγής ανταγωνιστικότερων προϊόντων & υπηρεσιών σε μεγάλη κλίμακα
 - Μεγαλύτερη απασχόληση ξένων αντί ντόπιων εργαζομένων
 - Αλλαγή της χρήσης και του κόστους γης, αγαθών και υπηρεσιών

Περιβαλλοντικές Επιπτώσεις

- + Δημιουργία ή διαχείριση πάρκων, δρυμών, προστατευόμενων περιοχών και περιοχών φυσικού κάλλους
- + Αύξηση της γνώσης, της ευαισθητοποίησης και των δραστηριοτήτων συντήρησης και προστασίας της φύσης από τους επισκέπτες και την τοπική κοινωνία.
- Ατμοσφαιρική ρύπανση και αυξημένες εκπομπές λόγω των μετακινήσεων
- Ρύπανση των υδάτινων πόρων της κακής διαχείρισης των υγρών αποβλήτων.
- Αυξημένη χρήση χημικών ουσιών και άλλων επικίνδυνων προϊόντων
- Μεγαλύτερη παραγωγή στερεών αποβλήτων
- Ηχορύπανση
- Απώλεια ή υποβάθμιση κρίσιμων βιότοπων, οικοσυστημάτων και άλλων φυσικών περιοχών.
- Αποψίλωση των δασών και έντονη ή μη βιώσιμη χρήση γης.
- Τροποποίηση οικοσυστημάτων από τις τουριστικές δραστηριότητες
- Εξάντληση αποθεμάτων νερού και ενέργειας.
- Υπέρβαση της φέρουσας ικανότητας των οικοσυστημάτων
- Εισβολή εξωτικών ειδών
- Καταστροφή θαλάσσιων οικοσυστημάτων και ρύπανσης της θάλασσας

Κοινωνικές και Πολιτιστικές Επιπτώσεις

- + Χρήση και διαφύλαξη των ιστορικών ή παραδοσιακών μεθόδων στην κατασκευή και τη διακόσμηση των κτιρίων. Συντήρηση των ιστορικών και πολιτιστικών μνημείων και περιοχών
 - + Καλλιέργεια της κατανόησης και της εκτίμησης του τοπικού πολιτισμού και της λαογραφίας.
 - + Δημιουργία ευκαιριών για τους κατοίκους να έρθουν σε επαφή με ξένους πολιτισμούς και αντίστροφα.
 - + Προώθηση της ειρήνης
 - + Συντήρηση των τοπικών παραδόσεων.
 - + Θετική ανατίμηση του πολιτισμού και των παραδόσεων.
 - + Ενίσχυση και αναζωογόνηση κοινοτήτων
 - + Σεβασμός των τοπικών εθίμων και των θρησκευτικών πρακτικών
-
- Μετανάστευση των προερχόμενων από άλλα μέρη εργαζομένων.
 - Εποχικότητα και αβεβαιότητα της εργασίας
 - Εμπορευματοποίηση του τοπικού πολιτισμού
 - Οικονομική και εισοδηματική ανισότητα
 - Παγκοσμιοποίηση του τουριστικού προϊόντος και απώλεια τοπικής ταυτότητας
 - Ενόχληση λόγω της συμπεριφοράς των τουριστών
 - Σύγκρουση με την παραδοσιακή χρήση γης
 - Δημιουργία εγκληματικότητας, παιδικής εργασίας.

Διακρίσεις του τουρισμού

- Εγχώριος τουρισμός (domestic tourism): ο τουρισμός των κατοίκων μίας χώρας όταν ταξιδεύουν μόνο εντός αυτής (πχ. ένας Αθηναίος πηγαίνει στην Τρίπολη)
- Εξερχόμενος τουρισμός (outbound tourism): αφορά στους μόνιμους κατοίκους μίας χώρας οι οποίοι ταξιδεύουν σε μία άλλη χώρα (πχ. ένας Έλληνας που ταξιδεύει στη Γαλλία)
- Εισερχόμενος τουρισμός (inbound tourism): ο τουρισμός των αλλοδαπών οι οποίοι ταξιδεύουν σε δεδομένη χώρα (πχ. ένας Γάλλος που ταξιδεύει στην Ελλάδα)
- Διεθνής τουρισμός (international tourism): το σύνολο του εισερχόμενου και του εξερχόμενου τουρισμού.
- Εσωτερικός τουρισμός (internal tourism): το σύνολο του εγχώριου και του εισερχόμενου τουρισμού
- Εθνικός τουρισμός: (national tourism): το σύνολο του εγχώριου και του εξερχόμενου τουρισμού.

ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ

- Άριστο κλίμα
- Ισχυρή γεωγραφική θέση
- Υψηλό επίπεδο και επάρκεια φυσικών & ανθρωπογενών πόρων
- Ικανοποιητική παραγωγική δομή
- Επαρκείς τουριστικές υποδομές διαμονής
- Υψηλή φήμη
- Ικανοποιητικό επίπεδο επαναλαμβανόμενου τουρισμού
- Υψηλή τουριστική ζήτηση
- Καταξιωμένος τουριστικός προορισμός
- Κατεξοχήν προορισμός πτήσεων Charter

ΑΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ

- Χαμηλή ποιότητα δημόσιων υποδομών
- Έλλειψη υποστηρικτικών τουριστικών υποδομών
- Εποχικότητα
- Χαμηλή ποιότητα στελεχιακού δυναμικού
- Απουσία Τουριστικού Μάρκετινγκ
- Δυσκολία διείσδυσης σε μεγάλες αγορές του εξωτερικού
- Μειωμένη ανταγωνιστικότητα έναντι νέων τουριστικών προορισμών
- Έντονη εξάρτηση από τουριστικά πρακτορεία του εξωτερικού
- Χωρική συγκέντρωση υποδομών περιβάλλοντος και τουρισμού και δυσκολία διάχυσης στην ενδοχώρα
- Απουσία τουριστικής δραστηριότητας κατά τη χειμερινή περίοδο
- Έλλειψη θεσμικού πλαισίου ρύθμισης χρήσεων γης

ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ (OPPORTUNITIES)

- Δυνατότητες ανάπτυξης θεματικού τουρισμού
- Προώθηση διατροφής και γαστρονομίας ως «νέο τουριστικό προϊόν»
- Χρηματοδοτικές Ευκαιρίες για τον τουρισμό
- Αξιοποίηση ειδικών τουριστικών υποδομών
- Αυξανόμενη σημασία των νέων τεχνολογιών στον τουρισμό
- Ολοκλήρωση βασικών έργων τεχνικής υποδομής
- Τάσεις αύξησης του εγχώριου τουρισμού
- Αξιοποίηση αναδυόμενων αγορών
- Θετική εικόνα του κρητικού τουριστικού προϊόντος
- Επικράτηση του ευρώ

ΑΠΕΙΛΕΣ (THREATS)

- Ισχυρός ανταγωνισμός σε διεθνές επίπεδο
- Υστέρηση σε επίπεδο προβολής συγκριτικά με ανταγωνίστριες χώρες
- Μειωμένη τουριστική συνείδηση
- Εξάρτηση από το μέλλον των αερομεταφορών
- Αλλοίωση της οικιστικής ταυτότητας
- Υποβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος
- Χαμηλό επίπεδο συνεργασίας Δημόσιου και Ιδιωτικού τομέα

Χρονολογική Σειρά

- Τάση
- Κυκλική συνιστώσα
- Εποχική συνιστώσα
- Τυχαία συνιστώσα

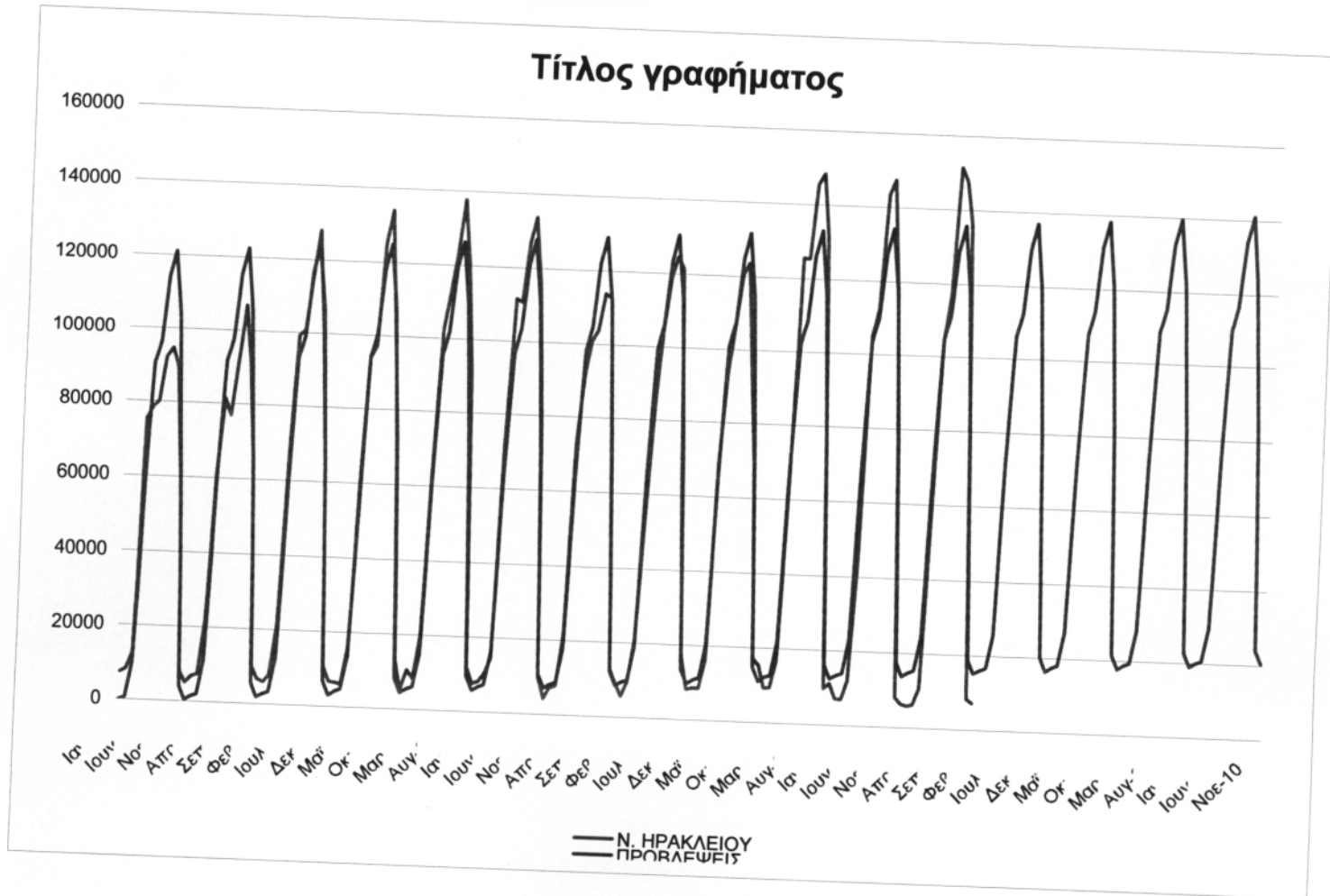
Μοντέλο Γραμμικής Παλινδρόμησης

$$y_t = a + b + t + \gamma_2 \text{February} + \gamma_3 \text{March} + \dots + \gamma_{11} \text{December}$$

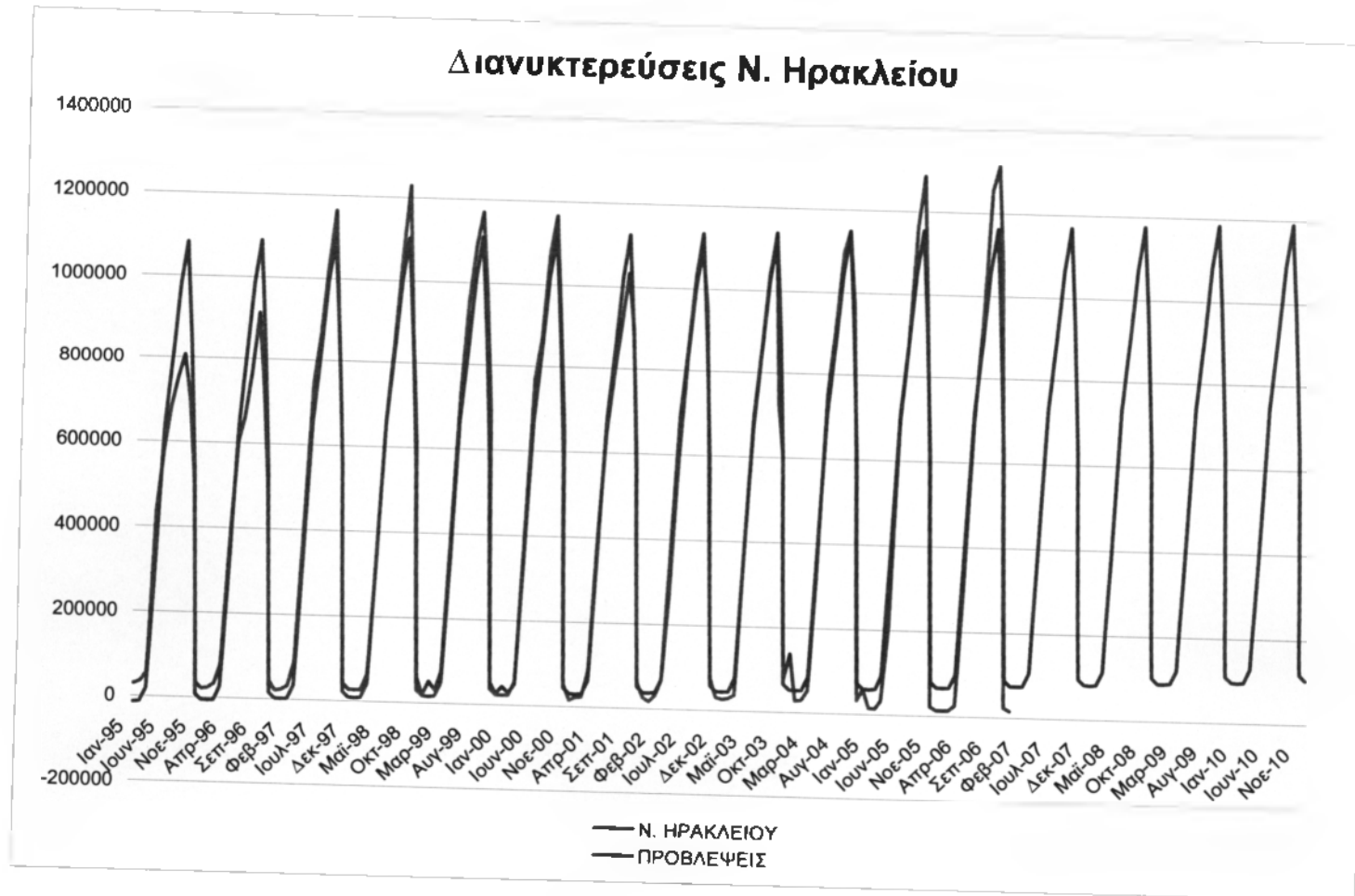
Ανάλυση συντελεστών του μοντέλου.

- a είναι η βάση από την οποία ξεκινά η μεταβλητή που μελετώ.
- b είναι η εκτίμηση της Τάσης.
- $\gamma_1, \gamma_2, \dots, \gamma_{11}$ είναι οι εκτιμήσεις της εποχικότητας.

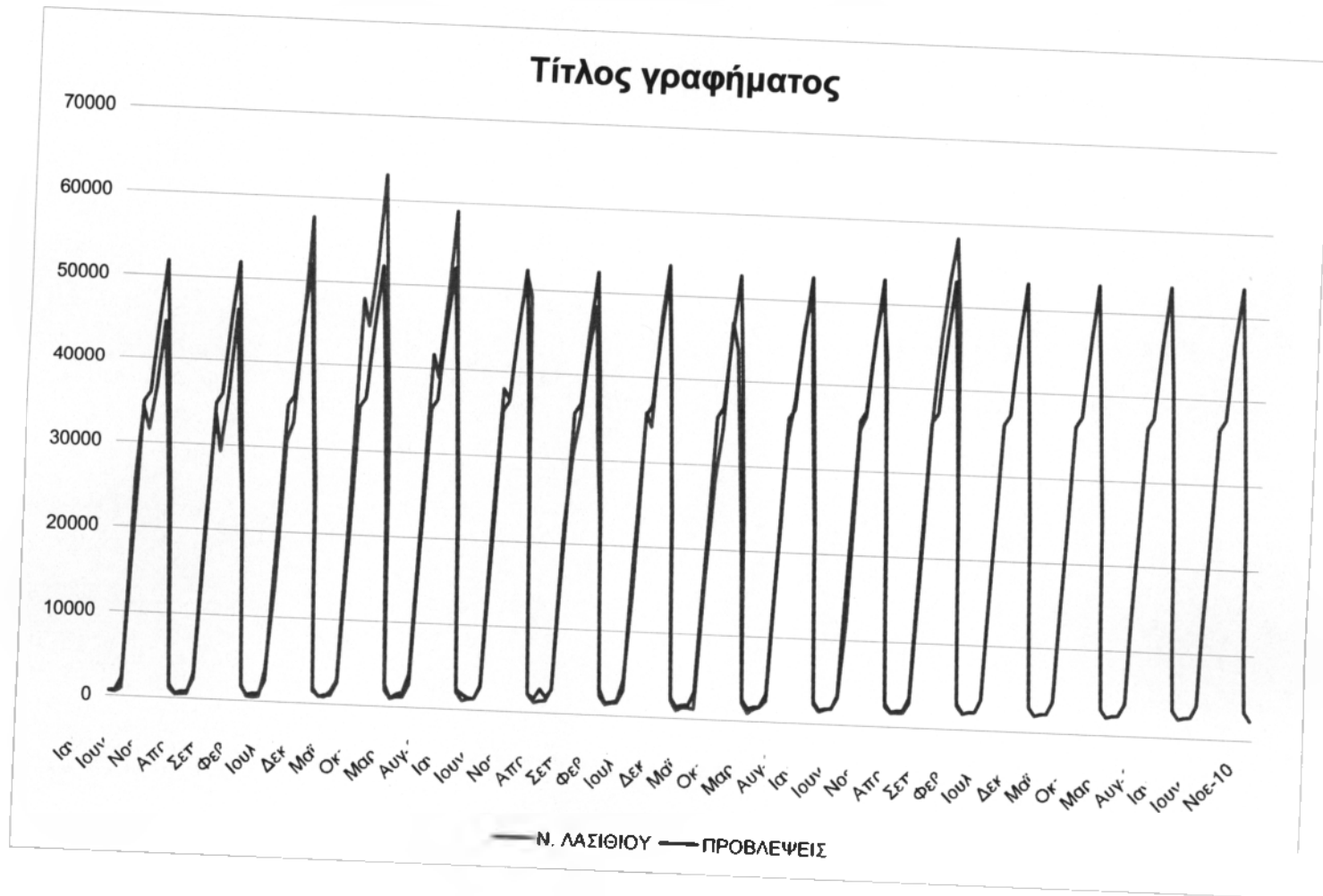
Παλινδρόμηση αφίξεων Ν. Ηρακλείου

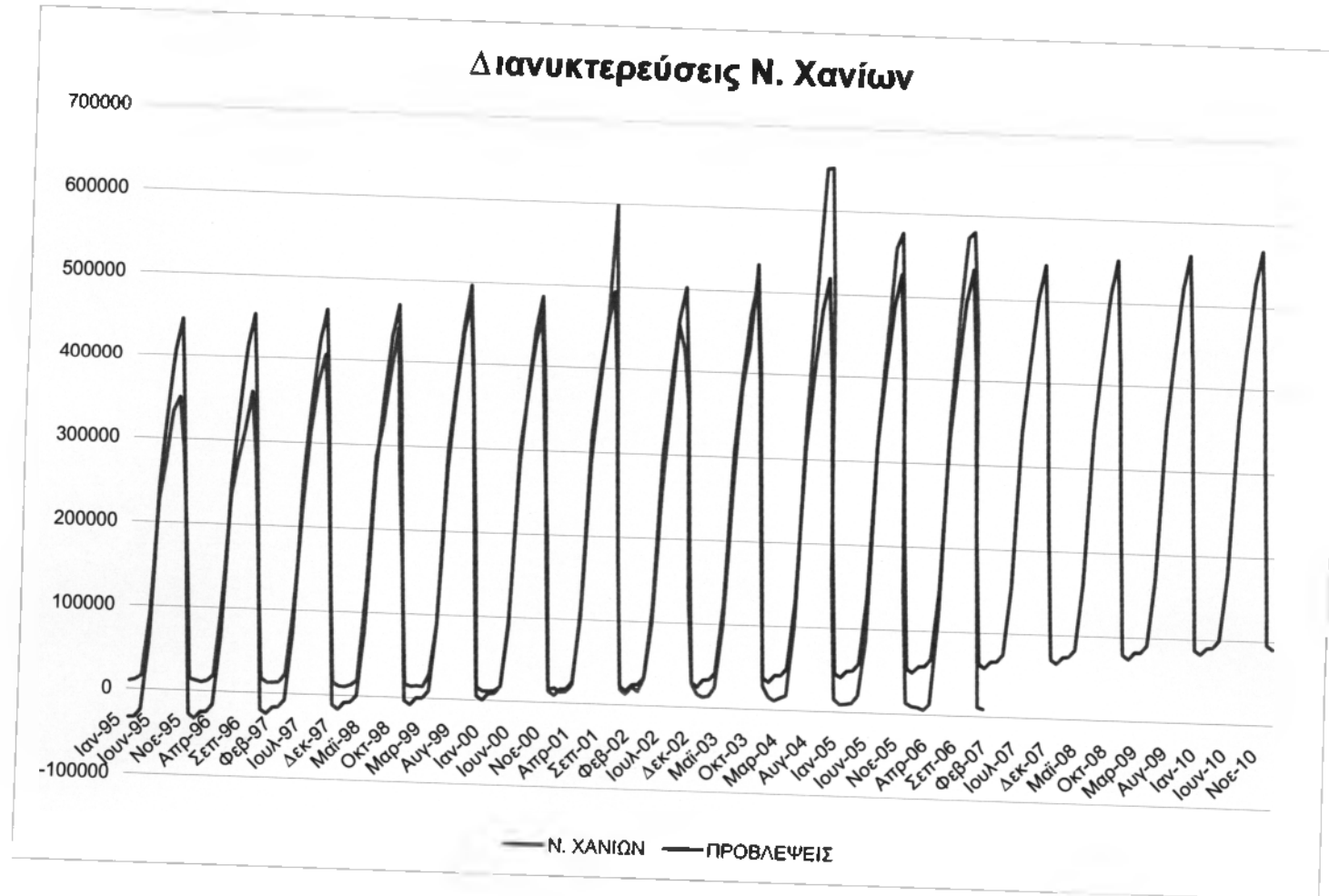
Παλινδρόμηση Διανυκτερεύσεων Ν. Ηρακλείου

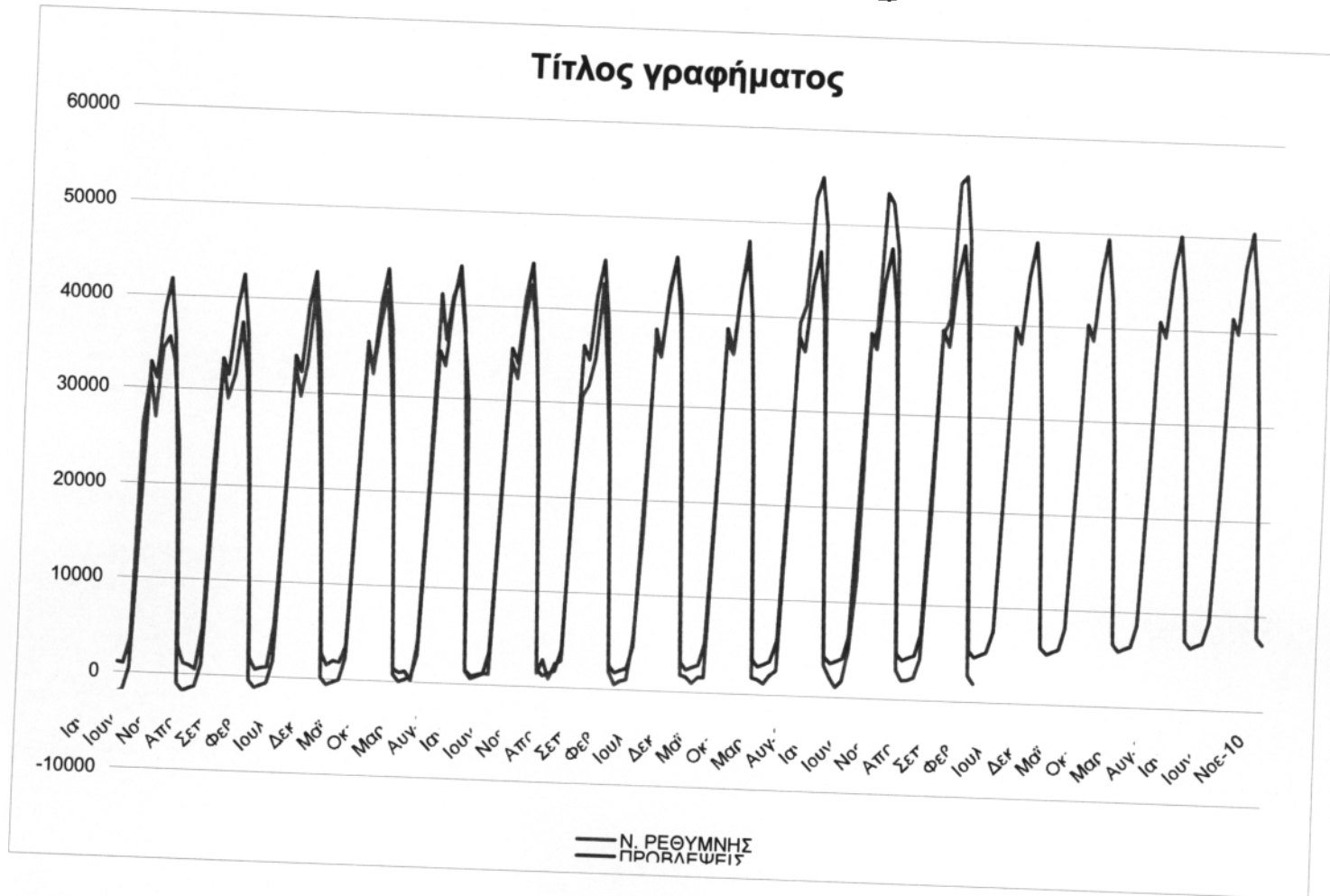
Παλινδρόμηση αφίξεων Ν. Χανίων

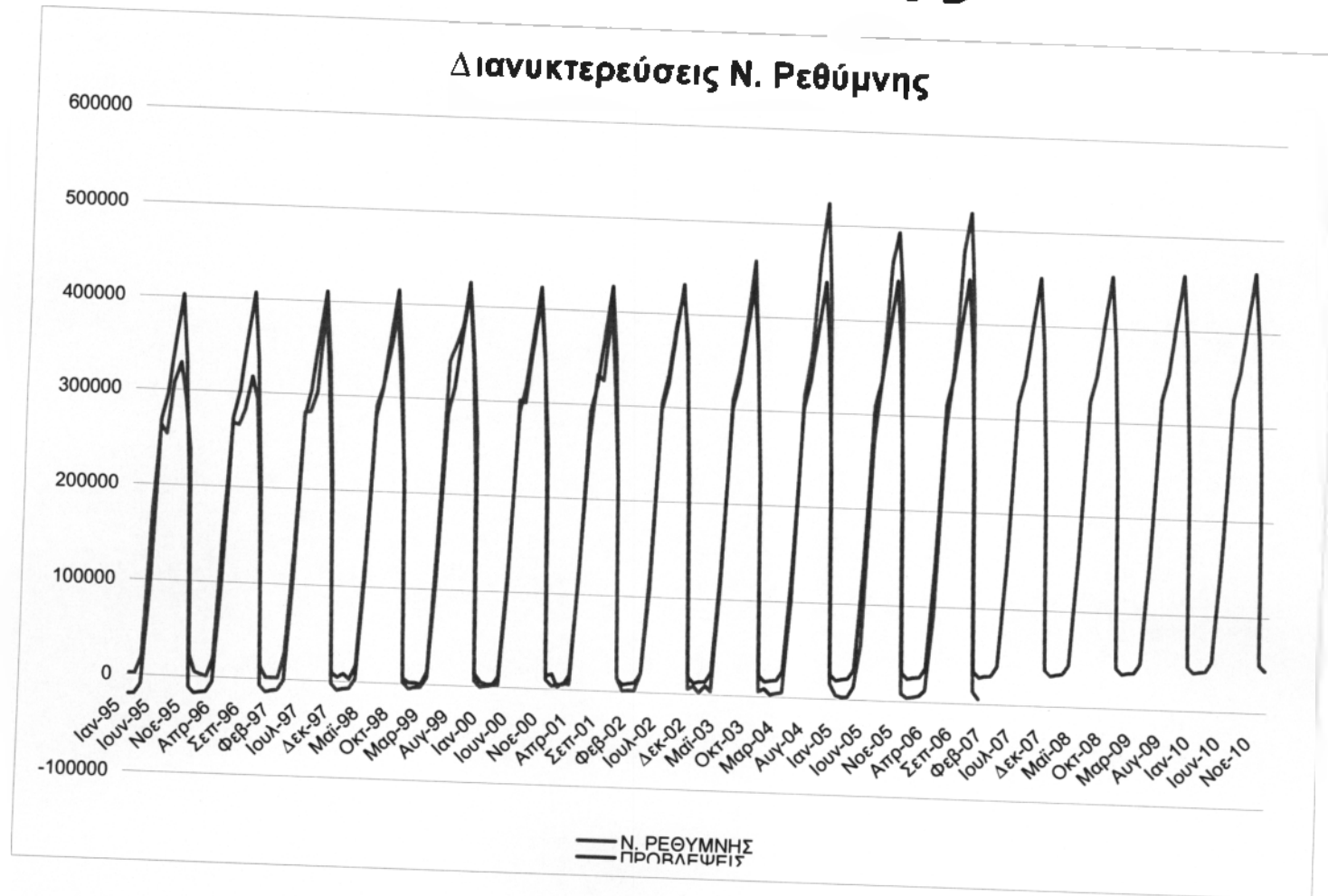
Παλινδρόμηση διανυκτερεύσεων N. Χανίων

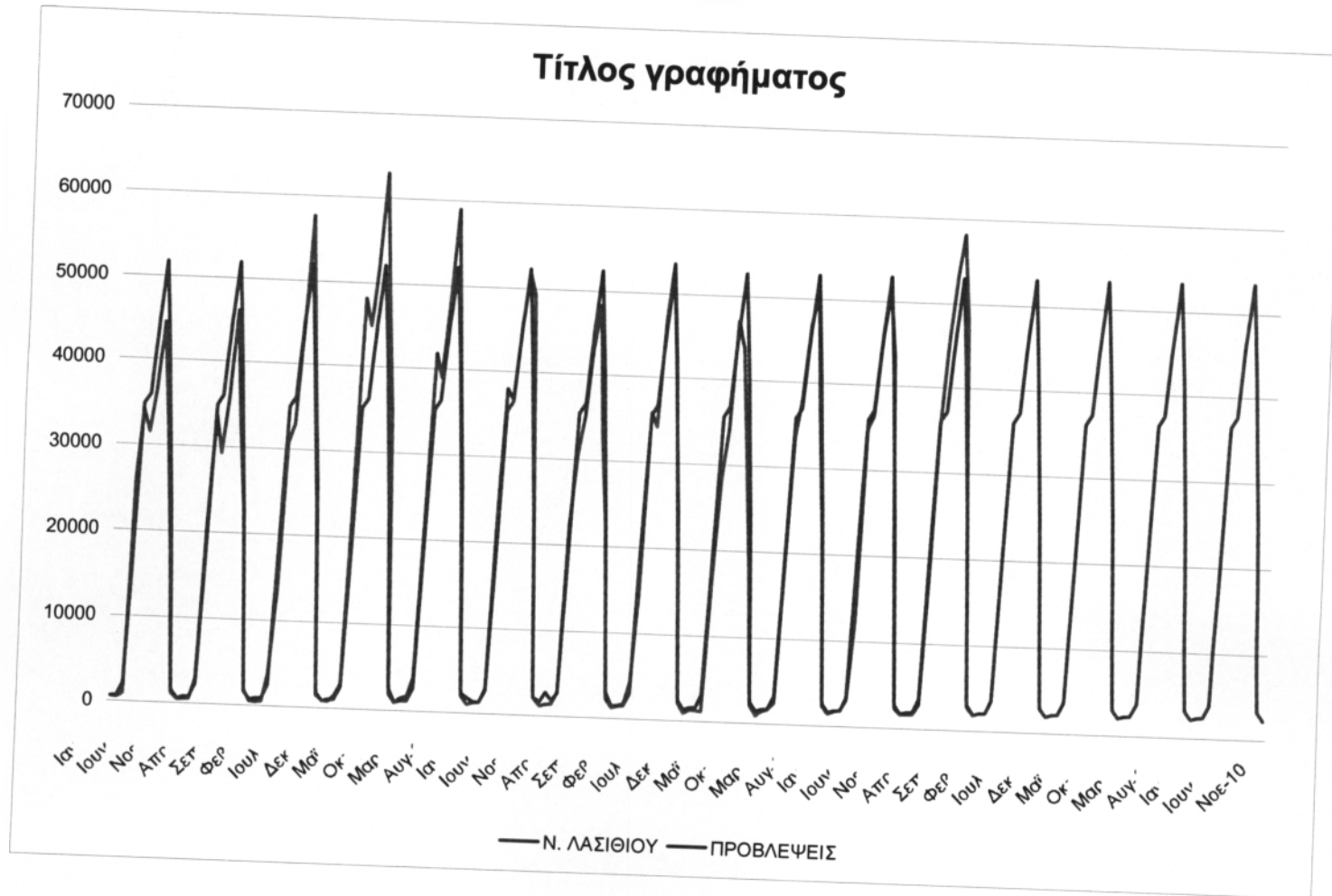
Παλινδρόμηση αφίξεων Ν. Ρεθύμνης

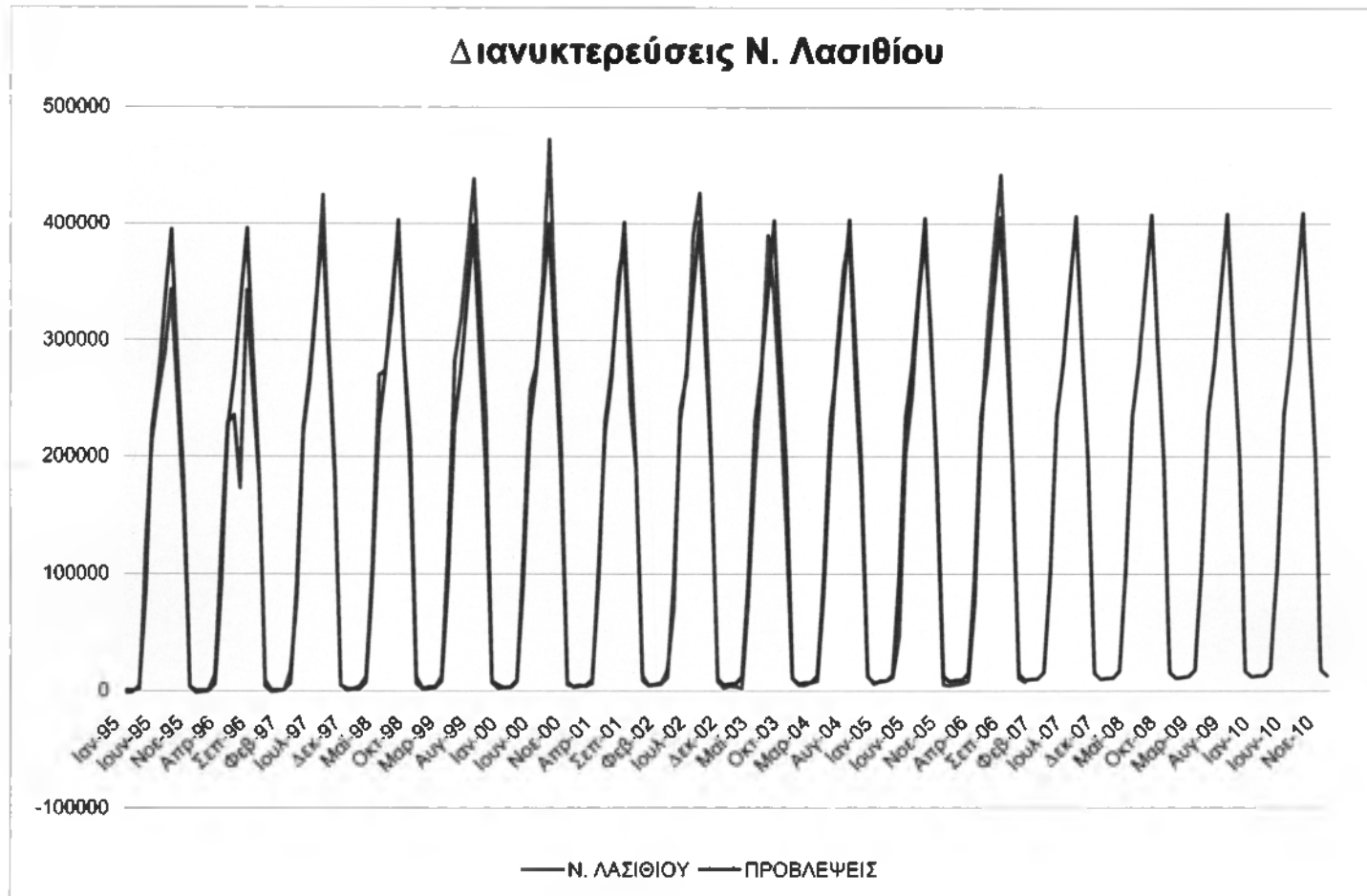
Παλινδρόμηση διανυκτερεύσεων Ν. Ρεθύμνης

Παλινδρόμηση αφίξεων Ν. Λασιθίου

Παλινδρόμηση διανυκτερεύσεων Ν. Λασιθίου

Επίλογος – Συμπεράσματα

- Επεκτείνει την τουριστική περίοδο,
- Διαφοροποιήσει το υφιστάμενο μοντέλο του μαζικού τουρισμού,
- Αναβαθμίσει την ποιότητα του προσφερόμενου τουριστικού προϊόντος,
- Εμπλουτίσει την τουριστική προσφορά,
- Προσελκύσει υψηλότερου επιπέδου επισκέπτες.